

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Studijní program 6208 M
Studijní obor 6208 T

Ekonomika a management
Podniková ekonomika

ROZBOR HOSPODAŘENÍ ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

(The Analysis of The Czech pharmaceutical Museum's economy)

Číslo závěrečné práce: DP – PE – KPE - 200349

KRISTÝNA VEISOVÁ

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146069370

Vedoucí práce: Ing. Helena Žuková, Katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: Mgr. Ladislava Valášková, České farmaceutické muzeum

Počet stran: 82

Počet příloh: 33

Datum odevzdání: 23.5.2003

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra podnikové ekonomiky

Akademický rok: 2002/03

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro **Kristýnu Veisovou**

program č. 6208 M Ekonomika a management
obor č. 6208 T Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu: **Rozbor hospodaření Českého farmaceutického muzea**

Pokyny pro vypracování:

- Literární průzkum a rešerše oblasti hospodaření neziskových organizací se zaměřením na zdroje financování a legislativu upravující činnost neziskových organizací
- Charakteristika Českého farmaceutického muzea z pohledu jeho vývoje i současnosti
- Analýza hospodaření (cenová oblast, konkurenceschopnost, zdroje financování, daně a účetnictví)
- Zhodnocení a návrhy na zlepšení

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

SYNEK, M.: *Manažerská ekonomika*. Praha: Grada Publishing, 2000

DRUCKER, P. F.: *Řízení neziskových organizací*. Praha: Management Press, 1998

GROMOVÁ, L. a kol.: *Nadace, spolky, sdružení*. Praha: IPOS, 1999

WÖHE, G. a kol.: *Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre*. München: Verlag Franz Vahlen, 1999

CLARK, R.C.: *Firemní právo*. Praha: Victoria Publishing, 2002

Zákon č.248 / 1995 Sb. O obecně prospěšných společnostech

Zákon č. 576/1990 S. o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí v ČR

Vedoucí diplomové práce: Ing. Helena Žuková

Konzultant:

Doc. PhDr. Karel Král, CSc.

Mgr. Ladislava Valášková

Doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc.

Termín zadání diplomové práce: 31.10.2002

Termín odevzdání diplomové práce: 23.5.2003

L.S.

doc. Ing. Ivan Jáč, CSc.
vedoucí katedry

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakul

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta. Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména §60 (školní dílo) a §35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy).

Jsem si vědoma toho, že užití své diplomové práce či poskytnutí licenci k jejímu užití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do její skutečné výše).

Po pěti letech si mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobě končí.

V Liberci dne 23.5.2003

Kristýna Veisová

RESUME

Rozhodla jsem se zaměřit svoji diplomovou práci na neziskový sektor v České republice a konkrétně se věnuji hospodaření Českého farmaceutického muzea.

V první části, která je částí teoretickou, jsem se zaměřila obecně na neziskové organizace – jejich historii a současnost, charakteristiku, formy – a podrobněji se věnuji charakteristice občanského sdružení.

Ve druhé, praktické části práce se zabývám problematikou Českého farmaceutického muzea. Nejdříve je nastíněna historie a současnost Muzea, jeho organizace a řízení a poté samotné hospodaření Českého farmaceutického muzea.

Kapitola hospodaření Českého farmaceutického muzea je rozdělena na hospodaření Farmaceutické fakulty v Hradci Králové, hospodaření Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea a další podkapitoly s tím související.

I decided to aim my thesis at the nonprofit sector in the Czech republic and the most of my work is devoted to the analysis of the Czech pharmaceutical museum's economy.

In first part, which is the theoretical part, I specialize generally in nonprofit organizations – their history and period, characteristic, forms – and I follow in some details the characteristic of civil corporations.

Second - practical part of my work is devoted to Czech pharmaceutical museum problems. First is outlined the history and period of the Museum, its organisation and administration and after that the analysis of the Czech pharmaceutical museum's economy itself.

The section of the analysis of the Czech pharmaceutical museum's economy is divided into the economy of the Faculty of Pharmacy in Hradec Králové and the economy of the Association for building of the Czech pharmaceutical museum and the others pertinent sections.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. TEORETICKÁ ČÁST	11
1.1 Výklad pojmu „nezisková organizace“	11
1.2 Historie neziskových organizací	13
1.3 Současná situace neziskových organizací.....	16
1.4 Charakteristika a přehled neziskových organizací	18
1.4.1 Občanské sdružení	
1.4.1.1 Charakteristika občanského sdružení	
1.4.1.2 Založení občanského sdružení	
1.4.1.3 Výdělečná činnost občanského sdružení	
1.4.1.4 Účetnictví občanského sdružení	
1.4.1.5 Stanovy občanského sdružení	
1.4.1.6 Hospodaření občanského sdružení	
1.4.1.7 Výhody a nevýhody občanského sdružení	
1.5 Zdroje financování neziskových organizací.....	27
1.5.1 Prostředky z centrálních zdrojů	
1.5.2 Prostředky z hospodářské činnosti	
1.5.3 Prostředky z místních zdrojů	
1.5.4 Ostatní příjmy neziskových organizací	
1.6. Výsledky neziskových organizací.....	35
1.7 Přínos neziskových organizací pro společnost	35
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
2.1 České farmaceutické muzeum	36
2.1.1 Historie a současnost Českého farmaceutického muzea	
2.1.2 Zařazení Českého farmaceutického muzea do organizační struktury vysokých škol	
2.1.3 Zřízení Českého farmaceutického muzea	
2.1.4 Úkoly Českého farmaceutického muzea	
2.1.5 Řízení Českého farmaceutického muzea	
2.1.6 Spolupráce Českého farmaceutického muzea	
2.1.7 Organizace Českého farmaceutického muzea	
2.1.8 Získávání finančních prostředků Českého farmaceutického muzea	
2.1.9 Zaměstnanci Českého farmaceutického muzea	
2.1.10 Konkurence Českého farmaceutického muzea	

2.2 Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea	48
2.2.1 Charakteristika Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.2 Poslání Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.3 Vedoucí orgány a členové Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.3.1 Orgány Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.3.2 Členství ve Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.4 Zdroje příjmů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.2.5 Spolupráce a aktivity Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3 Hospodaření Českého farmaceutického muzea	55
2.3.1 Hospodaření Farmaceutické fakulty v Hradci Králové	
2.3.2 Hospodaření Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3.2.1 Příjmy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3.2.2 Výdaje Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3.2.3 Struktura výdajů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea v letech 1999 – 2002	
2.3.2.4 Srovnání příjmů a výdajů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3.2.5 Účetnictví Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	
2.3.3 Příjmy Českého farmaceutického muzea	
2.3.4 Marketing Českého farmaceutického muzea	
2.3.4.1 Marketing v neziskovém sektoru	
2.3.4.2 Vnímání veřejností	
2.3.4.3 Marketing Českého farmaceutického muzea a návrhy na zlepšení v této oblasti	
2.3.5 Názory návštěvníků na prohlídku Českého farmaceutického muzea	
2.3.5.1 Dotazník	
2.3.5.2 Vyhodnocení dotazníku	
ZÁVĚR	85
SEZNAM LITERATURY	86
SEZNAM PŘÍLOH	88
PŘÍLOHY	89

SEZNAM ZKRATEK

ČFM – České farmaceutické muzeum

ČR – Česká republika

FaF UK v HK – Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové

HK – Hradec Králové

MF – ministerstvo financí

NNO – nevládní neziskové organizace

NO – neziskové organizace

OS – občanská sdružení

ROPO – rozpočtové a příspěvkové organizace

SR – Slovenská republika

SVČFM – Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea

TUL – Technická univerzita v Liberci

VVŠ – veřejná vysoká škola

ÚVOD

Na počátku 90. let 20. století došlo v České republice k velkým změnám v oblasti neziskového sektoru. Začaly vznikat různé druhy neziskových organizací jako např. občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace, atd., které finančně podporují oblast zdravotně postižených, kulturu, sport a jiné.

V této oblasti mě především zaujala problematika hospodaření Českého farmaceutického muzea v Kuksu. Úkolem muzea je sbírat, ošetřovat, uchovávat a k vědeckým i výstavním a jiným prezentačním účelům využívat hmotné, audiovizuální, písemné a knižní dokumenty dokládající činnost všech farmaceutických odvětví a osob na území České republiky. Muzeum přitom nemá dostatek finančních prostředků na potřebná restaurování, na obnovu zastaralého zařízení, koupi nového a moderního vybavení.

Téma hospodaření Českého farmaceutického muzea jsem si nevybrala náhodně. Jednak moje povinná odborná praxe ve 3. ročníku byla na ekonomickém oddělení Farmaceutické fakulty v Hradci Králové a jednak se mi naskytla příležitost seznámit se blíže s fungováním ČFM jako průvodce v létě 2002. Využila jsem nejen kontaktu na Farmaceutickou fakultu v HK a na osoby úzce spojené s vedením Muzea, ale také jsem měla možnost hovořit s mnoha návštěvníky Muzea, kteří mi sdíleli své názory. Někteří byli také ochotni vyplnit dotazník, který jsem sestavila za účelem diplomové práce, a který se budu snažit v poslední části práce vyhodnotit.

Ve své práci se budu zabývat jak teorií, která většinou vychází ze zákonů ČR, tak i praktickou stránkou problému. Vzhledem ke složitosti problému nezůstanu pouze v rovině financování, ale rovněž se dotknu problémů organizace – jak FaF UK v HK, tak ČFM, právní úpravy a i historického hlediska, které u těchto organizací mají prvořadou úlohu.

Svou diplomovou práci bych ráda napomohla zlepšení jak finanční situace v neziskovém sektoru tak provozu Muzea a chtěla bych navrhnout možnosti získání alternativních finančních zdrojů. Ve své práci budu čerpat ze svých zkušeností, které se týkají jak studia na Hospodářské fakultě TUL, tak provozu Českého farmaceutického muzea v létě 2002.

Diplomová práce se skládá ze 2 hlavních částí – teoretické a praktické.

V teoretické části jsem se zabývala problematikou neziskového sektoru a trochu podrobněji jsem se věnovala občanskému sdružení. Tato část obsahuje historii NO, právní předpisy upravující vznik, zánik a činnost tohoto typu organizací.

Praktickou část jsem rozdělila na 3 kapitoly:

První část pojednává o ČFM. Snažila jsem se přiblížit FaF UK v HK a především ČFM – jeho historii, současnost, uspořádání, konkurence.

Druhou část jsem věnovala Spolku pro vybudování ČFM, protože ten považuji za nosnou část celého vzniku a provozu ČFM.

Třetí část se zabývá hospodařením Muzea - analýzou příjmů a výdajů ČFM, kde jsem podrobněji rozebrala výdaje jak FaF UK v HK na provoz ČFM, tak také výdaje SVČFM a jejich strukturu. Také se zmíním o reklamě ČFM, o výsledcích dotazníku a o možnostech zlepšení situace ČFM.

PODĚKOVÁNÍ

Jelikož v této práci čerpám převážně z materiálů, které jsem obdržela od pracovníků Farmaceutické fakulty, ráda bych jim tímto poděkovala za pomoc, kterou mi poskytli při zpracovávání všech podkladů k mé práci a především za jejich trpělivost. Konkrétně se jedná o: Doc.PhDr. Karel Král,CSc, Mgr.Ladislava Valášková, Doc.RNDr.PhMr. Václav Rusek,CSc, Ing. Blanka Čechová. Rovněž bych chtěla touto cestou poděkovat vedoucí diplomové práce Ing. Heleně Žukové za její pomoc a ochotu při konzultacích.

1. TEORETICKÁ ČÁST

Má diplomová práce jedná o hospodaření ČFM. Jelikož je Muzeum zřízeno jako účelové zařízení fakulty a financování s ní spojené se omezuje na základní položky (nájem, elektřina,...), proto se převážně věnuji ve své práci SVČFM, díky kterému bylo Muzeum vybudováno a uvedeno do provozu.

V roce 1992 vznikl Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea, který pomáhá při shánění peněz a také při uspořádání sbírek. Členem může být každý občan i organizace. SVČFM je neziskovou organizací – a to občanským sdružením registrovaným Ministerstvem vnitra ČR, a proto v následující části práce jsem věnovala pozornost teorii o neziskových organizacích.

1.1 Výklad pojmu „nezisková organizace“

Pod pojmem „nezisková organizace“ je možné si představit velké množství alternativních organizačních forem. Vedle družstev, nadací, církví, škol a univerzit sem patří také sportovní spolky, svépomocné skupiny, rozhlasové stanice a nemocnice. Všechny jmenované organizace mají jedno společné – účelem jejich existence není primární orientace na zisk, nýbrž na krytí potřeb. Proto jsou nazývány „nonprofitní organizace“; jiná označení, jako např. „voluntary agencies“ nebo „charitable organizations“ zdůrazňují již určité aspekty NO; jako např. dobrovolný vstup nebo obecnou prospěšnost organizace. Explicitní zdůraznění cíle uspokojení určité potřeby odděluje neziskové organizace zřetelně od ziskových organizací, snažících se o maximalizaci zisku.

Také od státu se NO podstatně liší. Přestože státní a neziskové organizace fungují na společném principu uspokojování určitých potřeb, resp. na principu obecné prospěšnosti, liší se od sebe podstatou své činnosti. U státních organizací je to práce pod vlivem tlaku společnosti, tj. při hierarchickém poukazování na určité nedostatky, u NO pak práce ryze na bázi dobrovolnosti. Tento aspekt zpětně spojuje NO s tržními organizacemi.

Neziskové organizace se tedy nacházejí – viděno prostorově – někde mezi státním a tržním sektorem; proto je jim přisuzován vlastní, tzv. „třetí sektor“.¹

Je možné konstatovat, že organizace, která není zřízena nebo založena za účelem podnikání, musí být právnickou osobou. V žádném případě není možné, aby se za tzv. neziskový subjekt považovala osoba fyzická. Neziskové organizace jsou tedy právnické osoby, mají svého zřizovatele, zakládají se podle různých právních předpisů a podléhají registraci na místech určených jim zákonem, podle kterého jsou zřízeny.

Registrace v příslušném rejstříku má jen administrativní charakter, který není možné slučovat s nějakým procesem schvalování. Od data registrace se ani neodvíjí datum založení a nesplnění povinnosti této registrace není spojeno se sankčními podmínkami. Tuto registraci není však možné slučovat s registrací u místně příslušného finančního úřadu pro účely daní, která povinná je, a to i pod sankcí, nastanou-li zákonné důvody pro registraci. Neziskové organizace jsou vedeny také v seznamu ekonomických subjektů, který vede český statistický úřad a mají přiděleno identifikační číslo.

1.2 Historie neziskových organizací

Historie neziskových aktivit na území ČR sahá až do středověku a je nerozlučně spojena s působením katolické církve. Katolická církev působila zejména v oblasti charitativní. Během staletí však církev svoji dominantní pozici ztratila a již ve druhé polovině 18. století byla větší část filantropických aktivit sekularizována. Zásadním impulsem pro rozvoj nadační a spolkové činnosti byla v minulém století vlna národního obrození, která vyústila v založení samostatného československého státu v roce 1918. Následující meziválečné období lze pak nazvat zlatým věkem neziskového sektoru i občanské společnosti vůbec, který ukončila až německá okupace a II. sv. válka. Od té doby byla situace neziskového sektoru velice nesourodá. V dobách demokratických změn se vždy silně angažovali, naopak v dobách autoritářských režimů, fašismu i komunismu, byli ostře pronásledováni.

¹ Schaad, M.: Neziskové organizace v ekonomické teorii, 1. vydání, Brno, 1998, str. 11

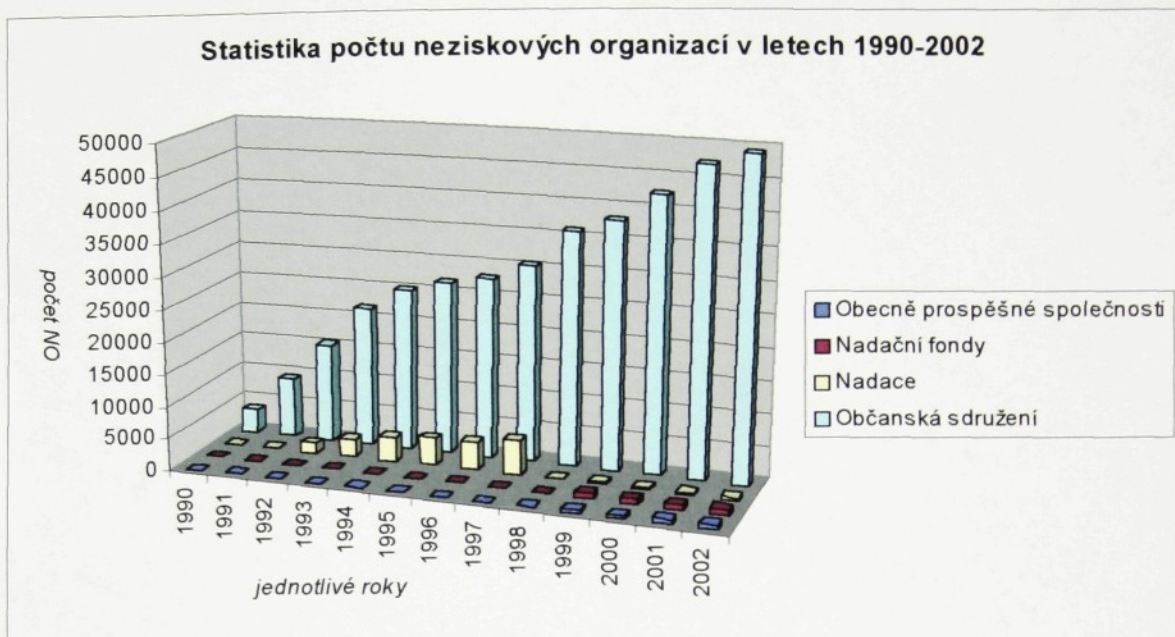
Každý začátek je složitý. Před rokem 1989 byl občanský sektor, tak jak jej chápeme dnes, státní mocí systematicky potlačován. S nástupem nového režimu však byla potřeba vytvořit prostor pro vznik a rozvoj občanské společnosti jako jednoho z pilířů demokracie. Prvním počinem na tomto poli byl v dubnu 1990 schválený zákon o sdružování občanů, který vyšel ve sbírce zákonů pod číslem 83. Tento zákon fakticky umožnil naplnit v Ústavě a Listině základních práv a svobod deklarovanou svobodu sdružování. Základní princip občanské společnosti byl tedy zakotven a nezbývalo, než jej začít naplňovat.

Právní forma – občanské sdružení – však nemohla plně uspokojit nejrůznější podoby občanských aktivit. Nežádka se také ozývaly hlasy volající po větší kontrole činnosti neziskových organizací. Z tohoto důvodu byla do našeho právního řádu zavedena jiná právní forma – nadace. Benevolentní úprava z roku 1991 i následná novelizace umožňovaly nadacím vykonávat nejrůznější druhy činností. Důsledkem toho při přechodu na novou právní úpravu, danou zákonem 277/1997Sb. bylo, že z více než 5000 nadací splnilo přísné podmínky jen několik desítek. Ostatní se buď transformovaly na jinou právní formu, nebo zanikly.

Jako zcela nová a moderní právní forma, určená k poskytování obecně prospěšných služeb, byla zákonem č.248/1995Sb. uvedena v život obecně prospěšná společnost. Právní úprava stanovila do té doby až nezvykle přísně organizační strukturu i podmínky fungování, což se projevilo na nízkém počtu těchto nově vzniklých společností.[1]

Příklad vývoje počtu těchto organizací je uveden v grafu.

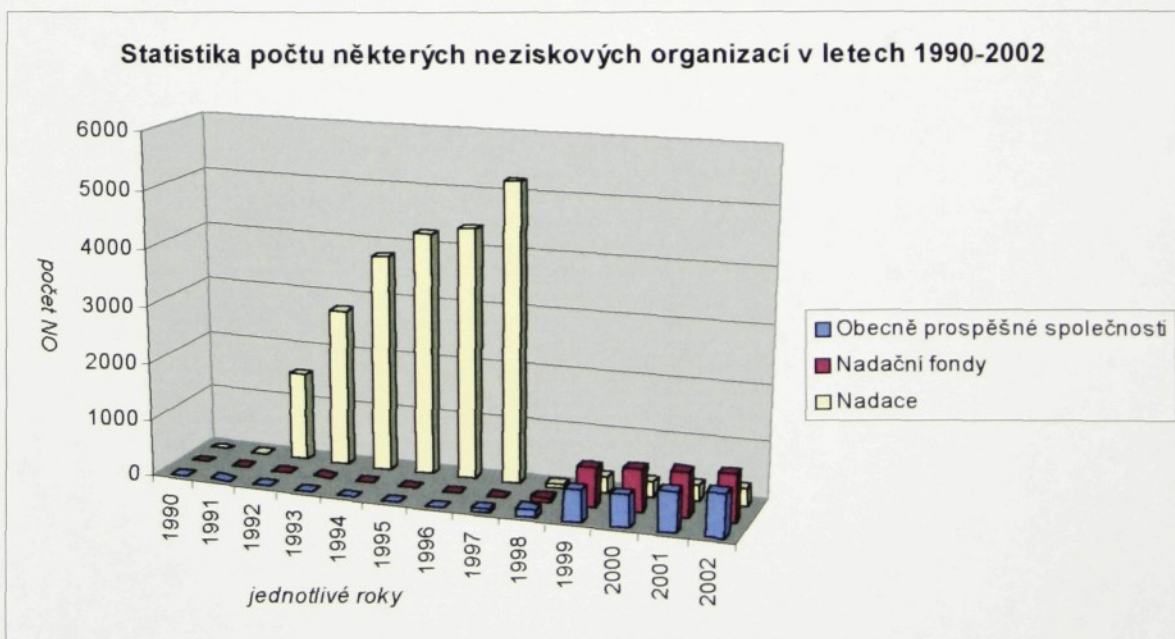
Obr.1: Statistika počtu neziskových organizací v letech 1990-2002

Zdroj: www.neziskovky.cz/neziskovysektorCR

Vzhledem k velkému počtu občanských sdružení nelze dobře rozpoznat z grafu vývoj ostatních neziskových organizací, proto následující graf zachycuje pouze vývoj nadačních fondů, nadací a obecně prospěšných společností.

Obr.2: Statistika počtu některých neziskových organizací v letech 1990-2002

Zdroj: www.neziskovky.cz/neziskovysektorCR

Nárůst o 4033% za první 3 roky jasně ukazuje jednak na zvýšenou angažovanost občanů a za druhé na přerod již existujících, rozpadlých nebo dříve ilegálních organizací na regulérně fungující neziskové organizace.

1.3 Současná situace neziskových organizací

V současné době je u nás většina nadací zaměřena na vzdělávací či kulturní činnost, daleko menší počet jich pracuje v oblasti sociální péče, zdraví a lidských práv. Mezi nevládní organizace mimo nadace dnes patří ještě občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní organizace. Do této skupiny počítáme zájmová sdružení a sportovní skupiny, profesní unie a kluby. Méně sdružení je již v oblasti humanitární, v oblasti sociální péče, ekologie a lidských práv. Zejména v případě odborových a zájmových skupin dále existují tzv. organizační jednotky sdružení, které jsou vlastně místními pobočkami sdružení.

Podle mého názoru je spektrum právních forem neziskových organizací v ČR dostatečně široké a odpovídá potřebám a také je podobné struktuře právních forem neziskových organizací v ostatních vyspělých státech.

Každá nezisková organizace má vlastní právní úpravu zakotvenou v samostatných zákonech. Zákony upravující činnost NO jsou však většinou již zastaralé a nevyhovující, což zpomaluje rozvoj neziskového sektoru. Problematiku působení NO neupravují platné zákony dostatečně podrobně a obsahují řadu nejasných formulací, které vedou k častým nedorozuměním. Činnost organizací působících v neziskovém sektoru upravuje několik zákonů. Jsou to: zákon o nadacích a nadačních fondech z roku 1997, jehož novelu předložila vláda na začátku října parlamentu, zákon o obecně prospěšných společnostech z roku 1995 a zákon o svobodě víry a postavení církví a náboženských společností z roku 1991. Občanská sdružení se řídí tematicky širším zákonem o sdružování občanů z roku 1990, který svou příliš obecnou úpravou již nevyhovuje současným podmínkám.²

² www.neziskovky.cz/neziskovysektorvCR

Právních expertů orientujících se v problematice neziskového sektoru stále není dostatek, zvláště v okresních městech. Nevyhovující jsou zákony upravující použití veřejných prostředků, chybějí zákony definující veřejně prospěšnou činnost. V současné době připravuje vláda dlouho postrádaný zákon o dobrovolnictví.

U jednotlivých právních forem je možné nalézt určité nedostatky. Jako nejzávažnější se mi jeví problém s prací a odměňováním členů správní a dozorčí rady obecně prospěšných společností. Těm totiž za vykonávání jejich funkce dle zákona nepřísluší odměna. Právě oni jsou ale většinou těmi neaktivnějšími v řízení a činnosti organizace. S tím souvisí i další omezení na členství v těchto radách a na zaměstnávání osob – ty nesmějí být ve vzájemném příbuzenském vztahu. Podle mého názoru by se tato ustanovení zákona č. 248/1995Sb. o obecně prospěšných společnostech měla změnit, protože to velmi výrazně omezuje činnost, resp. zapojování aktivních lidí do jejich činnosti.

Částečně problematický je také proces zakládání nadací, nadačních fondů a obecně prospěšných společností. Jejich evidenci totiž vedou rejstříkové soudy a při registraci nového subjektu obvykle vyžadují i dokumenty, které zákon povinně neukládá. O tom se ale zakladatelé mohou jen těžko dozvědět a tak se velmi často stává, že musejí svou žádost o registraci jednou, dvakrát a někdy i víckrát doplňovat. To jednak zvyšuje finanční náklady (např. všechny dokumenty a podpisy musejí být ověřeny notářem) a také prohlubuje administrativu, která odrazuje od zakládání takových společností a odčerpává také nemalé prostředky ze státního rozpočtu.

Hlavním problémem neziskových organizací v ČR je podle mého názoru jejich kapitálová slabost a obtížné získávání finančních zdrojů. Existuje jen několik NO, které si mohou dovolit zaměstnávat, resp. plně ohodnotit profesionály a odborníky. Ti sice v NO působí, ale často jako dobrovolníci ve svém volném čase, což snižuje možnosti jednotlivých organizací. Je to dáno jednak nezkušeností manažerů NO, jednak kulturou v ČR (pro občany není běžné přispívat na dobročinné účely, resp. na činnost NO a ani se na ni dobrovolně podílet, což je např. ve většině zemí EU naprostou samozřejmostí a otázkou společenské prestiže) a jednak také daňovým systémem v ČR a zároveň způsobem hospodaření se státním rozpočtem.

- *mají neziskový charakter* – nevracejí zisk svým vedoucím pracovníkům nebo „majitelům“
- *jsou samosprávné* – zásadně rozhodují o svých vlastních záležitostech
- *jsou dobrovolné* – členství v nich není vyžadováno zákonem a získávají do určité míry dobrovolnou podporu v podobě dobrovolné práce nebo financí.

Hlavní význam neziskových organizací spočívá především v tom, že poskytují služby lépe a levněji než by byl schopen stát.

Zřejmě největší rozměr neziskového sektoru mají Spojené státy. Z evropských zemí má významný neziskový sektor zvláště Velká Británie, Belgie, Holandsko a Německo.

Z důvodu velkého počtu neziskových organizací a z důvodu tématu mé práce jsem se zaměřila na nevládní neziskové organizace.

V současné době mezi nevládní neziskové organizace v ČR patří:

- nadace
- nadační fond
- obecně prospěšné činnosti
- občanské sdružení
- účelová zařízení církví

Neziskový sektor kromě nevládních neziskových organizací zahrnuje i organizace příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva (pokud jsou zřízována za jinými účely než podnikání), nepodnikatelské obchodní společnosti (např. společnosti s ručením omezeným, pokud jsou zřízeny k jiným účelům než podnikání), příp. i právnické osoby zřízované samostatnými zákony (např. Česká akademie věd, Česká televize, Český rozhlas).

Nadaci (zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech) se rozumí účelové sdružení majetku, které má sloužit obecně prospěšným účelům. Nejde o sdružení lidí. Je právnickou osobou. Dle zákona o nadacích a nadačních fondech platného od 1.1.1998, je stanovena výše minimálního nadačního jmění na 500 tisíc Kč.

V říjnu 2002 bylo registrováno 330 nadací.

Nadační fond (zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech) je nový typ právnické osoby dle zákona o nadačních fondech od 1.1.1998. Stejně jako nadace je účelovým sdružením majetku zřízeným pro dosahování obecně prospěšných cílů. Na rozdíl od nadace však nevytváří nadační jmění a ke své statutem dané činnosti může použít veškerý svůj majetek – jeho minimální výše není vymezena.

V říjnu 2002 bylo registrováno 825 nadačních fondů.

Občanská sdružení (zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů) patří mezi nejrozšířenější neziskový subjekt. Upravuje je zákon z roku 1990 o sdružování občanů. Je právnickou osobou, fungující spíše na agenturním principu, kdy určitá aktivní skupina osob zabezpečuje obecně prospěšné činnosti pro ostatní – pasivní členy sdružení. Patří sem spolky, svazy, hnutí, kluby a jiná sdružení.

V říjnu 2002 bylo registrováno 49 108 občanských sdružení. Podle odhadů však asi třetina zaregistrovaných občanských sdružení nevyvíjí aktivní činnost.

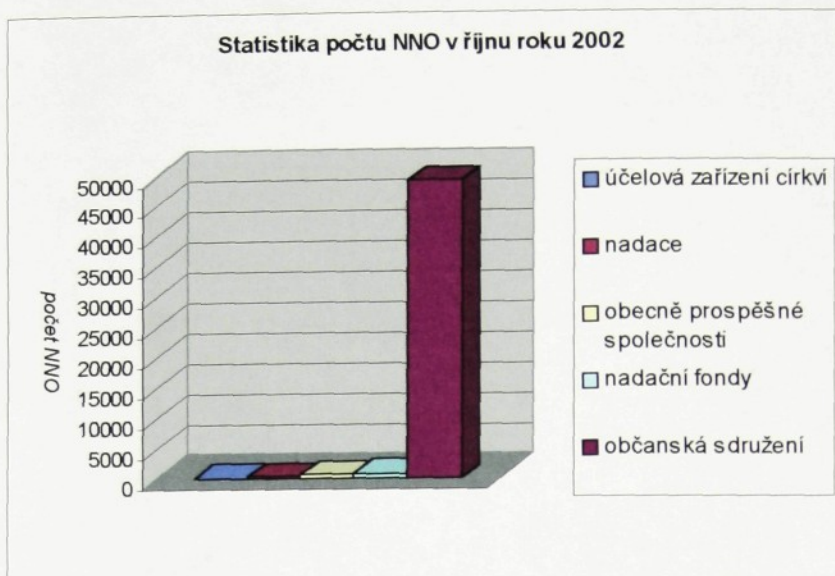
Obecně prospěšné společnosti (zákon č. 248/1995 Sb., o OPS) jsou novým subjektem s účinností od 1.1.1996. Jeho podstatou je poskytování obecně prospěšných služeb či věnování prostředků na obecně prospěšné cíle. Jde o soubor institucí, existujících vně státního sektoru, avšak sloužících převážně k uspokojování veřejných zájmů. Svou činnost vykonávají za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek. Jsou otevřeny předem neomezenému okruhu adresátů. Tyto subjekty by měly vznikat zejména v oblastech, v nichž trh tradičně selhává, to je v oblastech veřejně prospěšných statků, které nelze na trhu dobře prodávat (ekologie, sociální služby, etnické skupiny ve školství,...). Musí zveřejňovat výroční zprávu s přesně stanoveným obsahem.

V říjnu 2002 bylo registrováno 762 obecně prospěšných společností.

Účelová zařízení církví (zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě víry a postavení církví a náboženských společností)

V květnu 2001 provozovaly registrované církve 167 účelových zařízení s vlastní právní subjektivitou.

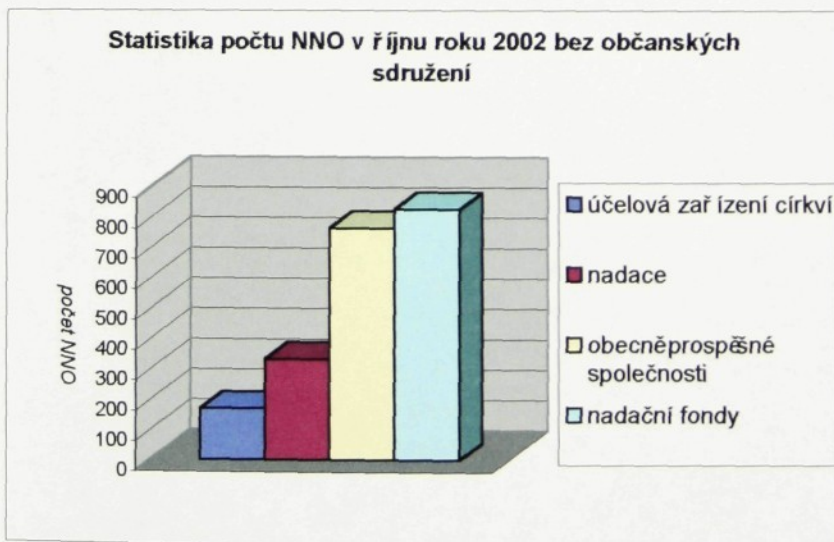
Obr. 3: Statistika počtu NNO v říjnu roku 2002

Zdroj: www.neziskovky.cz/neziskovysektorCR

Vzhledem k velkému počtu občanských sdružení nelze dobře rozpoznat z grafu vývoj ostatních neziskových organizací, proto následující graf zachycuje pouze vývoj nadačních fondů, nadací a obecně prospěšných společností.

Obr. 4: Statistika počtu NNO v říjnu roku 2002 bez občanských sdružení

Zdroj: www.neziskovky.cz/neziskovysektorCR

Jelikož provoz Muzea je bezpodmínečně závislý na existenci Spolku pro vybudování ČFM, jehož právní formou je občanské sdružení, věnovala jsem proto tomuto typu neziskové organizace následující část.

1.4.1 Občanské sdružení

Zákon z roku 1901 definuje sdružení jako „smlouvu, na základě které dvě nebo více osob sdružují trvalým způsobem své znalosti nebo činnosti za účelem jiným než dělením zisku“.⁴

1.4.1.1 Charakteristika občanského sdružení

Právní úprava OS je uvedena v zák. č. 83/1990 Sb. o sdružení občanů. Zpravidla se jedná o sdružení fyzických nebo právnických osob za účelem dosahování a ochrany společného zájmu. Podmínkou je, že se jedná o nenáboženské, nepolitické a nepodnikatelské sdružení, které svojí činností nepopírá nebo neomezuje osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení.

Sdružení tvoří především jeho členové, kteří by se měli aktivně účastnit na činnosti a řízení sdružení. Organizační pravidla (stanovy) se mohou měnit podle aktuální vůle většiny členů.

V ČR existovalo na počátku roku 2000 více než 40000 občanských sdružení. Drtivá většina z nich však vykazovala malou nebo vůbec žádnou činnost. Občanská sdružení působí v oblasti kultury, sportu, školství, zdravotnictví, sociální oblasti, ekologie, myslivosti, požární ochrany apod. Patří mezi ně nejen sportovní kluby, mládežnické organizace, ale také např. odbory, rybářské nebo dobrovolní hasiči.

⁴ Charles Debbasch, Jacques Bourdon – Neziskové organizace, str. 29

1.4.1.2 Založení občanského sdružení

Sdružení mohou založit nejméně tři občané ČR, z nichž alespoň jeden je starší 18 let. Tito vytvoří tzv. přípravný výbor, který vypracuje stanovy sdružení a podá návrh na registraci. K návrhu pak připojí dvojí vyhotovení stanov. Za podání návrhu se nevybírá správní poplatek.

Řízení o registraci je zahájeno dnem, kdy dojde ministerstvu vnitra návrh na registraci obsahující všechny náležitosti. Nemá-li návrh uvedené náležitosti a nebo jsou-li v něm údaje neúplné nebo nepřesné, ministerstvo na tuto skutečnost upozorní zmocněnce přípravného výboru nejpozději do 5 dnů od doručení návrhu. Řízení se nezahájí, dokud nebudou odstraněny všechny nedostatky návrhu.

Registraci provede ministerstvo vnitra do 10 dnů od zahájení řízení, den registrace se vyznačí na to vyhotovení stanov, které se zašle zmocněnci přípravného výboru. Není-li zmocněnci doručeno rozhodnutí o odmítnutí registrace ve lhůtě do 40 dnů od zahájení řízení, sdružení vzniká dnem následujícím po uplynutí této lhůty a tento den je také dnem registrace.

1.4.1.3 Vydělečná činnost občanského sdružení

Právní řád přímo nezakazuje OS vydělečnou činnost. Tato činnost však nesmí být hlavním cílem sdružení, ale pouze prostředkem k dosažení jeho cíle. Každopádně taková činnost musí být zmíněna ve stanovách. Pokud by vydělečná činnost naplňovala podmínky živnostenského zákona, musí sdružení získat živnostenské oprávnění, popř. splnit další podmínky, které právní řád pro výkon příslušné vydělečné činnosti požaduje. Typickým příkladem je vydavatelská činnost nebo příležitostný prodej vlastních výrobků.

1.4.1.4 Účetnictví občanského sdružení

Účetnictví Občanských sdružení je vedeno podle zákona č. 563/1992Sb. o účetnictví.

V soustavě jednoduchého účetnictví účtují občanská sdružení a jejich organizační složky a orgány, které mají právní subjektivitu, pokud nepodnikají nebo pokud jejich příjmy nedosáhly v předchozím roce výše 3 mil. Kč.

Všechny ostatní jednotky účtují v soustavě podvojného účetnictví.

1.4.1.5 Stanovy občanského sdružení

Zákon nechává poměrně mnoho volného prostoru při vytváření stanov. Povinné je především uvedení názvu, sídla, cíle činnosti, orgánů sdružení, ustanovení organizačních jednotkách a zásad hospodaření.

Vše ostatní je ponecháno na libovůli zakladatelů. Ze zkušenosti se však doporučuje věnovat tvorbě stanov dostatečnou pozornost. Cíl činnosti by měl být formulován s dostatečnou určitostí. Dále by mělo být zcela jasné, jaké má sdružení orgány, jak se ustanovují a jakým způsobem jednají za sdružení. Vhodné je také přesné vymezení práv a povinností orgánů sdružení, ušetří to v budoucnu mnoho nepřijemností.[2]

1.4.1.6 Hospodaření občanského sdružení

Občanská sdružení hospodaří s vlastním majetkem; mohou též hospodařit s majetkem, ke kterému mají právo užívání. V souvislosti s převedením některých úkolů státních orgánů na občanská sdružení může stát poskytovat těmto organizacím k využití národní majetek, který je určen k zajištění převedeného úkolu, a to zejména i finanční prostředky ze státního rozpočtu. S tímto národním majetkem hospodaří pak společenská organizace, avšak může ho použít jen k určenému účelu a za stanovených podmínek.

Vlastní majetek občanských sdružení se vytváří zejména z příspěvků členů a z činnosti organizací. Majetek občanských sdružení je ve vlastnictví organizace jako celku, pokud stanovy neurčují jinak.

Stanovy občanských sdružení určují, které nižší organizační složky a orgány občanských sdružení mohou svým jménem nabývat práv a zavazovat se. Tyto organizační složky a orgány mají k majetku ve vlastnictví občanského sdružení, který využívají k plnění svých úkolů, právo hospodaření v rozsahu určeném stanovami nebo opatřením ústředního orgánu občanského sdružení.

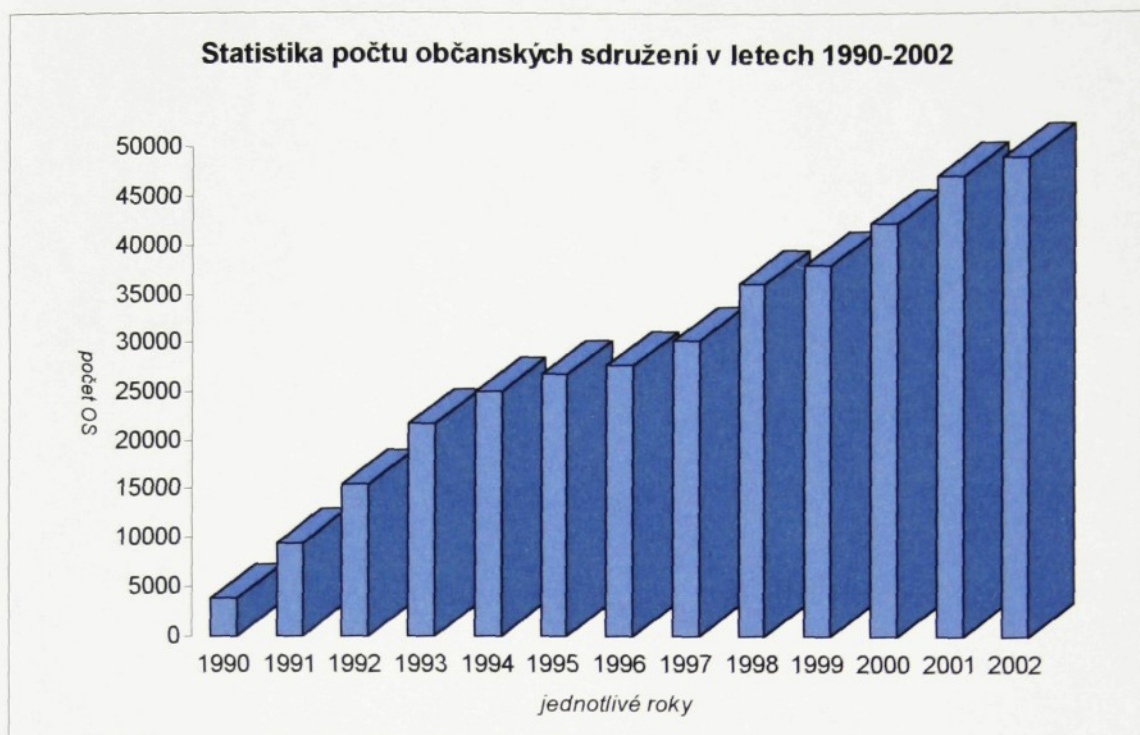
K obstarávání hospodářské činnosti občanských sdružení mohou jejich ústřední orgány zřizovat podniky nebo hospodářská zařízení.

Organizační složky a orgány občanských sdružení, jakož i jejich hospodářská zařízení, která vykonávají právo hospodaření, mohou s tímto majetkem nakládat a užívat jej k plnění svých úkolů a mají samostatnou majetkovou odpovědnost.

Jednání jménem občanského sdružení a jeho nižších organizačních složek nebo orgánů upravují stanovy. Je-li k platnosti právního úkonu předepsána písemná forma, je třeba podpisu nejméně dvou oprávněných osob. Jednání a podepisování u hospodářských zařízení občanských sdružení upravují její statuty.

Povinností občanského sdružení i všech jeho organizačních složek, orgánů a hospodářských zařízení je využívat jak majetek občanského sdružení, tak i svěřený národní majetek co nejhospodárněji a všemožně ho chránit.

Obr. 5: Statistika počtu občanských sdružení v letech 1990-2002

Zdroj: www.neziskovsky.cz/neziskovysektorCR

1.4.1.7 Výhody a nevýhody občanského sdružení

Výhody:

- Minimální omezení pů sobnosti
- Nevyžaduje mnoho aktivně zapojených osob
- Vytváří vlastní členskou základnu – aktivní participace členů
- Členové jsou si vzájemně prospěšní
- Má nejvíce možností, jak získávat finanční zdroje pro svou činnost
- Administrativně nejjednodušší procedura založení a vzniku
- Minimum nezbytných administrativních nákladů
- Jednoduchá procedura změny stanov
- Na činnosti se většinou podílí celá cílová skupina, tj. všichni členové
- Všechny aspekty vnitřního uspořádání si stanovuje sdružení samo

Nevýhody:

- Vytváří členskou základnu – musí vést přesnou evidenci, aktualizovat ji apod.
- Z právních forem NNO má obecně nejnižší kredibilitu a důvěryhodnost – z důvodu minimálního omezení a kontroly činnosti
- Činnost je většinou naměřena pouze dovnitř organizace – na své členy
- Většinou kapitálově slabé organizace – není nutný vklad zakladatelů a činností není vytvářen zisk

1.5 Zdroje financování neziskových organizací

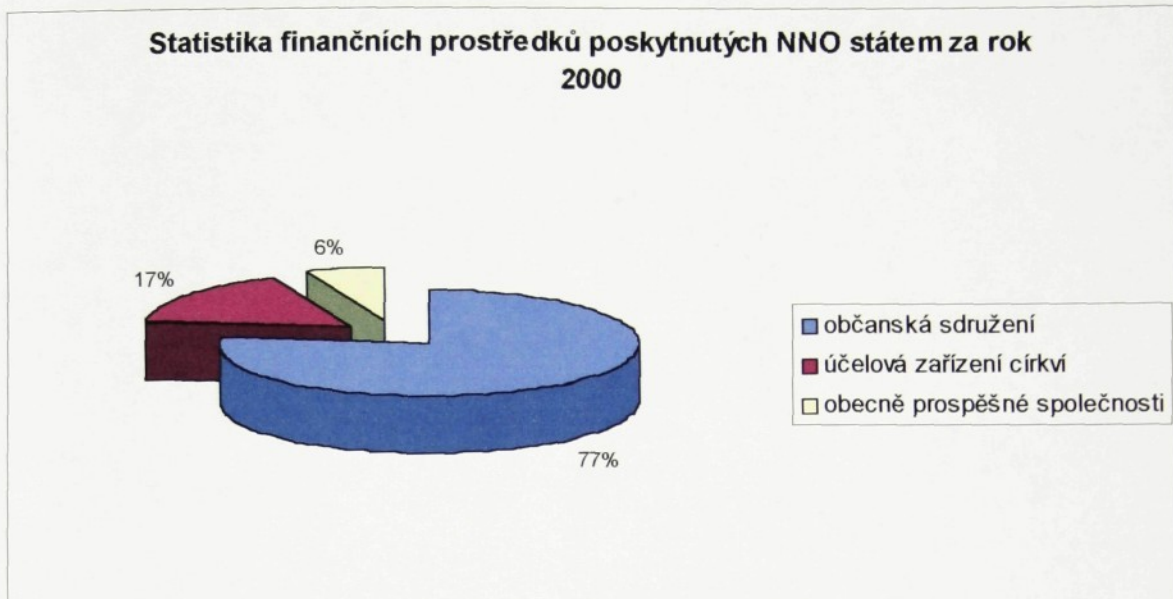
Ve financování svých aktivit je mnoho NO příliš závislých na dotacích od státu, neboť podnikové a individuální dárcovství není zcela rozvinuto a domácí grantové nadace nejsou dosud finančně silné. Výsledkem všech těchto faktorů je chronický nedostatek prostředků, který organizacím brání získávat potřebný počet profesionálních pracovníků, vybudovat si odpovídající postavení ve společnosti, zabývat se dlouhodobou strategií svého rozvoje a zasahovat adekvátně do veřejné politiky.

Nezisková instituce rovněž potřebuje vhodnou strategii získávání finančních prostředků. Ve zdroji financování pravděpodobně spočívá největší rozdíl mezi neziskovým sektorem, podnikatelským sektorem a státní správou. Podnik získává finanční prostředky z prodeje, státní správa z daňových zdrojů. Nezisková instituce se musí obracet na dárcce. Získává finanční prostředky – nebo alespoň jejich velkou část – od lidí, kteří se chtějí podílet na jejím poslání, avšak nejsou příjemci jejích služeb.⁵

Obecně jsou české neziskové organizace příliš závislé na podpoře státu. Ta se každým rokem mírně zvyšuje, ale pokrýt potřeby neziskového sektoru nestačí, což při současné nevyvinutosti podnikového a individuálního dárcovství a slabosti českých nadací způsobilé vážný nedostatek finančních prostředků na rozvoj sektoru.

⁵ Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací, 1. vydání, Praha, 1994, str. 57

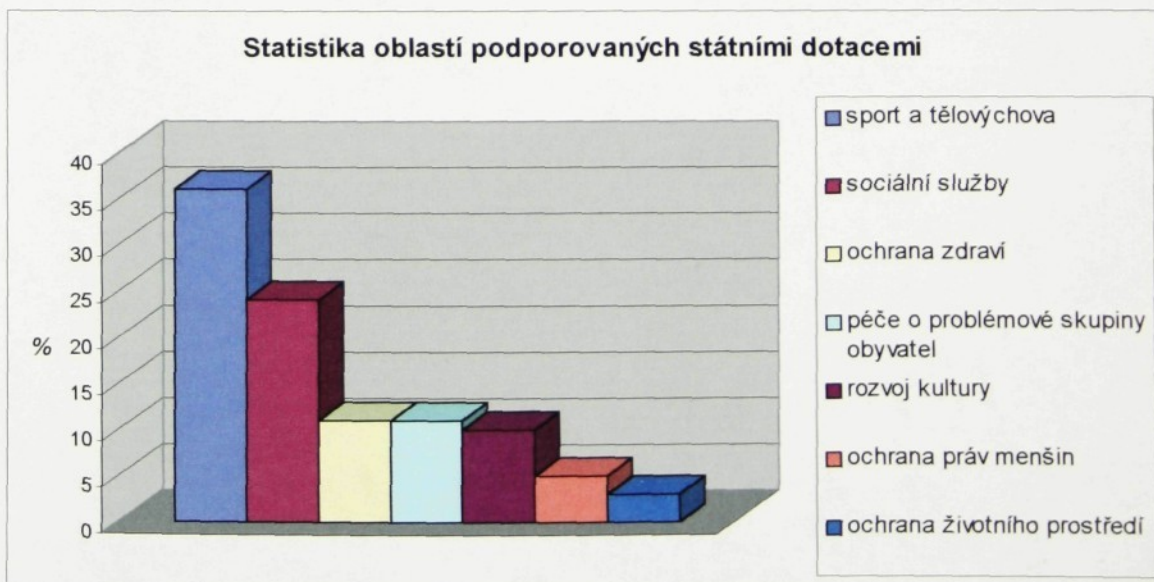
Obr. 6: Statistika finančních prostředků poskytnutých NNO státem za rok 2000

Zdroj: www.ICN.cz

Z celkových příjmů NNO tvoří dotace z veřejných rozpočtů asi 39%. V rozpočtech jedné čtvrtiny organizací však tvoří státní dotace nadpoloviční podíl (nejvíce v oblasti zdravotnictví, sociální péče a vzdělávání a výzkumu), což je činí příliš závislými na podpoře státu.

Obr. 7: Statistika oblastí podporovaných státními dotacemi

Zdroj: www.ICN.cz

Problémem zůstává, že stát poskytuje dotace pouze na jeden rok, takže na dlouhodobější programy je nutno žádat několikrát a není tudíž jisté, zda projekt bude moci být úspěšně dokončen. To vnáší do hospodaření NNO prvek nejistoty. Systém veřejného financování je celkově neprůhledný a nezohledňuje míru obecné prospěšnosti jednotlivých NNO. Smlouvy na poskytování služeb uzavírá stát s neziskovými organizacemi minimálně.

Zdroje financí NNO nejsou obecně příliš diverzifikovány – jejich rozpočet je velmi často závislý na podpoře jednoho či dvou dominantních dárců.

Instituce tohoto typu jsou v současnosti financovány ze čtyř zdrojů, které dále podrobněji rozeberu:

- Z centrálních zdrojů
- Z místních zdrojů
- Z hospodářské činnosti
- Z ostatních zdrojů

1.5.1 Prostředky z centrálních zdrojů

- *Státní fond kultury ČR* – Hlavní příjem Státního fondu kultury tvoří výnosy ze státních sbírek a loterií tímto fondem organizovaných. Do fondu také přicházejí finanční prostředky z majetkových účastí ČR na podnikání v kultuře s výjimkou kinematografie. Od jiných subjektů na trhu fond získává 50% z výnosů z nájmu památek, kde je fond správcem. Dalším příjmem jsou finance získané provozováním podnikatelských aktivit. Roční příjmy fondu činí přibližně 70 mil. Kč.
- *Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie* – Hlavním příjmem v tomto případě je cena vstupného na filmová představení. Roční příjem je přibližně 50 mil. Kč a na výdaje 40 mil. Kč. Výdaje jsou tvořeny především půjčkami a dotacemi s tím, že polovina příslušných nákladů na danou akci musí být uhrazena z vlastních zdrojů.

- *Rozpočet Ministerstva kultury ČR* – Finanční prostředky, které má ministerstvo k dispozici, používá na zajištění provozu vlastního ministerstva, na provoz rozpočtových a příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je ministerstvo kultury, na grantové financování aktuálních úkolů na úseku kultury a na finanční zajištění speciálních fondů (např. Fondu na záchranu architektonického dědictví).

1.5.2 Prostředky z místních zdrojů

Náklady na podporu kultury a vzdělání jsou hrazeny hlavně z rozpočtů okresních úřadů (knihovny) a z rozpočtu obcí podle zákona č. 367/1990 Sb. a zákona 172/1991 Sb. (galerie, muzea, divadla a některé kulturní památky).

Financování kultury v obci je závislé jednak na finančních možnostech obce a jednak na potřebách obyvatelstva.

Stát a státní organizace poskytují finanční prostředky ve třech základních formách:

- a) státní dotace
- b) subvence
- c) granty

- a) *Dotace* jsou nejznámějším a největším zdrojem finančních příjmů a rozpočtových organizací. Dotací rozumíme jakékoliv přidělení finančních prostředků z rozpočtu, jak státního (Ministerstva kultury) přímo, tak i z rozpočtu měst a obcí, pod které rozpočtové organizace náleží či jsou jejich zřizovateli. Tyto finance jsou poskytovány v případě, že poptávka po statcích a tím i daná cena nezajišťuje rentabilitu výroby nutnou pro úhradu nákladů výroby, rozšíření výroby a plnění odvodních povinností státu, nebo pokud se jedná o celospolečensky významné odvětví, které nepřináší žádné či minimální příjmy.

Rozeznáváme 5 druhů dotací:

- Účelové dotace jsou určeny k uhrazení konkrétních výdajů, jako je pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku. Nikdy se nesmí použít k úhradě provozních nákladů. Tím se účelové dotace liší od subvencí.
- Volné (neúčelové) dotace. S volnými dotacemi hospodaří organizace sama podle vlastních potřeb.
- Stabilizační dotace se poskytují dočasně na úhradu vyšších nákladů v případech, kdy všeobecně platné ekonomické nástroje nezajišťují prokazatelně přiměřenou podnikovou a osobní hmotnou zainteresovanost. Vyskytovala se ve větší míře v direktivní ekonomice.
- Prémiové dotace může organizace obdržet jako prémii za úspěchy ve svém odvětví. Často jsme se s nimi setkávali v direktivní ekonomice pokud např. došlo k zvýšení produkce zemědělských plodin, produkce mléka apod. V tržním hospodářství se vyskytují poměrně zřídka. Výjimkou je však Švýcarsko, kde tyto dotace fungují také jako nástroj ekonomického oživení. Pokud v této zemi přijde zemědělec s vhodným podnikatelským záměrem na zpracování jak svých produktů, tak i produktů několika dalších zemědělců (10-20) v regionu, stát mu poskytne na zrealizování tohoto podnikatelského plánu prémiovou dotaci. Nikoliv půjčku ale nevratnou dotaci.
- Diferenciální dotace = příplatky. Jsou vypláceny k úhradě nákladů, než těch, které byly vzaty za základ pro stanovení cen zemědělských výrobků. Poskytují se pevnými sazbami na 100,- Kč tržeb, diferencovaně podle ekonomických skupin.

b) *Subvence*. Jedná se o přiděl stálých nebo proměnlivých částek ze státního rozpočtu nebo rozpočtů jiných ústředních orgánů. Jsou poskytovány na přesně stanovené účely a v některých případech plní funkci náhrady za dodržování státních opatření (jako např. cenové stropy) či podpory jež pokrývá ztrátu vzniklou rozdílem mezi tržní cenou akceptovanou spotřebitelem a celkovými náklady organizace. Používají u ROPO hlavně v případech, kdy organizace mohou vyjádřit náklady na jednici, výkon či pokud lze změřit spotřebu uživatele. Někdy subvence mívají nepřímou podobu – daňové výhody.

c) Granty jsou finanční prostředky, které jsou vydávány na podporu vědecké a výzkumné činnosti. Oproti subvencím a dotacím je možné je získat i ze zahraničních zdrojů. V ČR se udělují 2 druhy grantů :

- Domácí granty, které vydává stát prostřednictvím Grantové agentury ČR
- Zahraniční granty, které pocházejí z EU, a to v rámci programu PHARE, jež poskytují zemím střední a východní Evropy nenávratnou finanční pomoc
- Granty ministerstva kultury ČR

1.5.3 Prostředky z hospodářské činnosti

U NO rozeznáváme hlavní a vedlejší hospodářské činnosti. Hlavní činnost je činnost, pro níž byla organizace založena zakladatelem. Příjmy, které z ní vyplývají, jsou u některých organizací nulové (základní školy) či minimální. Příkladem těchto příjmů jsou uživatelské poplatky ve formě vstupenek do státních hradů a zámků, lístků do divadla, kina, galerie a muzea. Zápisné je dalším typem finančních prostředků plynoucích z hospodářské činnosti. Občan si jím kupuje členství v dané NO. Stává se z něj člen „klubu“ pro dané období. Často je tento poplatek chápán jako náhrada za vystavení členské průkazky, karty, přičemž někdy může tento průkaz mít doživotní charakter. V tomto případě však člen musí platit členské příspěvky, pokud má zájem v organizaci setrvat.

Kromě těchto finančních toků může mít NO ještě jiné příjmy, a to z vedlejší hospodářské činnosti. Pro jejich provozování však musí organizace nejdříve získat živnostenské oprávnění, jako každý jiný podnikající subjekt na trhu. Na rozdíl od hlavních činností, vedlejší činnosti jsou ziskové a mnohdy mohou pokrýt celkové provozní náklady NO. Z této činnosti plynou organizaci hned po prostředcích ze státního či místního rozpočtu největší příjmy. Pronájemy jako zdroj financí používají především na placené vzdělávací programy: jazykové, počítačové kurzy, kurzy účetnictví, poradenské služby apod. Muzea a galerie mají v tomto směru horší pozici. Příjmy získávají např. z prodeje uměleckých předmětů, pořádání naučných seminářů ale i z pořádání koncertů v jejich prostorách.

1.5.4 Ostatní příjmy neziskových organizací

Stát podporuje NO také nepřímě. Poskytuje daňové úlevy jak přímo NO, tak i organizacím, které jsou jejími příspěvateli. Poměrně neznámou formou daňových výhod je tzv. asignace. Ve vyspělých státech Evropy má poplatník možnost se sám rozhodnout, zda daňové odvody přijdou do státního rozpočtu či do NO (církvi). V ČR se prozatím asignace nevyužívají.

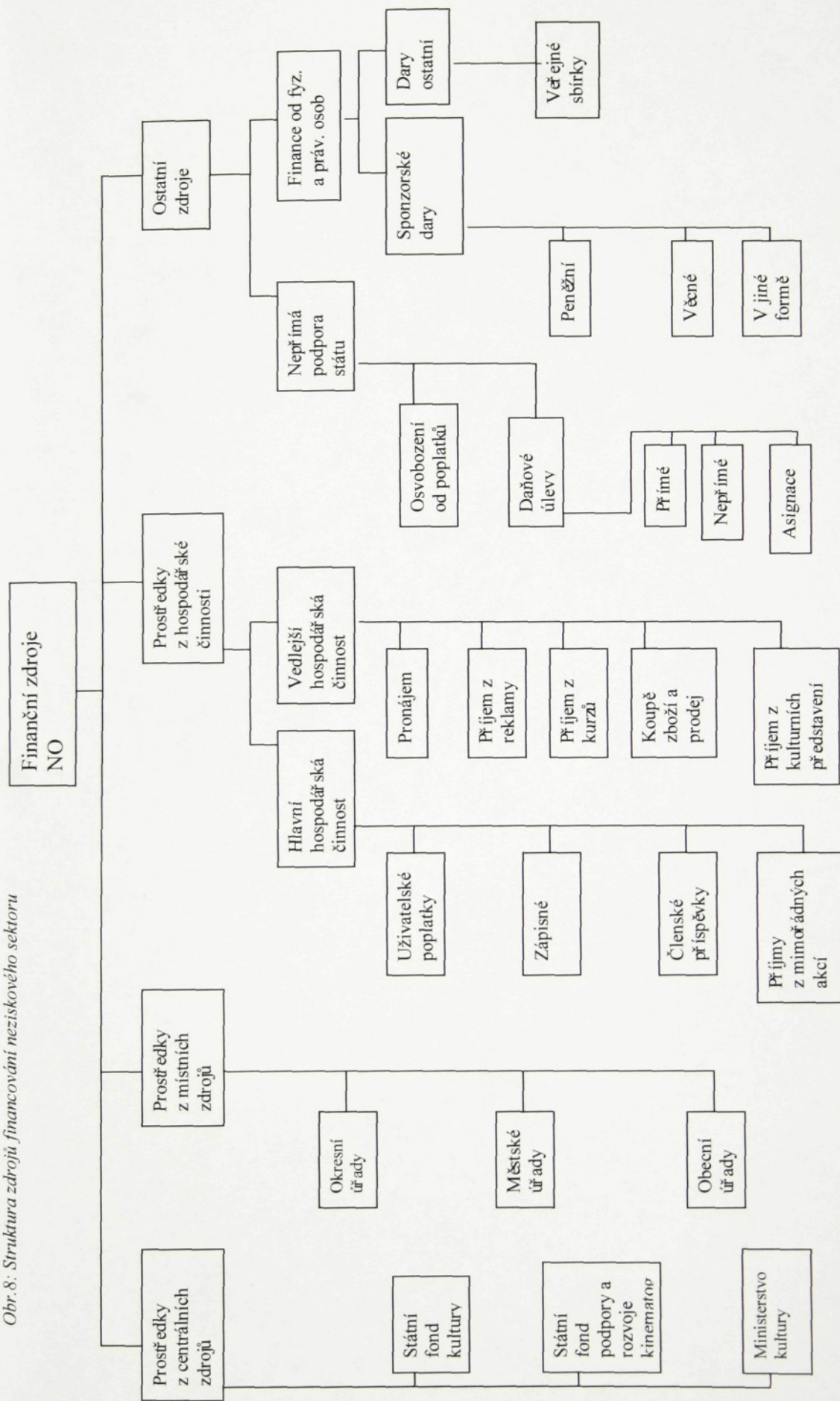
Pro českou společnost je dnes ještě nepochopitelný a nereálný fakt, že skutečným motorem růstu a rozvoje je dárcce a proto je nutné proměnit jednorázového dárcce v pravidelné příspěvatele. V blízkých letech však tuto skutečnost budou muset všichni akceptovat.

Dárcem v tomto případě rozumíme osobu či organizaci, s kým chceme rozvíjet náš vztah, koho chceme zapojit do programu. Nemůžeme to být někdo, od koho jednou za určité období vybereme peníze a dále se o něj nestaráme.

Budování okruhu dárců je pro NO tou nejtěžší a nejsložitější činností, kterou dnes ve světě tyto organizace provádějí.

ČR má v tomto směru velmi ztíženou situaci. Nejenom, že zde chybí dlouhodobá tradice charitativních organizací, ale především se jedná o nedůvěřivost českého člověka vůči podobným akcím. Tato nedůvěra se rok od roku zvyšuje s přibývajícimi podvody s hlavičkou pomoci postiženým občanům, defraudacemi v dobrovolných nadacích a v poslední době snad nejběžnějšími falešnými konty na pomoc občanům zasaženými povodní.

Obr. 8: Struktura zdrojů financování neziskového sektoru

1.6. Výsledky neziskových organizací

Uvažujeme-li o výsledcích neziskové organizace, je třeba dodržovat určitou disciplínu, aby nepromrhala střetnutím morálních a ekonomických hledisek příliš mnoho finančních zdrojů. NO zpravidla velmi nerady opouštějí jakoukoli „dobrou věc“. Všechno, co dělají, je přece „boží práce“, a tudíž „dobrá věc“. I neziskové organizace však musí rozlišovat morální a ekonomická hlediska. Morální hledisko – to je „absolutní dobro“. Faráři již pět tisíc let kážou proti smilstvu. Výsledky jsou prakticky nulové, což jenom dokazuje, jak hluboko je v nás zakořeněno zlo. Nedostatečná výslednost ukazuje na nutnost zvýšit úsilí. To je morální hledisko. Ekonomické hledisko nás nabádá k tomu, abychom si položili otázku: „Využíváme svých nedostatečných prostředků, jak nejlépe umíme?“ Musíme udělat to a to. Soustředíme proto své zdroje tam, kde dosáhneme nejlepších výsledků. Nemůžeme si dovolit být „svatí“ a pokračovat v projektu, kde pravděpodobně nebudou naše výsledky nejlepší.⁶

1.7 Přínos neziskových organizací pro společnost

Přínos NO pro společnost spočívá v tom, že svými dobročinnými a protektivními aktivitami pomáhají mírnit negativní dopady probíhající ekonomické transformace, a dokonce se samy snaží aktivně podporovat rozvoj tržního prostředí (např. různé profesní komory a instituce, které poskytují informační a školicí servis).

V poslední době se zlepšila také informovanost NO o sobě navzájem. K tomu přispělo jak šíření moderních komunikačních prostředků, tak i činnost různých informačních center (např. ICN – Informační centrum nadací). NO se naučily navzájem komunikovat a spolupracovat. Postupem času se neziskový sektor začíná stmelovat, získává si důvěru veřejnosti a reálně se stává nezbytnou součástí naší společnosti.

⁶ Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací, 1. vydání, Praha, 1994, str. 100

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část jsem rozdělila na tři části:

V první části jsem uvedla základní údaje o ČFM – jeho historii a současnost, poslání Muzea, konkurenci, atd.

Druhá část je věnována Spolku pro vybudování ČFM proto, že Muzeum vděčí za existenci a provoz právě jemu. Farmaceutická fakulta v Hradci Králové nemá dost finančních prostředků na restaurátorské práce a další záležitosti, které jsou bezpochyby s provozem Muzea spjaty. Proto roku 1992 byl založen SVČFM, který by měl napomáhat dalšímu rozvoji ČFM.

Třetí a nejrozsáhlejší část se zabývá hospodařením ČFM. Snažila jsem se zde zachytit vývoj příjmů a výdajů ČFM v posledních letech a specifikovat jak výdaje Farmaceutické fakulty, tak výdaje Spolku pro vybudování ČFM.

2.1 České farmaceutické muzeum

České farmaceutické muzeum vzniklo roku 1994 jako účelové zařízení Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy, a to na základě historických předmětů. V hospitálu v Kuksu u Dvora Králové, v návaznosti na zdejší barokní lékárnu, se FaF UK v HK snaží ze sbírky vybudovat reprezentativní expozici k dějinám české farmacie.

ČFM je jediné muzeum tohoto typu v České republice.

2.1.1 Historie a současnost Českého farmaceutického muzea

ČFM vzniklo v roce 1994 jako středisko Univerzity Karlovy v Praze - Farmaceutické fakulty v Hradci Králové. Převzalo historickou sbírku muzeálii, knihovnu a archiv z Oddělení dějin farmacie Katedry sociální a klinické farmacie s úkolem vybudovat ve státním zámku (původně hospitálu) v Kuksu muzejní expozici farmaceutické profese a

farmaceutické muzeologické pracoviště. To by mělo sloužit i vědecké práci v dějinách farmacie, zvláště též potřebám diplomantů a doktorandů. Budování stálého farmaceutického muzea je úkol starý již více než sto let. Dařilo se zřídit lékárnická muzea např. při Ústavu farmakologie a farmakognosie Lékařské fakulty UK (1946-1950), nebo při Lékárenské službě hlavního města Prahy (1959-1972), ale jak se ukázalo, vždy jen na omezenou dobu. Fakultní ČFM na tyto snahy navazuje i proto, že zdědilo části sbírek těchto muzeí. Sbirka ČFM má pestrý a letitý původ.

Obr.9: Hospitál Kuks u Dvora Králové

České farmaceutické muzeum je umístěno ve zdech státního zámku Kuks, kde má od Památkového ústavu v Pardubicích pronajaty prostory, ve kterých je expozice a pracovny ČFM. Kuks se nachází ve východočeském kraji v okrese Trutnov a nejbližší položená města jsou Dvůr Králové a Jaroměř. Obec leží v Podkrkonoší - krajině navštěvované každoročně mnoha turisty. Ve stínu popularity Státního zámku Kuks poněkud zaniká skutečnost, že na protější straně údolí kdysi stály moderní a výstavbou velkolepé lázně Kuks. Ty společně s hospitálem (dnešním zámkem) tvořily ucelený architektonický a umělecký celek. Po několik desetiletí se zde scházeli umělci i vlivné politické osobnosti tehdejší doby. V dnešní době je známý především barokní hospitál (zámek), který ročně navštíví kolem 50 000 turistů z celé Evropy. Zajímavé jsou rovněž dochované roubené chalupy v samotné obci.

V současnosti se obec snaží připravit podmínky pro obnovení podnikání a v budoucnosti vrátit lokalitě lázeňský život.

Myšlenka zřídit v kukském hospitálu České farmaceutické muzeum (ČFM) se rodila v letech 1970-72 proto, že se v něm uvolnilo dostatek místa, ale především pro jeho sociálně zdravotní i lékárenskou tradici počínající v roce 1743. Farmaceutické muzeum tu mohlo navázat na krásnou barokní oficínu lékárny, která je evropským kulturně historickým, uměleckým a farmaceutickým skvostem.

Tato myšlenka byla přijata jak na krajské úrovni (kulturním odborem a památkovou péčí), tak vedením Farmaceutické fakulty a Univerzity Karlovy. Na základě smlouvy o spolupráci byla pro výstavní potřeby budoucího muzea (jako samostatná organizační složka bylo zřízeno k 1. 7. 1994) určena tři podlaží (suterén, přízemí s lékárnou, první poschodí) v severovýchodním křídle hospitálu a pro pracovny a depozitáře severní část východního křídla (přízemí a 1. patro).

Obr. 10: Severní část východního křídla hospitálu Kuks

Historická sbírka fakulty obsahuje nejň znější sbírkové předměty (muzeálie), jako např. léčiva a přípravky farmaceutického průmyslu (na 6.000 registrovaných kusů), lékárenské stojatky a jiné nádoby, výrobní nástroje a přístroje jako váhy a závaží, hmoždíře, mlýnky, lisy, pilulkovnice, tabletovačky, chemické sklo, atd. Muzeálie doplňuje

rozsáhlý archiv a 14.306 evidovaných svazků knih a časopisů. Je to největší farmaceutická historická knihovna v ČR.

Kromě výstavních úkolů, zdravotně farmaceutické osvěty, má ČFM jako vědecké pracoviště v oblasti dějin farmacie a farmaceutické muzeologie sloužit i pedagogickým potřebám farmaceutických škol. Sbirka s archivem a knihovnou se proto stala badatelskou základnou farmaceutické muzeologie i historie farmacie. Zpracovávají se zde již od r. 1972 studentské diplomové práce i doktorské studie rigorózní. Spolupráce s podobnými institucemi doma i v zahraničí je samozřejmostí.

Obr. 11: Barokní lékárna z r. 1743

V roce 1986 převzalo Muzeum pracovní a depozitáře, dne 18. 5. 1996 byla ve třech místnostech (v tzv. předsíni lékárny, barokní lékárně, dřívějším refektáři-jídelně) otevřena první část expozice pod názvem „Kouzlo apatyky“. Smyslem této muzejní expozice je v daných možnostech ukázat vývoj našeho lékařství, zvláště pak podoby lékařské officiny, od asi 17. do 20. století. Exponáty, které mají vypovídací hodnotu, mají zároveň na návštěvníka působit i svým kouzlem neobvyklostí a uměleckého zpracování.

Druhá část expozice „Kouzlo apatyky“, otevřená dne 9. 6. 2001, rozšířila expoziční prostor o další tři místnosti a tím i výstavní prezentaci a tematiku o materiálu s příklady léčiv tří říší, o vojenskou farmacii, malovýrobní i průmyslová výrobní zařízení léčivých přípravků, o ukázky průmyslových přípravků domácích firem, označování (signování) přípravků, recepturní a lékopisnou literaturu, o poukazy na farmaceutický výzkum a kontrolu, na vědecké sjezdy a symposia, velkoobchod s léčivými a vztahy farmacie a umění. Ukázala, že farmacie nezahrnuje jen lékárnu, ale i další farmaceutická odvětví.

Obr. 12: Závěrečná část expozice: 2. polovina 20. století – kruhový výdejní box

2.1.2 Zařazení Českého farmaceutického muzea do organizační struktury vysokých škol

ČFM je v současnosti jak jsem již uvedla účelovým zařízením Farmaceutické fakulty v Hradci Králové a proto jsem následující část věnovala Karlově univerzitě a jedné z mnoha jejích fakult - Farmaceutické fakultě v Hradci Králové.

Univerzita Karlova byla založena v roce 1348 římským a českým králem Karlem IV. a je nejstarší univerzitou ve střední Evropě. Osudy pražské univerzity byly vždy úzce spojeny s osudem českého státu a národa. V průběhu dějin sehrála univerzita nezastupitelnou roli, neboť jako centrum vzdělanosti, vědy a kultury se ocitala ve středu národního, demokratického a revolučního dění. Současná tvář univerzity odpovídá modernímu typu veřejné vysoké školy, která navazuje na své dlouholeté historické tradice. Univerzita Karlova připravuje odborníky pro širokou oblast humanitních věd, přírodních věd a věd o umění, dále teology, právníky, lékaře, farmaceuty, filology, tlumočníky a překladatele, knihovníky, žurnalisty, učitele aj.

Prostřednictvím svých šestnácti fakult, z nichž některé mají sídlo i mimo Prahu, každoročně vyhlašuje přijímací řízení ke studiu v širokém spektru studijních programů a oborů.

Jednou z těchto fakult je také Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové vznikla v roce 1969 na základě vládního nařízení č. 100/69 Sb. FaF UK v HK je považována za s klidem a rozvahou pracující fakultu. Její postavení v komplexu 16 fakult Univerzity Karlovy je pevné, podporované soustavným kvalifikačním nůstem pedagogického sboru, akreditací pro docentské habilitace a profesorská jmenovací řízení, možností poskytnout studium na jedenácti postgraduálních oborech. Fakulta úspěšně prochází grantovými soutěžemi, strhuje na sebe celoevropský zájem o výzkumnou spolupráci. Možnosti současné otevřené Evropy jsou využívány učiteli i studenty.

Fakulta je jedinečným dobře koncipovaným vysokoškolským pracovištěm připraveným obhájit svoji příslušnost k věhlasnému učení Karlovu v následujících evaluačních procesech, je připravena každoročně poskytnout na dvě stovky kvalitních absolventů pro lékárenskou péči i další odvětví farmacie a zdravotnické služby.

Účelovým zařízením Fakulty je právě České farmaceutické muzeum, o jehož hospodaření moje práce pojednává

2.1.3 Zřízení Českého farmaceutického muzea

Dle § 13, odst. 5 zákona č. 172/1990 Sb. o vysokých školách a po projednání ve Vědecké radě farmaceutické fakulty UK dne 22.6. 1993 a schválení Akademickým senátem dne 26. 1994 zřizují „České farmaceutické muzeum“ jako účelové zařízení fakulty.¹

Muzeum se může stát společným zařízením i dalších právnických osob a institucí po vyjádření Vědecké rady a se souhlasem Akademického senátu fakulty. Podíl partnerských organizací na činnosti Muzea a vzájemné vztahy stanoví zvláštní smlouva.

2.1.4 Úkoly Českého farmaceutického muzea

Posláním Muzea je sbírat, zpracovávat, uchovávat a k vědeckým, výstavním, výukovým a výchovným účelům využívat dokumenty o vývoji farmacie především z území ČR. Sbírkové fondy mají k těmto účelům sloužit studentům, pedagogům i vědeckým pracovníkům Fakulty a Univerzity Karlovy, farmaceutické veřejnosti i jiným zájemcům a expozice k propagaci farmaceutických věd, Fakulty a Univerzity Karlovy v odborné i laické veřejnosti i ke zvyšování kulturního, etického a profesionálního uvědomění farmaceutů.

Muzeum může vykonávat hospodářskou činnost v souladu s platnými právními předpisy.

2.1.5 Řízení Českého farmaceutického muzea

Muzeum řídí vedoucí, kterého pověřuje vedením (čl. 8, odst. 2 Statutu fakulty) nebo na základě konkurzu a se souhlasem Akademického senátu ustanovuje Děkan fakulty. Vedoucí odpovídá děkanovi Fakulty za řádný chod a majetek Muzea.

¹ Interní materiály FaF UK v HK: Příkaz děkana, č.3/94 (viz příloha)

K úkolům vedoucího Muzea dále patří zejména:

- Vytvářet koncepci Muzea, plán jeho činnosti a finančních potřeb, dle potřeby též návrhy jednací, provozních či badatelských řádů
- Zabezpečit evidenci fondů podle platných předpisů
- Zabezpečit získávání (sběrem, dary, nákupem), restaurování a uložení sbírkových předmětů, materiální vybavení muzea a jeho údržbu jakož i výstavní, ediční, přednáškové a jiné akce
- Spolupracovat při stanovování počtu a výběru pracovníků pro Muzeum a řídit je
- Podílet se přiměřeně na výuce studentů a doktorandů Fakulty vypisováním výběrových přednášek a seminářů, zadáváním diplomových a jiných vědeckých prací, organizovat exkurze studentů do muzea, a to zejména ve spolupráci s katedrou sociální a klinické farmacie a jejím oddělením dějin farmacie
- Pedagogicky spolupracovat i s jinými fakultami, doškolovacími ústavami a jinými vzdělávacími institucemi nebo se středními zdravotnickými školami
- Spolupracovat s katedrami fakulty na koncepci expozic a výstav a na jejich scénářích tak, aby co nejlépe vyhovovaly pedagogickým cílům kateder.

Poradním sborem Muzea je Vědecká muzejní rada, která se podílí na řešení koncepčních, vědeckých, expozičních, publikačních a jiných problémů Muzea a přispívá tak k realizaci poslání Muzea.

Členy rady jmenuje děkan fakulty z pracovníků fakulty, ze členů Spolku pro vybudování ČFM, České farmaceutické společnosti, České lékárnické komory, Společnosti pro dějiny věd a techniky, Národního muzea, Muzea farmaceutického průmyslu, Zdravotnického muzea a příp. dalších pracovníků farmaceuticko-muzeologického či -historického zaměření.

Partnerské organizace jmenují do Rady svého zástupce na základě smlouvy.

Členství v Radě je čestné. Působnost Rady stanoví její jednací řád, který vydává děkan Fakulty.

Vedoucí Muzea může ustavit z pracovníků Muzea i externích osobností pracovní komise se stálou nebo dočasnou působností k podpoře plnění poslání Muzea.

2.1.6 Spolupráce Českého farmaceutického muzea

K dosažení svého poslání rozvíjí Muzeum spolupráci zejména:

1. Se Spolkem pro vybudování ČFM a koordinuje s ním, a na Fakultě s Galeríí na mostě, o kterou Spolek pečuje, svou činnost.
2. Se smluvními partnery
3. S Českou lékárnickou komorou a ostatními farmaceutickými institucemi a organizacemi v ČR i v zahraničí
4. S Asociací českých, moravských a slezských muzeí a galerií a udržuje své členství v ní
5. S Památkovým ústavem v Pardubicích a správou Státního zámku Kuks při pronájmu místností v zámku, vytváření expozic, provozu Muzea, bezpečnostních opatřeních k ochraně fondů a expozic a při využívání expozic a výstav Muzea
6. S Národním muzeem, s Muzeem farmaceutického průmyslu Asociace českého farmaceutického průmyslu v Praze a se zdravotnickým muzeem v Praze i ostatními muzei v ČR, resp. v cizině, a to zvláště s těmi, jež mají farmaceutické expozice nebo fondy.
7. S Českou farmaceutickou společností a její Sekcí dějin farmacie, se Společností pro dějiny věd a techniky a její Sekcí pro dějiny farmacie a podílí se organizačně i účastí na jejich sjezdech, konferencích, symposiích a jiných akcích.

2.1.7 Organizace Českého farmaceutického muzea

Muzeum má své základní pracoviště: pracovny, depozitáře, historickou a novodobou knihovnu, archiv, expozice, výstavy aj. ve Státním zámku Kuks u Dvora Králové, pracovnu též na Fakultě.

Součástí Muzea jsou tyto sbírkové fondy, které byly doposud spravovány Oddělením dějin věd Katedry sociální a klinické farmacie Fakulty:

- ◆ Muzejní fond – sbírka muzeálií (muzeum)

- ◆ Obrazový a zvukový fond – obrazy, grafika, exlibris, foto, audiovizuální dokumenty, film, video, magnetofonové záznamy aj.
- ◆ Archivní fond – historický archiv a archivní sbírky, písemnosti a tisky k dějinám farmacie v ČR i mimo ni
- ◆ Knižní fond – historická knihovna s vlastním přírůstkovým seznamem a dlouhodobými deponáty Informačního střediska Fakulty, které se zaznamenávají v separátním přírůstkovém seznamu

Tyto fondy jsou součástí českého kulturního a farmaceutického dědictví a jejich celistvost má být zachována

Jednotlivé části fondů Muzeum nabývá převodem majetku, darem, odkazem, koupí, výměnou či jiným zákonným způsobem.

Muzeum má právo získávat i jiné věcné a finanční dary, dotace a prostředky pro svůj rozvoj a bezpečnost, zejména od Spolku pro vybudování ČFM.

Evidence fondů se děje podle zásad a předpisů platných pro muzejnictví, archivnictví a knihovnictví v ČR a podle pokynů Fakulty nebo Univerzity Karlovy.

Muzeum umožňuje ze stanovených podmínek studentům, pracovníkům Fakulty a Univerzity Karlovy i ostatním zájemcům badatelskou a studijní práci ve svých fondech.

2.1.8 Získávání finančních prostředků Českého farmaceutického muzea

Neziskové instituce nikdy nepřekypují penězi. Mnoho vedoucích pracovníků v NO dokonce věří, že veškeré jejich problémy by byly vyřešeny, kdyby měli dostatek peněz. NO, která se omezí pouze na získávání finančních prostředků, se může dostat do velmi vážné situace ztrátou své vlastní identity. Jejím cílem je získávat finanční zdroje za účelem plnění svého poslání, a nikoli jako samoučelnou činnost. Dnes se NO soustřeďují ne na „získávání finančních prostředků“, nýbrž na jejich „rozvoj“. „Získávání finančních prostředků“ znamená chodit pořád dokola s prosíkem. „Rozvoj finančních prostředků“

naopak znamená vytváření okruhu příznivců, kteří organizace průběžně podporují. Já tomu říkám vytváření členské základny, která se podílí tím, že poskytuje finanční prostředky.²

O výše popsaný „rozvoj finančních prostředků“ přesně České farmaceutické muzeum usiluje. Prvním okruhem dárců jsou členové představenstva. Ti se aktivně podílejí na rozvoji finančních prostředků tím, že sami finančně přispívají, i tím, že tento proces řídí. Činnost představenstva pokud jde o finance, spočívá také ve schopnosti udržovat rovnováhu mezi rozsahem dobročinných programů a množstvím finančních zdrojů, což vnáší do organizace pocit jistoty. Členové vedení ČFM se mi zdají být nadšení pro věc, a proto se přesně do takovéto funkce hodí.

Peníze, které získá ČFM patří dárcům a drží je pro ně v úschově. Představenstvo ČFM je zárukou, že peníze budou použity na dosažení výsledků, pro něž byly darovány.

2.1.9 Zaměstnanci Českého farmaceutického muzea

Muzeum může zaměstnávat vědecké, odborné, administrativní nebo technické pracovníky. Přijímá je s přihlédnutím k názoru vedoucího Muzea a Vědecké muzejní rady děkan Fakulty.

V současnosti jsou zde 3 zaměstnanci na plný úvazek, 1 na poloviční (technické a úklidové práce) a 1 na dohodu o provedení práce (100 hodin ročně) na údržbářské a pomocné práce a v době otevření expozic pro širokou veřejnost jsou zaměstnáváni na dohodu o provedení práce studenti středních a vysokých škol. Jejich počet se mění dle zájmu a potřeby.

2.1.10 Konkurence Českého farmaceutického muzea

Je vhodné upozornit na farmaceutická muzea či sbírky doma i v zahraničí ne jako na konkurenci, ale protože si člověk jejich návštěvou může doplnit svůj zájem a znalosti

² Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací, 1. vydání, Praha, 1994, str. 57

pohledem na celky lékáren i prohlídkou jednotlivostí, například výrobních i kontrolních zařízení a pomůcek, lékárenských nádob na uchování léčiv a přípravků, stojatek, zásobnic, krabic, jednotlivých léčiv přírodních i chemických, továrních přípravků, literatury v originální podobě.

V evropském měřítku se sběratelství farmaceutických památek rodilo od poloviny 19. století. V 80. letech minulého století vznikala farmaceutická muzea a sbírky například v Norimberku v Germánském národním muzeu (1883), v Dánsku (1886), v Nizozemí (1887), ve Francii (1913), ve Velké Británii a jiných zemích.

V Praze se od roku 1887 datuje pokus o historickou sbírku Farmaceutické společnosti. Společnost se zasloužila o soustředění starých a památkových předmětů, zařízení, knih,... Čeští lékárníci nedokázali však tehdy pro shromážděné památky vytvořit trvalý stánek - farmaceutické muzeum. Po dočasných pokusech se povedlo 18. 6. 1996 otevřít již výše zmíněnou expozici Českého farmaceutického muzea „Kouzlo apatyky“ a postupně ji rozšiřovat.

Česká republika je bohatá na farmaceutické památky. V bývalé lékárně „U zlatého lva“ v Nerudově ulici na Malé Straně je umístěna „Expozice historických lékáren“ Národního muzea. V dolní části Václavského náměstí pracuje lékárna „U zlatého noha“, založená roku 1520. Další historické lékárenské interiéry je možné zhlédnout v severních Čechách v Okresním muzeu na náměstí 1. máje v Chomutově. Plzeňské národopisné muzeum vlastní v expozici „Stará plzeňská lékárna“ kombinovaný korpus lékárny i s vybavením. Lékárna „U bílého jednorozce“ na klatovském náměstí Míru sloužila nemocným v letech 1773-1996. Pak se stala expozicí okresního muzea. Okresní muzeum v Českém Krumlově, Muzeum města Brna. V jihočeských Nových Hradech je instalován Restaurátorskými ateliéry v Praze překrásně renovovaný, zářivě barokní interiér zdejší lékárny. Lékáren v tradičním stylu bychom u nás našli mnohem více.

Muzea podobného zaměření jsou po celém světě (v Evropě například v Krakově, Budapešti, Sibiu, Kluži, Chotěbuzi, Oslu, Stockholmu a samozřejmě v Heidelbergu)

2.2 Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea byl založen v roce 1992, je dobrovolnou nepolitickou organizací se sídlem v Hradci Králové a působí v České republice. Posláním spolku je přispívat k vybudování, provozování a všestrannému využití ČFM jako společné stavovské instituce udržující památku a tradici farmaceutické profese v ČR a sdružovat její přátele.

2.2.1 Charakteristika Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Vzhledem k tomu, že fakulta nemá dostatek financí na realizaci celého výstavního záměru, bylo roku 1992 iniciováno založení Spolku pro vybudování Českého Farmaceutického muzea, který v rámci daném stanovami a s pomocí a iniciativou svých členů a dárců, by měl fakultě napomáhat získávat prostředky k uskutečnění dalšího rozvoje muzea.

Díky 167 členům, řadě dárců, České lékárnické komoře a dalším farmaceutickým organizacím se společně podařilo instalovat elektronické zabezpečovací zařízení pro depozitáře, renovovat lékárenskou malovanou skříň, dát zhotovit vitriny a panely pro expozici v předsíni lékárny, refektáři a dalších třech místnostech, provést osvětlení a kulturní dotvoření místností, atd. Byly vydány tři litografické listky akademického malíře J. Boudy s námětem pražské barokní lékárny „U zlaté koruny“, a hospitálu v Kuksu a s pomocí České lékárnické komory 3 série po 6, resp. 7 barevných pohlednicích s historickými stojatkami z Muzea a léčivými rostlinami z herbářů muzejní knihovny a soch a obrazů patronů lékařů a lékárníků.

Zakládající členové a sponzoři mají možnost využívat sbírkových předmětů i prostor muzea k propagaci své činnosti, všichni členové mají právo podílet se výhodně na všech aktivitách Spolku a Muzea. Každoročně pořádá Spolek pro své členy a příznivce jarní tématickou exkurzi do některého ze zahraničních farmaceutických muzeí. Každý podzim se pak konají pravidelná setkání členů Spolku.

Předsedou Spolku je vždy děkan farmaceutické fakulty.

MOTTO: „ Všechny okolní i další státy v Evropě mají svá reprezentační farmaceutická muzea a farmaceuti těch zemí jsou na svá muzea hrdí. Mělo by být stavovskou ctí i všech našich lékárníků a farmaceutických organizací podpořit vstupem do SPOLKU nebo sponzorským přispěním na vybudování ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA. “

2.2.2 Poslání Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Definice poslání musí mít provozně technické zaměření, jinak je pouhým heslem vyjadřujícím dobré úmysly. Musí se zaměřit na to, co se organizace skutečně snaží vykonávat, aby každý její příslušník měl jasno v tom, jak jeho činnost konkrétně přispívá k dosažení cílů organizace.

Jednou z našich nejčastějších chyb je definovat poslání jako chlebiček obložený dobrými úmysly. Definice musí být jasná a jednoduchá. Se vznikem nových úkolů rušíme ty, které ztratily svůj význam.³

Posláním Spolku je přispívat k vybudování, provozování a všestrannému využití Českého farmaceutického muzea jako společné stavovské instituce udržující památku a tradici farmaceutické profese v České republice a sdružovat její přátele.

Plnění svého poslání může Spolek provozovat prostřednictvím pracovníků ČFM nebo jiným vhodným způsobem:

- sběrovou a nákupní činností k rozšíření a zkvalitnění fondů Muzea,
- vydávat a rozšiřovat publikace a informační materiály,
- pořádat odborně vědecká, stavovská a kulturně výchovná shromáždění,
- zabezpečovat nebo zřizovat prodej upomínek, pohlednic, audiovizuálních pomůcek

³ Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací, 1. vydání, Praha, 1994, str. 16-17

- a programů vztahujících se k fondům ČFM,
- zřít jako součást expozice ČFM nebo mimo ni prodej na lékařský recept nevázaných léčivých a kosmetických přípravků v souladu s platnými zákonnými předpisy,
 - nabývat movitosti a nemovitosti či najímat je,
 - vykonávat i jinou, svému poslání odpovídající a funkci a rozvoji Muzea prospěšnou aktivitu.⁴

V rámci svého poslání Spolek spolupracuje s farmaceutickými institucemi, zájmovými organizacemi a sdruženími, např. Českou lékárnickou komorou a Českou farmaceutickou společností, dále se školami, se státními orgány i s jednotlivými občany v ČR, jakož i s fyzickými a právními osobami v zahraničí.

2.2.3 Vedoucí orgány a členové Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

2.2.3.1 Orgány Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Orgány Spolku jsou valná hromada, předsednictvo, dozorčí rada a tajemník Spolku.

Řádnou valnou hromadu svolává předsednictvo jednou ročně, a to měsíc před datem konání, písemnou pozvánkou a oznámením ve stavovských časopisech, které určí předsednictvo. Valným hromadám přísluší schvalovat a měnit stanovy, posuzovat a schvalovat zprávy předsednictva o činnosti a hospodaření a zprávy dozorčí rady; schvalovat výši zápisného a členských příspěvků, rozpočet, výhled další činnosti, přijímat i podávat návrhy a jednat o nich; rozhodovat v otázkách členství; volit předsednictvo a dozorčí radu, usnášet se o zániku Spolku.

Předsednictvo zejména

- a) rozhoduje o základních otázkách SVČFM v souladu s usneseními valné hromady
- b) předkládá valné hromadě rozpočet a způsob hospodaření s prostředky Spolku a disponuje finanční hotovostí Spolku

⁴ Stanovy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea – článek 1, §3

- c) rozhoduje o najímání, nabyvání, zatěžování a zcizování nemovitostí potřebných zejména pro činnost ČFM
- d) rozhoduje o přijímání a propouštění zaměstnanců Spolku, stanovuje jejich práva, povinnosti a mzdu či odměny
- e) navrhuje kandidátku předsednictva a dozorčí rady
- f) navrhuje výši zápisného a členských příspěvků, přijímá nové členy Spolku
- g) zřizuje vědeckou radu Spolku z odborníků v muzeologii, historii obecné i farmaceutické, odborníků všech odvětví farmacie, příp. jiných vhodných osob
- h) zřizuje, příp. ruší různé komise dle potřeby, určuje jejich působnost a složení
- i) po slyšení vědecké rady vykládá stanovy Spolku případně navrhuje valné hromadě změny či doplňky stanov, nebo zrušení Spolku
- j) v případě potřeby formou jednacího řádu upraví to, co v těchto stanovách není obsaženo
- k) zřizuje dle potřeby „ Kluby přátel Českého farmaceutického muzea“ v regionech ČR nebo farmaceutických odvětvích v ČR.
- l) Podává zprávy o své činnosti valné hromadě.⁵

Dozorčí rada kontroluje zejména finanční hospodaření a účelnost správy majetku Spolku, účetní knihy a další doklady a podává o tom zprávu předsednictvu a valné hromadě.

Tajemník Spolku řídí administrativní agendu, zastupuje Spolek navenek a má právo rozhodovat o majetku Spolku (v rozmezích stanovených § 19 stanov Spolku pro vybudování ČFM).

2.2.3.2 Členství ve Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Členem Spolku se může stát každý farmaceut, příznivec farmaceutického stavu a ČFM, státní příslušník České nebo Slovenské republiky nebo cizí státní příslušník a také farmaceutické nebo jiné spolky, organizace a instituce a právnické osoby se sídlem v ČR, SR nebo v zahraničí. Členem Spolku se stává fyzická nebo právnická osoba, která se

⁵ Stanovy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea – čl. 3, §14

písemně přihlásí za člena, platí zápisné a členský příspěvek a je předsednictvem Spolku za člena přijat.

Členové Spolku platí zápisné jednou provždy a roční členské příspěvky:

- (a) členové přispívající: 20 Kč zápisné, 100 Kč příspěvek
- (b) členové činní: 25 Kč zápisné, 150 Kč příspěvek
- (c) členové zakládající; FO: 100 Kč zápisné, 1000 jednou provždy příspěvek
PO: 200 Kč zápisné, 20000 jednou provždy příspěvek
- (d) čestní členové neplatí zápisné ani příspěvky. Zahraniční členové mohou platit zápisné i členské příspěvky ve své měně.

Seznam členů SVČFM je uveden v přílohách.

Právním členem je přímo, nebo u právnických osob prostřednictvím statutárních zástupců, účastnit se akcí a být informován o veškeré činnosti Spolku a Muzea, účastnit se valné hromady; podávat návrhy, hlasovat ve volbách a být volen do orgánů Spolku.

Zvláštním právem zakládajících členů je, aby jejich jména byla vhodným způsobem uváděna v publikacích Spolku a Muzea, resp. též v prostorách Muzea.

Povinností člena Spolku je působit k uskutečňování jeho poslání, podporovat a propagovat jeho činnost i působení ČFM, platit zápisné a členské příspěvky, dodržovat stanovy Spolku, případně odebírat publikace Spolku a ČFM.

2.2.4 Zdroje příjmů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Prostředky Spolku tvoří:

- zápisné a členské příspěvky
- příjmy z vlastní činnosti Spolku
- dary
- subvence

- odkazy

Finanční prostředky Spolku se vedou na korunovém a devizovém účtu. Předseda a tajemník Spolku mohou disponovat finančními prostředky Spolku do výše 20 000 Kč. K disponování částkami vyššími než 20 000 Kč (nebo cizí měnou v odpovídající výši dle platného kurzu) je nutný souhlas dvou třetin členů předsednictva.

Vlastní ziskové aktivity provozuje Spolek omezeně, mimo jiné z důvodu složitosti a nevýhodnosti účetních a daňových předpisů. Pro příjmy z takové činnosti musí totiž vést oddělené účetnictví, a proto z nich musí zaplatit daň, aniž by je mohly místo toho použít na úhradu jiných, ztrátových aktivit. Proto i obecně u většiny NNO příjmy za služby tvoří většinou jen malou část rozpočtu, i když se jejich podíl postupně zvyšuje.

Prostředků Spolku lze použít na:

- zakoupení, resp. nájem, opravu a udržování budov pro umístění a provoz Muzea nebo jeho poboček
- nákup předmětů do muzejních fondů muzeálních, obrazových, archivních nebo knižních
- ošetřování, restaurování a udržování muzejních předmětů
- zabezpečení ochrany sbírek a expozic
- odborné vědecké, umělecké a technické ztvárnění trvalé expozice Muzea, příležitostných nebo putovních výstav
- edici muzejních fondů (katalogy, diapozitivy, videofilmy aj.)
- na vyplácení mezd zaměstnancům Spolku
- na podporu hospodářské činnosti Spolku
- podporu badatelské činnosti v Muzeu
- podporu vědeckých a kulturně výchovných shromáždění z farmaceutické historie a muzeologie.

2.2.5 Spolupráce a aktivity Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

V rámci svého poslání SVČFM spolupracuje s farmaceutickými institucemi, zájmovými organizacemi a sdruženími, např. Českou lékárnickou komorou a Českou farmaceutickou společností, dále se školami, se státními orgány i s jednotlivými občany v ČR, jakož i s fyzickými a právníckými osobami v zahraničí.

Díky této spolupráci Spolek každoročně pořádá pro své členy a příznivce jarní tématickou exkurzi do některého ze zahraničních farmaceutických muzeí. Například v roce 2000 navštívili členové Spolku Maďarsko, v roce 2001 Itálii, v roce 2002 Slovinsko a do budoucna se připravuje zájezd do Holandska (2003) a do Baltských krajín (2004).

2.3 Hospodaření Českého farmaceutického muzea

V této kapitole jsou zachyceny nejdůležitější body, které se týkají hospodaření ČFM – vývoj příjmů a výdajů ČFM, struktura výdajů SVČFM, srovnání příjmů Muzea s výdaji na jeho provoz, ale také formy reklamy, kterých Muzeum využívá, atd.

V první části je nastíněno hospodaření FaF UK v HK a množství výdajů na provoz ČFM v porovnání s celkovými výdaji Fakulty.

Druhá část je věnována výdajům Spolku pro vybudování ČFM, který financuje převážnou část celkových nákladů spojených s provozem Muzea. Jsou to náklady na budování expozic, na restaurování, na údržbu, na rozšíření ČFM, apod.

Třetí část ukazuje příklad struktury výdajů SVČFM za roky 1999 – 2002.

A ve čtvrté části jsem se snažila porovnat příjmy i výdaje SVČFM od roku 1993 do 2002.

2.3.1 Hospodaření Farmaceutické fakulty v Hradci Králové

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové sestavuje svůj rozpočet a hospodáří podle něj. Rozpočet sestavuje na kalendářní rok, vyúčtování výsledků svého hospodaření provede po skončení kalendářního roku a předloží ho ministerstvu v termínech určených pro zúčtování finančních vztahů se státním rozpočtem. Rozpočet veřejné VŠ je sestavován jako vyrovnaný.

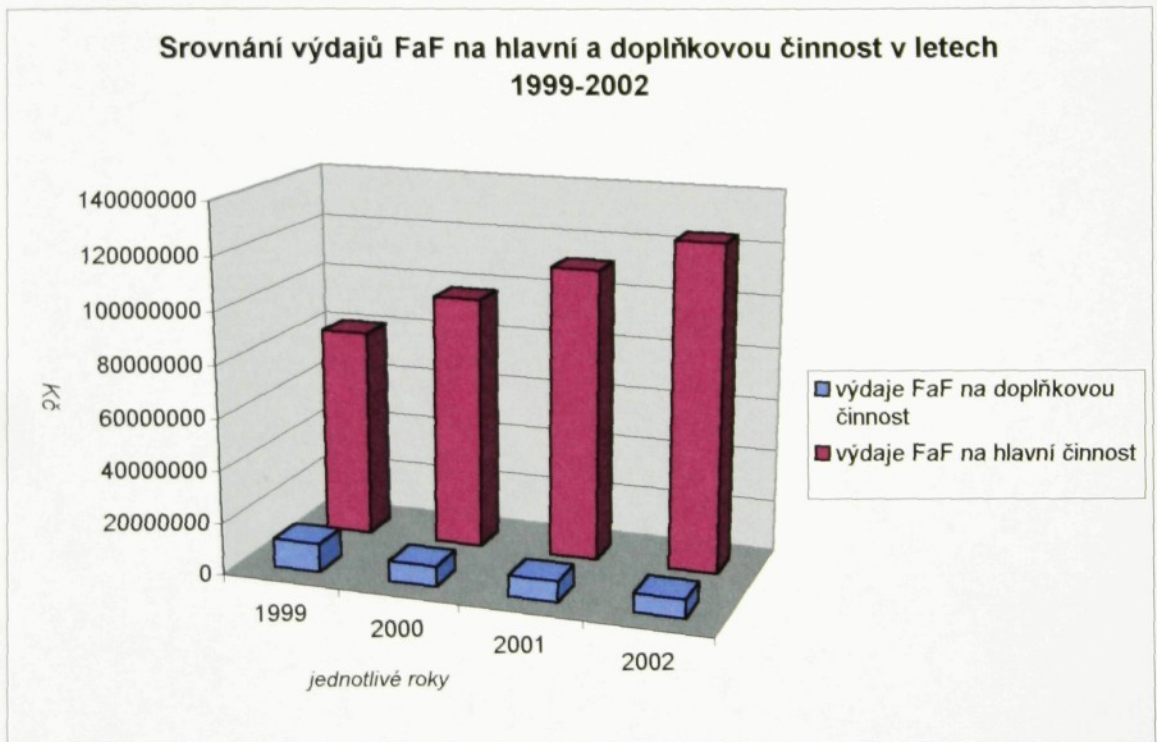
Příjmy rozpočtu FaF UK v HK jsou zejména:

- a) Dotace ze státního rozpočtu
- b) Poplatky spojené se studiem
- c) Výnosy z majetku
- d) Jiné příjmy ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů obcí
- e) Výnosy z doplňkové činnosti

f) Příjmy z darů a dědictví

Prostředky rozpočtu se používají pouze na financování činností, pro které byla VVŠ zřízena, a na financování doplňkové činnosti. V doplňkové činnosti VVŠ vykonává za úplatu činnost navazující na její vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo činnost sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku. Doplňková činnost nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost činností, k jejichž uskutečňování byla VVŠ zřízena.

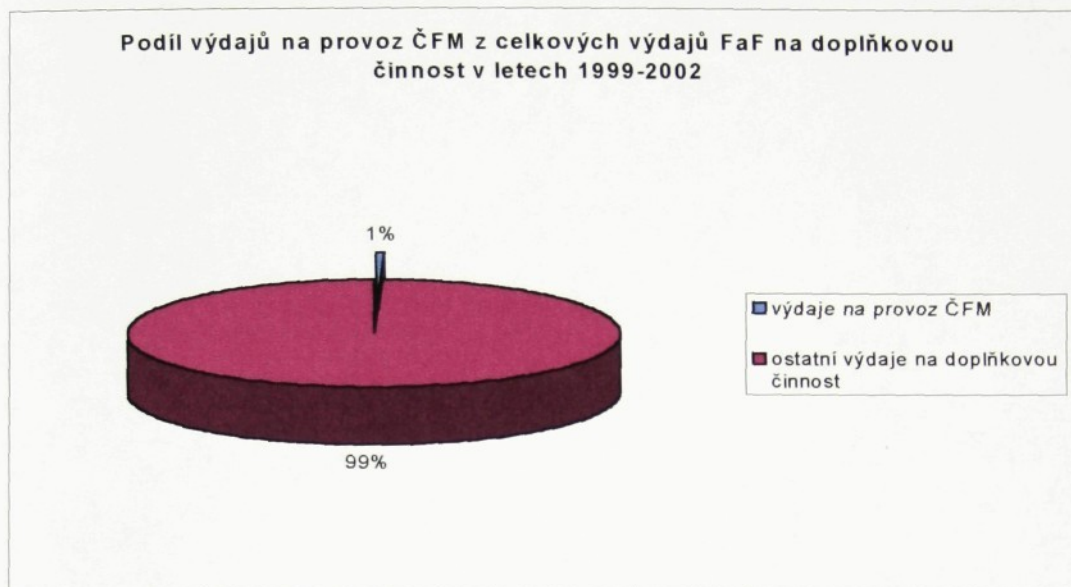
Obr. 13: Srovnání výdajů FaF na hlavní a doplňkovou činnost v letech 1999-2002

Zdroj: Interní materiály FaF UK v HK

Financování provozu ČFM je jednou z mnoha doplňkových činností FaF UK v HK a tvoří přibližně pouze 1% všech výdajů Fakulty na doplňkovou činnost jak ukazuje následující graf.

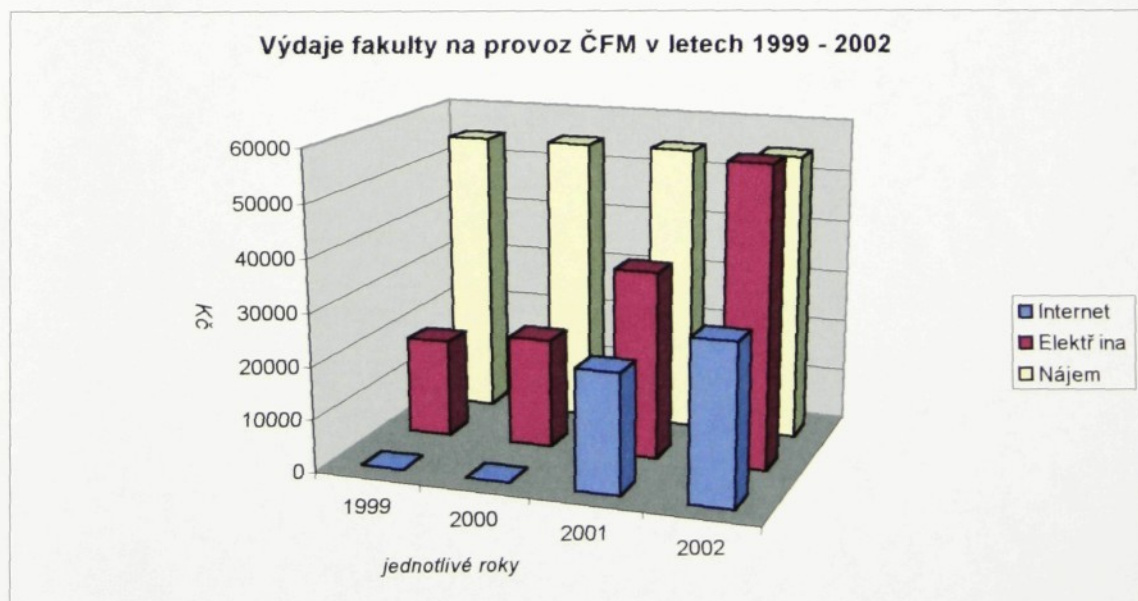
Obr.14: Podíl výdajů na provoz ČFM z celkových výdajů FaF na doplňkovou činnost v letech 1999-2002

Zdroj: Interní materiály FaF UK v HK

Pronájem prostor ČFM, elektrická energie, připojení k síti Internet a mzdy zaměstnanců Muzea jsou financovány Farmaceutickou fakultou v Hradci Králové. Vzhledem k nedostupnosti materiálů jsem se v první části této kapitoly pokusila nastínit průběh výdajů FaF na ČFM pouze v letech 1999 – 2002.

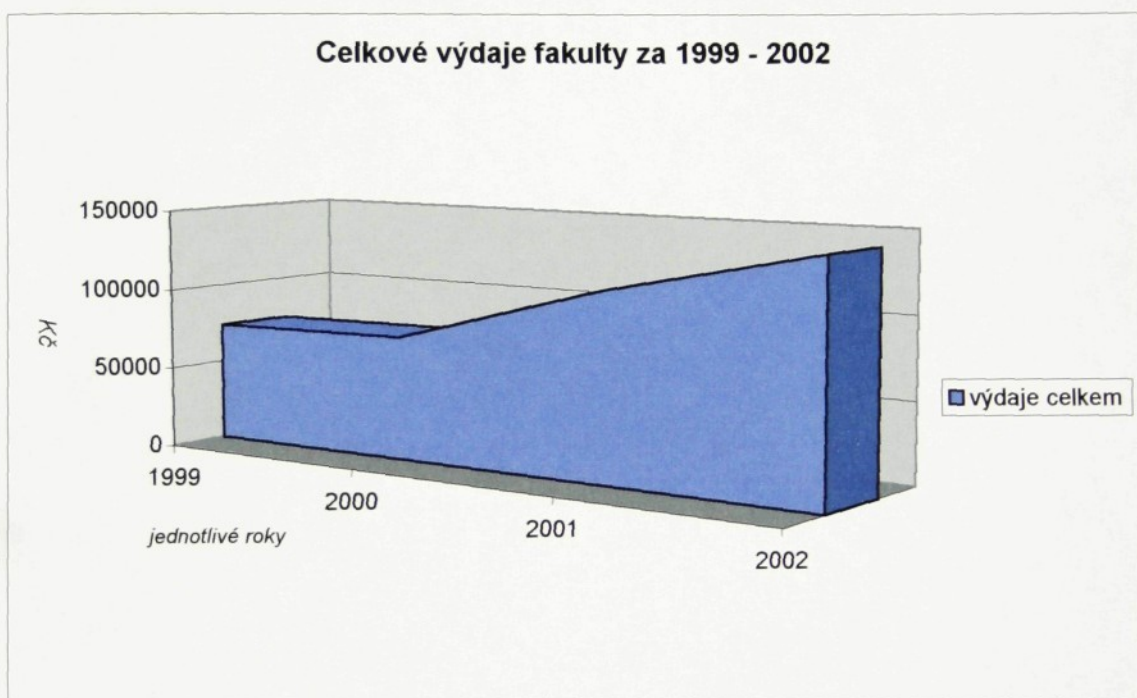
Obr.15: Struktura výdajů FaF na provoz ČFM v letech 1999-2002

Zdroj: Interní materiály FaF UK v HK

Informace o mzdách zaměstnanců mi nebyly poskytnuty a proto nejsou v grafu zachyceny. Internetové spojení bylo zavedeno od 2. 5. 2001, což o dost snižuje celkové náklady z let 1999 a 2002. Nájemné platí fakulta čtvrtletně a to částku 13687 Kč již od roku 1993.

Obr.16: Celkové výdaje fakulty na ČFM za 1999-2002

Zdroj: Interní materiály FaF UK v HK

Nárůst výdajů po roce 2000 je nepřímě spojen s rozšířením expozice 9. 6. 2001, protože byly uvedeny do provozu nové vysoušeče, nová osvětlení, apod.

2.3.2 Hospodaření Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea byl zřízen právě za účelem vybudování trvalé expozice ČFM a jejího budoucího rozšíření. Většinu financí, se kterými SVČFM disponuje, jsou dary od členů Spolku a dalších osob, které se alespoň nepatrnou částkou podílí na chodu Muzea.

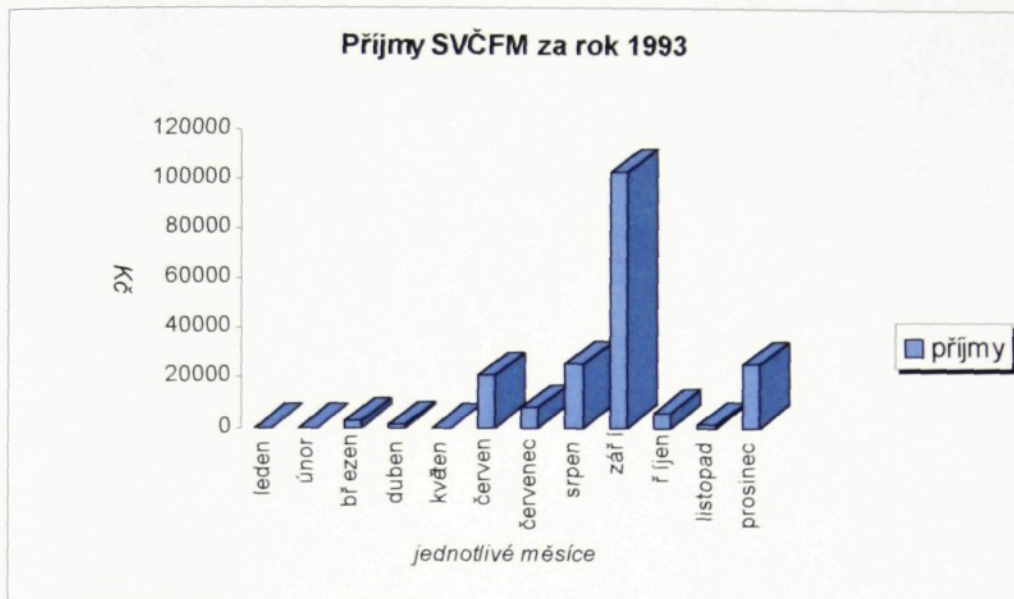
2.3.2.1 Příjmy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Tab.1: Příjmy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

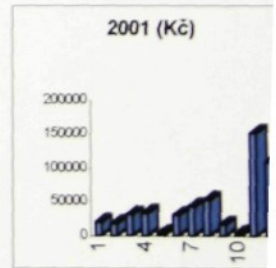
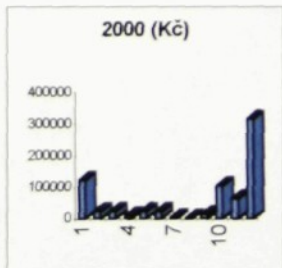
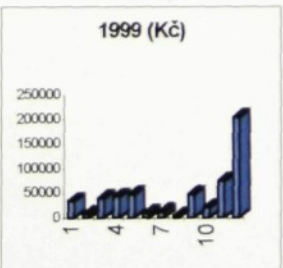
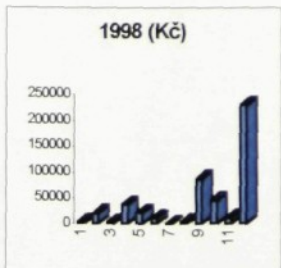
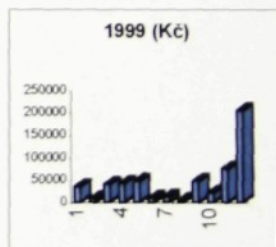
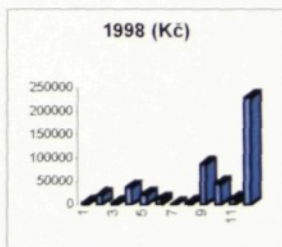
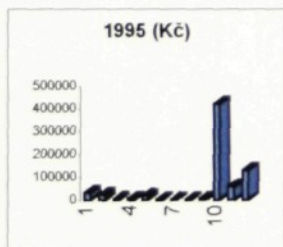
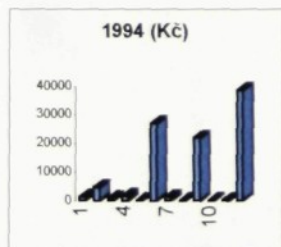
	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
1993	0	0	2497,76	1217,76	0	21200	8108,9	25713,3	102644	6095,52	1097,76	25396,
1994	1100	4540,2	650,76	1597,76	0	27059	1097,76	0	21872,2	0	147,76	38672
1995	30009,2	22814,2	2380,66	4440	17390	1842,08	0	1096,8	4354,26	422040	57096,8	12940
1996	45222	1000	33780,4	20000	126997	12944,2	30535,6	0	2965,47	25000	34724,4	61594
1997	124974	39063,6	5876,92	395096	35230,8	14399,2	10096,8	842,8	18527,7	115242	11696,8	96502
1998	3692	20256,4	2764,17	36788	21024,8	10670	224	3356,8	86924,2	44915	11370	2295,
1999	35093,6	8857,4	40575	42984	47892,2	9806,1	12790	3906,1	47940,2	21251,1	75246,8	2045
2000	123026	25401,6	25776,8	10900	24154,8	24970,3	3824	1350	14524,3	106340	65210	3162
2001	18930	17130	30487	32650	3150	29956,1	43510	52590	16108	2610	152020	1086

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Obr.17: Příjmy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea za rok 1993

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

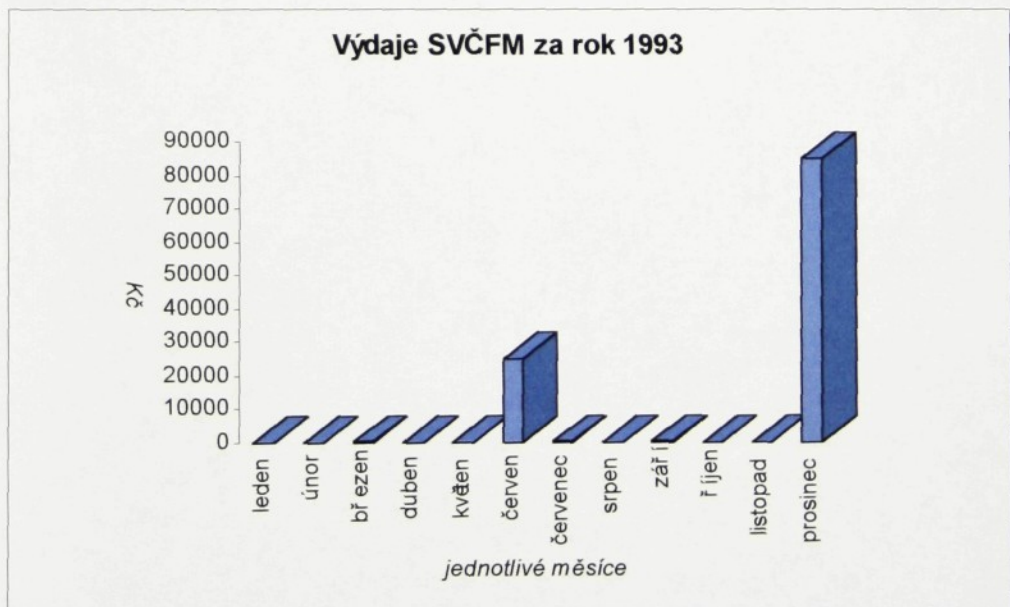
2.3.2.2 Výdaje Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Tab.2: Výdaje Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

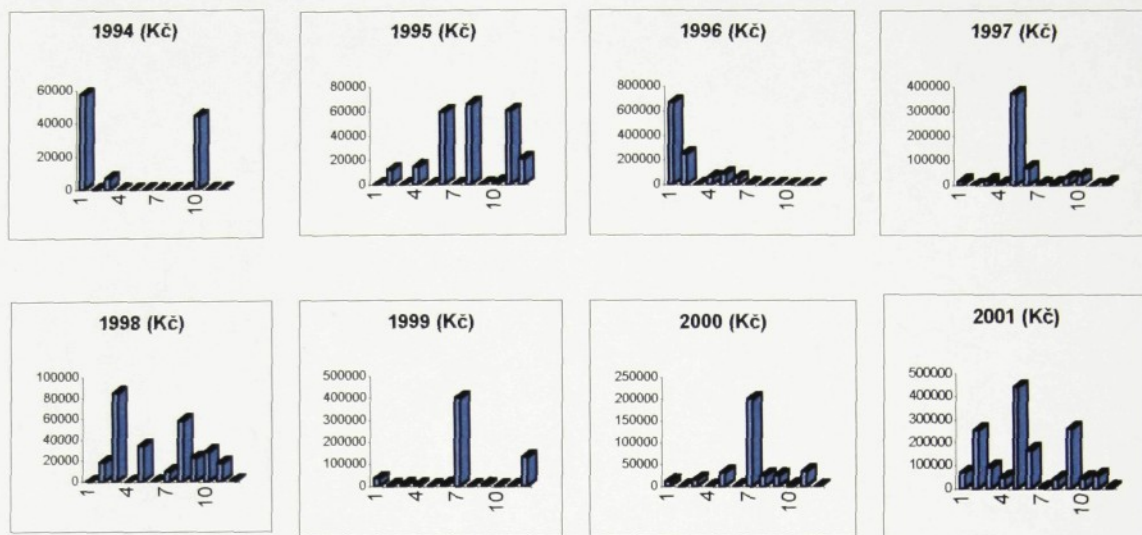
	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
1993	0	0	46	0	0	24915,8	123	0	144	0	0	85114
1994	57419	96	7072,1	45	33	36	39	33	45	44039	36	57
1995	72	12078	45	14400,3	39	59048	33	65648	45	1645	60062	20640
1996	667778	252184	39	57569,9	88510,2	52637,3	6751	33	36	42	43	68
1997	15645	101	18219	4289	371956	69325,2	4053	6330,75	29605	37390,8	44	9000,5
1998	0	18370	84659,3	73	34093,5	53	9881	58062	22648,6	28517,5	17125	544
1999	33140	3100	6448,4	6125	100,103	6553	400051	113	6411,5	541,5	115,5	13173
2000	11200,5	140,5	15563,4	95,5	32006,5	694	200110	25581	24975,5	3611,5	35253	162,5
2001	66642,7	252776	89554,5	45798,1	441044	164616	3463,6	40116	258449	43565,1	55860	3434

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Obr.18: Výdaje SVČFM za rok 1993

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

2.3.2.3 Struktura výdajů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea v letech 1999 – 2002

Obr.19-22: Struktura výdajů SVČFM v letech 1999-2002

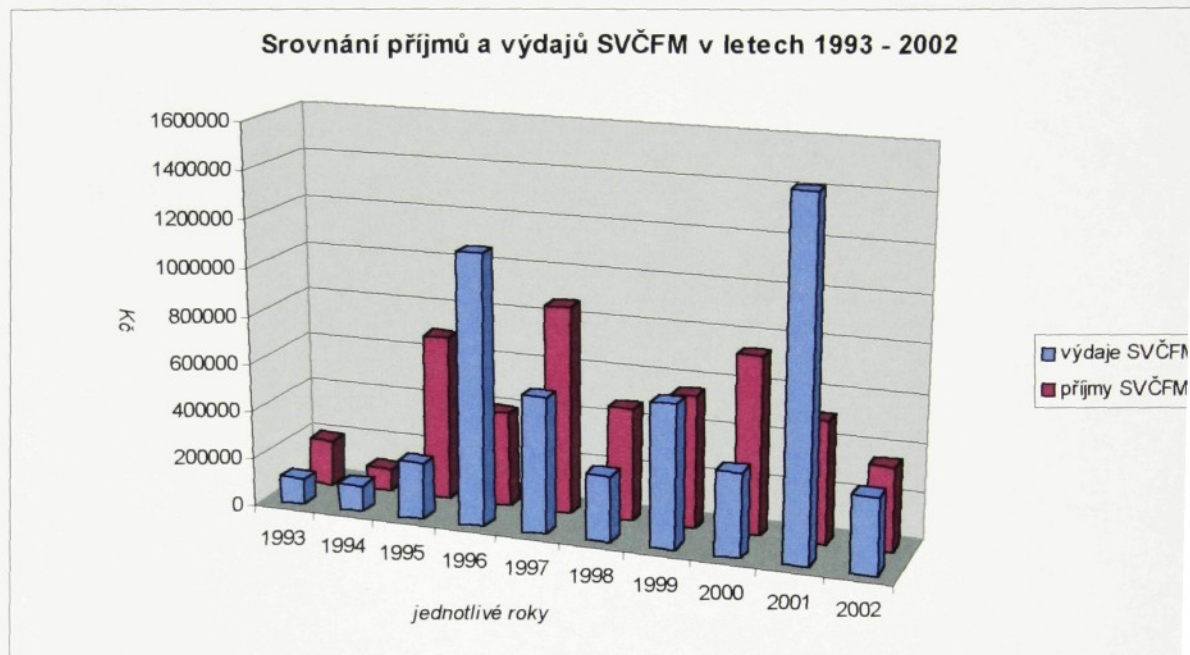
Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Z výše uvedených grafů je patrný vývoj struktury výdajů SVČFM za poslední čtyři roky. Výdaje spojené s restaurátorskými pracemi se viditelně rok od roku snižují – nejvyšší jsou pochopitelně před zprovozněním druhé expozice Muzea.

A naopak výdaje SVČFM na provoz Muzea v průběhu tohoto období stále rostou. Velkou roli v této položce hraje především nákup a zapojení odvlhčovačů, které musely být rozšířeny do dalších místností expozice, přijmutí nových zaměstnanců a brigádníků od roku 2002 a ostatní výdaje s tím související.

2.3.2.4 Srovnání příjmů a výdajů Spolku pro vybudování Českého farm. muzea

Obr.23: Srovnání příjmů a výdajů v letech 1993-2002

Zdroj: Interní materiály Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Z grafu je patrný průběh výdajů v závislosti na provozu Muzea. Kolem let 1996 a 2001 je výrazný nárůst výdajů vzhledem k přípravě otevření 1. expozice Muzea roku 1996 a její rozšíření roku 2001. Na přelomu roku 2001-2002 jsou výdaje značně nižší a jsou obrazem dokončovacích akcí, které následovaly po uvedení do provozu druhé expozice. Po roce 2002 by měly výdaje Muzea poklesnout co nejvíce, aby mohlo šetřit na další případné akce spojené s rozšířením Muzea.

Průběh příjmů nelze být nijak komentován, protože jak jsem již uvedla, jde pouze o dary, které nemají žádnou pravidelnost.

2.3.2.5 Účetnictví Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

Jelikož Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea je občanským sdružením, které nepodniká a jehož příjmy jsou max. do 3 mil. Kč, účtuje podle zákona

563/1991 v soustavě jednoduchého účetnictví. Podle tohoto zákona je povinen vést účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku.

Při účtování postupuje podle opatření MF č.j. 283/32 774/96, v platném znění, kterým se stanoví osnova, postupy účtování, uspořádání položek účetní uzávěrky a obsahové vymezení těchto položek pro nevýdělečné organizace.

SVČFM vede:

- a) peněžní deník,
- b) knihu pohledávek a závazků,
- c) inventární knihu hmotného a nehmotného investičního majetku (pomocná kniha o ostatních složkách majetku a o závazcích z pracovněprávních vztahů)

SVČFM sleduje peněžní průběh svého hospodaření v peněžním deníku, jehož strukturu si stanovuje sám podle svých potřeb s tím, že jsou předepsány minimální údaje v peněžním deníku, tj.:

- Účtování o peněžních operacích
- Rozdělení příjmů a výdajů podle toho, zda podléhají, či nepodléhají daním z příjmů
- Průběžné položky

Jelikož většina finančních transakcí Spolku pro vybudování ČFM probíhá na bankovních účtech, účtuje SVČFM v deníku zásadně podle výpisů banky, při čemž účetní jednotka organizuje zápisy v deníku tak, aby zajistila návaznost na zůstatky jednotlivých bankovních účtů, popř. jednotlivých pokladen nebo vkladních knížek.

Majetek a závazky vyjádřené v cizí měně se přepočítávají na českou měnu směnným kursem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou.

Obsah a způsob předkládání účetních výkazů stanovuje zřizovatel SVČFM sám. MF stanoví způsob předkládání jen v případě jednorázového seřazení.

2.3.3 Příjmy Českého farmaceutického muzea

Největší část příjmů ČFM, díky které bylo uvedeno do provozu, jsou dary. Další příjmy ČFM tvoří granty, příjmy z prodeje replik exponátů Muzea, příjmy z autorských honorářů, příjmy z prodeje pohlednic s muzejní tematikou, příjmy z prodeje vstupného, atd. V této části jsem se snažila seřadit tyto druhy příjmů podle jejich váhy vzhledem k celkovým příjmům Muzea a podrobněji je rozebrat.

◆ Dary

Jak už bylo uvedeno v předchozí části, ČFM je z velké části závislé právě na této formě příjmů. Členové SVČFM mohou být jak fyzické tak právnické osoby. Zakládající právnické osoby s příspěvkem 20 000 Kč a zakládající fyzické osoby s příspěvkem 1 000 Kč jsou uvedeny jmenovitě v přílohách mé práce. Činnost ČFM, tvorbu expozic, pracovního prostředí významně podporuje na prvním místě Česká lékárnická komora, Čs. Živnostenská pojišťovna, některé lékárny, výrobní a distribuční firmy i jednotlivci, kteří Spolku pro vybudování ČFM věnovali prostředky, z nichž je pak možno financovat aktivity ČFM.

Je důležité, aby dárci dokázali správně pochopit poslání organizace a snažili se s jejím úsilím ztotožnit. Dárci nemusí být někdy automaticky jasné, o co se organizace snaží. Inteligence dárců je často dost vysoká na to, abychom se ucházeli o jejich přízeň pouhým tvrzením, že vzdělání či zdravotní péče jsou „dobrá věc“. Mají sklony se ptát: „Koho chcete vzdělávat? A proč?“¹

Poskytování darů upravuje zákon o dani z příjmů č. 586/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů :

Veškeré částky získané tímto způsobem jsou obratem vynaloženy na provoz ČFM nebo na činnosti s ním spojené. V současnosti existují 3 způsoby přijímání finančních darů :

¹ Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací, 1. vydání, Praha, 1994, str. 57

- a) Sponzor poukáže finanční částku na účet ŠVCFM, ČFM rozhoduje samo (finančně náročnější projekty schvalují členové SVČFM) o investování sponzorských darů .
- b) Sponzor poukáže finanční částku na účet SVČFM, přičemž už je informován o konkrétní investici sponzorského daru
- c) Sponzor nepoukáže peněžní částku na účet SVČFM, ale částku hradí přímo dodavateli zakázky.

Základním předpokladem neziskové organizace pro to, aby byla schopna plnit své cíle, je důvěryhodnost. V oblasti finančního řízení to znamená, že pokud lidé investují do neziskové organizace peníze, budou se zákonitě zajímat o to, jak byly tyto peníze použity. K důvěryhodnosti výrazně přispívá tzv. „finanční transparentnost (otevřenost, průhlednost)“. Finanční transparentnost je schopnost organizace v kterémkoliv okamžiku jasně a zřetelně prokázat, že peníze a majetek jsou používány v souladu s cíli organizace a v souladu se sliby danými investořím.

Z tohoto důvodu se nedávno pracovníci Muzea shodli se členy SVČFM na změně formy poskytování darů. V budoucnu vedoucí Muzea spolu s muzejní radou navrhnou určitou akci, která by měla být provedena a jí odpovídající náklady – např. návrh a tisk plakátů na propagaci ČFM. Příslušný sponzor se zkontaktuje osobně s dodavatelem, který je pověřen realizací. V budoucnu se tedy bude snažit ČFM tímto způsobem vyvarovat jakýmkoliv nedorozuměním a podezíráním, zda darovanou částku skutečně použili na účely Muzea. Příspěvky tedy nebudou stejné každý rok, ale budou se lišit v závislosti na potřebách ČFM.

◆ **Granty**

Další část příjmů tvoří granty. Jedná se o fundraisingovou metodu, při které organizace žádá o grant nadaci nebo jinou organizaci, která se rozhodla veřejně podporovat určitou oblast činnosti NNO. Nejprve je potřeba zjistit, kde je možné na projekty, které hodlá organizace uskutečnit, získat finanční prostředky. To je možné různými způsoby – prohledáváním internetu, sháněním a prohledáváním různých adresářů, telefonické

kontakty nebo osobní návštěvy atd. Jednou z pomůcek, která tuto proceduru velmi zjednodušuje, je grantový kalendář vydávaný Informačním centrem neziskových organizací ve spolupráci s občanským sdružením Ecconnect. Je veřejně dostupný na internetu na adrese www.icn.cz.

Například Ministerstvo kultury – odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií – vypsal 19. 12. 2000 granty na rok 2001 na projekty v oblasti ochrany a prezentace movitého kulturního bohatství regionů ČR pro občanská sdružení jako právnické osoby vzniklé registrací ve smyslu § 6 zákona č. 83/90 Sb., o sdružování občanů :

- 1) preparování, konzervování či restaurování zvláště významných sbírkových předmětů nebo jejich souborů (mimo předmětů prohlášených za kulturní památku), pokud je ohrožena jejich fyzická podstata nebo se jedná o nezbytný předpoklad jejich prezentace veřejnosti
- 2) prezentační projekty (expozice, výstavy) zaměřené na vybrané skupiny obyvatel, např. děti a mládež, seniory, handicapované občany, apod.

Obratem ČFM podalo 25. 1. 2001 žádost o dotaci na rok 2001 ve věci rozšíření stávající expozice ČFM – Kouzlo apatyky na Státním zámku Kuks spolu s předběžnou restaurátorskou zprávou. Na základě toho byl Muzeu poskytnut grant ve výši 10 000 Kč. Je to sice velice malá částka s porovnáním s celkovou finanční náročností daného projektu, ale na provozu Muzea se promítne každý i sebemenší příspěvek

Všechny ostatní formy, které jsou uvedeny níže, tvoří pouze nepatrnou část příjmů ČFM, jde spíše o zajištění spokojenosti jak sponzorů tak návštěvníků ČFM.

♦ Příjmy z prodeje replik exponátů

Těmito exponáty, které jsou zapůjčovány k výrobě replik, mám na mysli tzv. stojatky. Stojatky jsou nádoby na uchovávání léčiv a léčivých přípravků sloužící k receptuře. Jsou vyrobené z různých materiálů (keramika, dřevo, sklo). Jsou označeny podle názvu obsahu. Jejich název pochází z německého Standgefäß.

Díky skupině příznivců Muzea se podařilo připravit kolekci přesných uměleckých replik originálů lékárnických historických stojatek. Veškeré stojatky jsou keramické, jsou produktem ruční – a proto velmi ceněné práce. Každá nádoba je z tohoto hlediska historickým originálem. Protože zdrojem pro všechny repliky jsou originály z depozitářů právě ČFM, vznikla myšlenka o podpoře výstavby a budování ČFM právě prodejem přesných replik lékárenských stojatek. A tak při koupi každé z replik může lékárník či laická veřejnost přispět alespoň menším darem na budování národního farmaceutického muzea.

Ceny replik se pohybují v rozmezí 390 – 500 Kč.

♦ Příjmy z prodeje grafických listů

Byly vydány tři litografické listy akademického malíře J. Boudy s námětem pražské barokní lékárny „ U zlaté koruny „ a hospitálu v Kuksu. ČFM je objednává podle potřeby (např. na rok 2001 objednalo 200 ks v ceně 2.500 – 5.000 Kč podle náročnosti provedení).

Některé z nich jsou umístěny v místnostech ČFM. Většina jich je zasílána jako poděkování sponzorům za poskytnutou finanční částku. Zbylé listy slouží návštěvníkům k zakoupení.

♦ Příjmy z honorářů autorů Časopisu českých lékárníků

Redakce Časopisu českých lékárníků věnovala 8. číslo ČČL 1995 propagaci Muzea a dále posílá honoráře, kterých se autoři vzdali ve prospěch SVČFM.

Do konce února 2002 přispěli autoři ČČL na rozvoj Muzea celkovou částkou 62 725 Kč a podíleli se tak na vybavení tří dalších expozičních místností Českého farmaceutického muzea, které byly otevřeny 8. a 9. 6. 2001.

◆ Příjmy z prodeje pohlednic a brožur

Vydávání publikací patří k základním prezentačním činnostem každého muzea. Publikace jsou mnohdy jediným zdrojem informací o problematice daného odvětví.

S pomocí České lékárnické komory byly vydány 3 série po 6, resp. 7 barevných pohlednicích s historickými stojatkami z Muzea a léčivými rostlinami z herbářů muzejní knihovny a soch a obrazů patronů lékařů a lékárníků, které opět mohou návštěvníci zakoupit po prohlídce Muzea.

Cena série pohledů po 7 ks je 25 Kč.

Cena jednotlivých pohlednic je 5 Kč.

Všechny tyto suvenýry slouží k upomínce na příjemný zážitek z návštěvy Muzea. Současně pro mnohá muzea jsou suvenýry zdrojem doplňkového příjmu (jako v případě ČFM) a způsobilé propagace muzea na veřejnosti.

◆ Příjmy ze vstupného

Vstupné bylo zavedeno roku 2002, protože do té doby neměla prohlídka formu trvalejší expozice. Před zavedením vstupného mohli návštěvníci dobrovolně přispět zakoupením pohlednic apod. Cena vstupného je pro dospělé 25 Kč a pro děti 15 Kč. Nejen podle mého názoru, ale jak jsem zjistila i z dotazníku, je tato cena velmi nízká. Velký problém, který se týká právě návštěvnosti je, že většina návštěvníků, kteří přijedou na Státní zámek Kuks jdou nejdříve na prohlídku hospitálu. Tato prohlídka stojí 50 Kč (25 Kč děti) a trvá přibližně hodinu. Lidé jsou po této prohlídce za prvé unavení a nechtějí strávit další hodinu ve studených zdech a za druhé se jim nechce zaplatit další vstupné. Z tohoto pohledu je velmi nevýhodná pozice ČFM, ale o tomto problému a o dalších bodech se ještě zmíním.

Pro porovnání cen vstupného za prohlídku podobných expozic (jde však jenom o 1 nebo 2 místnosti s touto tematikou- ČFM je jediné muzeum tohoto typu v ČR) uvádím 2 příklady:

Jindřichův Hradec - Lékárna U Panny Marie Pomocné

Expozice vznikla z původního zařízení historické jindřichohradecké lékárny z konce 18. století pocházející z domu čp. 164/I na hlavním náměstí. Vzhledem k tomu, že se jedná o rozsáhlý renesanční areál, je zde výběr z více původcovských tras, přičemž přinejmenším Adamovo stavení a výstup na věž si nenechá ujít asi nikdo. V Černé kuchyni se před staletími vařila každoročně také slavná kaše (i další jídla) pro chudinu z města a jeho širokého okolí. V zahradním Rondelu zpívala mimo jiné i Ema Destinová a v této tradici se pokračuje i dnes. Kolikrát se zde prošla Bílá paní, to již nelze stanovit, ale má-li štěstí, pak ji při večerní prohlídce lze někdy spatřit. Bohužel si dodnes podržela ten zvyk, že zmizí stejně rychle, jako se objeví.

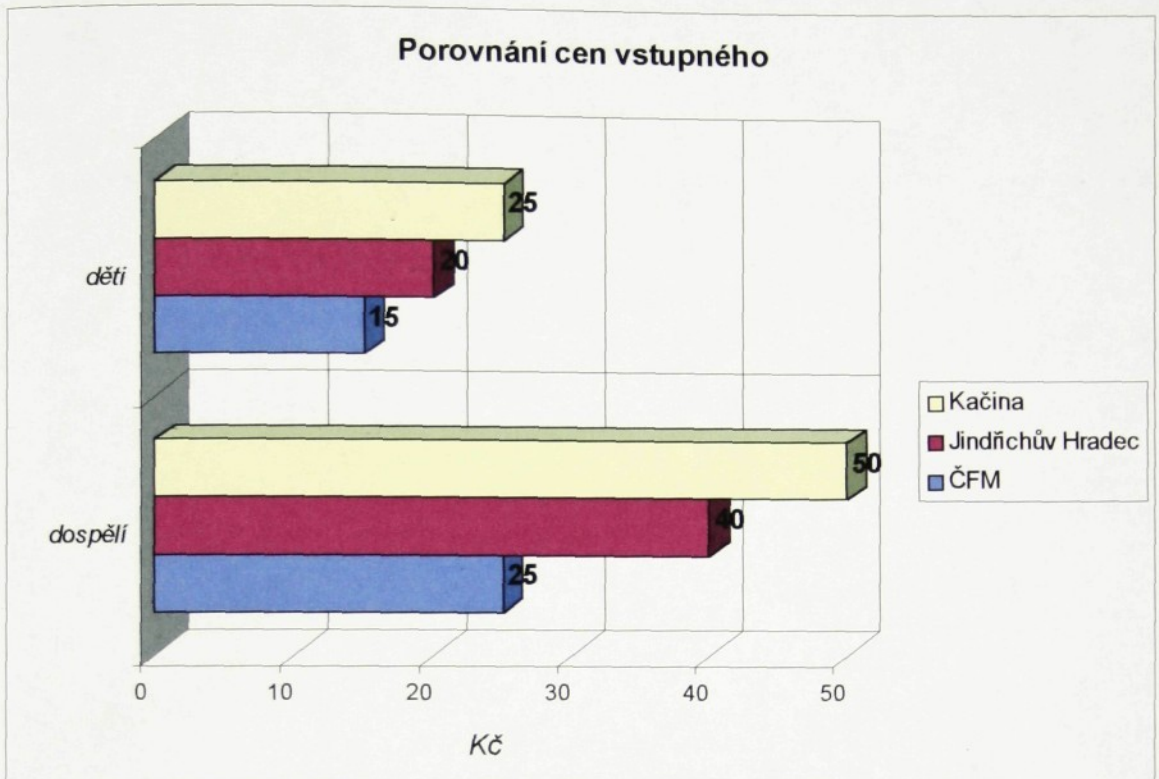
Cena vstupného pro dospělé je 40 Kč, pro důchodce, vojáky, děti a studenty je 20 Kč.

Kačina - zámek: Muzeum českého venkova

Honosný klasicistní zámek. Má ušlechtilou architekturu a lze kolem něj se zaujetím obcházet dlouho. V současnosti si mohou návštěvníci v zámeckých interiérech prohlédnout expozice o rodu Chotků a jejich panství, dokládající životní styl české šlechty v 19. a 20. století. V samostatné části je umístěna obrazárna s díly evropských mistrů 18. až počátku 20. století. V levém bočním pavilonu je umístěna knihovna kruhového půdorysu s vnitřním sloupovým ochozem, v pravém pavilonu si můžeme prohlédnout zámecké divadlo s jevištní technikou a kulisami z poloviny 19. století.

Cena vstupného pro dospělé je 50 Kč, pro důchodce, vojáky, děti a studenty je 25 Kč.

Obr.24: Porovnání cen vstupného

Zdroj: www.ceska-apatyka.cz

Na první pohled návštěva ČFM vyjde jednoznačně návštěvníkům levněji než jiné podobné expozice. Vzhledem k velkému počtu těchto expozic zde jsem uvedla pouze 2 příklady, ale s určitostí mohu říct, že dosud jsem se nesešla s nižšími cenami vstupného.

Ještě bych ráda zmínila, že například zámek Kačina požaduje za fotoaparát 50 Kč a za videokameru 100 Kč, což je naopak u ČFM zcela zdarma a slouží jako forma reklamy.

2.3.4 Marketing Českého farmaceutického muzea

2.3.4.1 Marketing v neziskovém sektoru

V institucích a organizacích veřejného a neziskového sektoru nepatří marketing mezi tradiční činnosti. Je to částečně proto, že zákazníci často hledají speciální služby a požadavek se vyřizuje ústně. Ale vzhledem ke změnám ve financování a v důsledku zvýšené konkurence se veřejný sektor začal více zajímat o marketing a instituce jako nemocnice, školy všeho druhu, muzea, orchestry a divadla se posunuly do přechodné roviny někam mezi organizace orientované na výrobek a organizace orientované na zákazníka.

Tlak na výhodné, účinné a hospodárné využívání veřejných zdrojů způsobil, že se marketingu věnuje větší pozornost. Neziskový sektor se stal mnohem odpovědnější ve využívání peněz a v kvalitě poskytovaných služeb. Tato odpovědnost je vyjádřena spíše ukazateli výkonnosti nebo reakcí veřejnosti než kategoriemi zisku, které jsou zde složitější než v soukromém sektoru.

Marketing je ve veřejném sektoru potřebný, protože lidé požadují informace o službách, chtějí vědět, co je k dispozici, kdy a kde to mohou sehnat, a také zda za to musí platit či nikoli. Jeho potřeba v neziskovém sektoru vyplývá také z důležitosti kvality služby a z toho, jak tyto služby vyhovují potřebám jejich uživatelů. Vysoce kvalitní služba bude pravděpodobně vnímána jako užitečná, efektivní a hodná pravidelného financování. Veřejnost je třeba seznamovat s náplní činností jednotlivých organizací a s výsledky jejich práce.

2.3.4.2 Vnímání veřejnosti

Spolupráce s médii se postupně zlepšuje, i když pozornost věnovaná neziskovému sektoru stále není dostatečná. Navíc mají média tendenci všimnout si spíše negativních příkladů než vyhledávat pozitivní. S cílem změnit tuto situaci probíhají od roku 1998 každoročně kampaně „30 dní pro neziskový sektor“, organizované pražským informačním

centrem spolu s regionálními NO. Navzdory tomu mnozí lidé ještě přesně nevědí, jaká je úloha neziskového sektoru v občanské společnosti, neznají jména konkrétních organizací a jejich činnost a nerozlišují ani mezi typy neziskových organizací (nadace, občanská sdružení, apod.). V průzkumu provedeném v roce 1999 dokonce 30 % dotázaných uvedlo, že neznají žádnou neziskovou organizaci. To spíše naznačuje, že tito občané nevědí, které organizace vlastně mezi ty neziskové patří. Obecně známé jsou nadace a NO, které pořádají široce medializované veřejné sbírky. Nutno však říci, že samy NO často podceňují význam vlastní propagace.

Vzhledem k nedostatku kvalitních informací jsou názory občanů na neziskový sektor rozpolcené. Na jedné straně si více než polovina dotázaných (51 %) myslí, že NO zastávají skutečné zájmy občanů, na druhé straně zhruba stejné množství lidí (49 %) souhlasí s názorem, že organizace pořádající sbírky často podvádějí.

Vládní činitelé neziskový sektor veřejně nepodporují, naopak sami k němu mají rezervovaný přístup. Někteří představitelé významných politických stran včetně té vládnoucí se dokonce snaží zpochybnit hodnotu třetího sektoru označováním neziskových organizací za samozvané. Výše zmíněný výzkum však ukázal, že 75 % obyvatel věří neziskovým organizacím více než politickým stranám.

2.3.4.3 Marketing Českého farmaceutického muzea a návrhy na zlepšení v této oblasti

ČFM využívá různých „nenásilných“ forem reklamy. Nejúčinnější je zcela určitě spokojenost návštěvníků a jejich následné **doporučení** prohlídky Muzea svým známým. Z tohoto důvodu se při prohlídce Muzea nepožaduje žádný příspěvek za fotoaparát nebo za videokameru. Bez tohoto opatření samozřejmě vznikne více dokumentace o ČFM, se kterou návštěvníci seznámí jak své příbuzné, tak své známé o jedinečné expozici, než kdyby se vyžadoval jakýkoliv příspěvek za tyto přístroje. Spokojenost z prohlídky lze jednoznačně vyčíst z kroniky, která je k dispozici v poslední místnosti expozice.

První věc, která by mohla upoutat případné zájemce jsou **plakáty**, které jsou rozmístěny především v institucích zabývajících se lékařstvím či farmacií.

Další upoutávkou jsou **nástěnky**, které se nacházejí ve zdech hospitálu Kuks. Jedna z nich se nachází v místnosti, kde je pokladna a druhá již přímo na chodbě před vstupem do ČFM. Pokladna je společná jak pro prohlídku hospitálu Kuks, tak i pro ČFM. Myslím si, že právě toto je jeden z důvodů nízké návštěvnosti ČFM, protože většina turistů přijíždí na Kuks za účelem prohlídky zámku, ale už málokdo si všimne, že je zde možnost návštěvy farmaceutického muzea. Jedna z možností je, že zaměstnanci v pokladně budou důrazněji upozorňovat návštěvníky na existenci Muzea. Další možností je zvýraznění nástěnky, aby upoutala každého, kdo kolem projde.

Nejlepším řešením podle mého názoru by bylo oddělit provoz ČFM od provozu hospitálu Kuks, aby každá z těchto expozic měla svoji vlastní pokladnu, kde by byly jasné a úplné informace pro případné návštěvníky. Provoz v areálu Kuks by se tak stal přehlednějším, ale v nejbližší době je tato možnost nerealizovatelná s ohledem na finance a na nedostatečné prostory.

Do budoucna se zatím připravuje otevření informačního centra, kde budou podávány všechny informace týkající se kulturních památek a zajímavostí v dané oblasti. Tím dojde k omezení činnosti pokladny, kde v současnosti probíhá jak prodej vstupenek, tak i prodej a poskytování veškerých propagačních materiálů a informací, a dojde tak zároveň ke zkvalitnění všech těchto služeb.

V žádném případě Muzeum nechce dosáhnout návštěvnost hospitálu, který každou půl hodinu pojme skupinku lidí po 40 až 50 lidech. Podle mého názoru je to velké množství a každému určitě něco z prohlídky unikne. ČFM koná prohlídky každou hodinu většinou v množství do 10 lidí. Myslím si, že pro návštěvníka je to mnohem příjemnější a hlavně mu může průvodce zodpovědět jakýkoliv dotaz týkající se daného tématu než v případě 50 lidí. Také se nemusí dbát na přesné dodržení délky prohlídky, protože 1 hodina je dost velký rozestup mezi prohlídkami a záleží pouze na zájmu návštěvníka, jak prohlídku přizpůsobí sám sobě.

Významným informačním prostředkem je **internet**. V současné době nastal bouřlivý rozvoj elektronických médií. ČFM se do něho zapojuje nejen jako uživatel, ale rovněž jako vydavatel elektronických produktů (video, CD-ROM). Rovněž využívá prostor sítě Internet k publikování informací o návštěvnických možnostech, případně

jiných výstupů své činnosti. Hlavním cíle internetové reklamy stejně jako klasické reklamy je ovlivnit chování uživatelů. Reklama na Internetu se však od klasické reklamy liší tím, že je více interaktivní. Uživatelé si mohou kliknout na žádané oddělení a získat více informací o nabízeném produktu či službě. Dalším specifikem internetové reklamy je to, že díky vyspělým technologiím může být lépe cílená, než klasická reklama a má větší možnosti oslovit cílové segmenty trhu. Díky těmto specifickým internetové reklamy lze říci, že internetová reklama se prolíná s klasickou reklamou a přímým marketingem, protože je schopna oslovit velmi cíleně velké množství lidí.

Veškeré informace o ČFM, které by mohly potenciálního návštěvníka zajímat, jsou uvedeny na www.ceska-apatyka.cz. Návštěvník zde má také možnost objednat si prohlídku on-line podle svého přání.

Obr.25: 5.místnost expozice s možností shlédnutí videozáznamů z oboru

Jak jsem již uvedla ČFM plní i určitou vzdělávací funkci. Například pořádá **exkurze** pro první ročníky vysokých škol studia farmacie zdarma. Ostatní exkurze jsou prováděny za běžnou cenu. Je tu dána i možnost shlédnout videofilmy z jiných muzeí, odborných exkurzí Spolku pro vybudování ČFM, o farmaceutických fakultách i instruktivní film z bývalého Muzea farmaceutického průmyslu přibližující funkci a chod farmaceutických malovýrobních pomůcek i továrních strojů.

Obr.26 a 27: Tovární tabletovačka a míchačka mastí, možnost práce s ruční tabletovačkou

Další formou reklamy je **vydání knih** z oboru farmacie – „České lékárny“ (Václav Rusek, Vladimír Smečka) a „Historie farmacie“ (kolektiv autorů).

Oživení do celé expozice přináší a pozornost návštěvníků získává nejen chod tovární míchačky a tabletovačky, ale hlavně příležitost vlastnoručně si zkusit **rozměňování** v třence, manipulaci s pokladnou National, **zhotovení etikety** (signatury), **výroba tablety** ruční tabletovačkou nebo **vylisování čípků**. Zážitkem je i možný pokus o dispenciaci v boxu. Jako památku si v závěru prohlídky může každý pořít razídkem pečet' Filiálního grémiu lékárníků kraje Českobudějovického s patrony lékárníků a lékařů, svatými Kosmou a Damiánem

Zapůjčení různých exponátů na výstavy jak u nás tak v zahraničí poskytuje ČFM zdarma. Jde opět hlavně o zviditelnění Muzea pro širší veřejnost a ne o finanční záležitost.

Česká lékárnická komora, která je největším sponzorem Českého farmaceutického muzea, každý rok v Den lékáren - 16. června - financuje výdaje na vstupné místo návštěvníků.

2.3.5 Názory návštěvníků na prohlídku Českého farmaceutického muzea

Letní brigádu průvodkyně v Českém farmaceutickém muzeu jsem využila a vytvořila jsem krátký dotazník, kteří návštěvníci mohou vyplnit na konci prohlídky. Otázky jsem se snažila zformulovat stručně a krátce, aby návštěvníky Muzea na první pohled neodradily. Celkem vyplnilo dotazník 81 respondentů.

V této části se pokusím odpovědi na každou otázku vyhodnotit a okomentovat.

2.3.5.1 Dotazník

1. O ČFM jsem se dozvěděl / a

 - a)z médií
 - b)od známých
 - c)teprve při prohlídce hospitálu Kuks

2. Pracuji v oboru.....

 - a)farmacie
 - b)lékařství
 - c)ostatní

3. Věk.....

 - a) 0 - 15
 - b)16 - 50
 - c)51 -

4. Prohlídka se mi zdála být.....

 - a)velmi zjednodušující (laická)
 - b)přiměřená

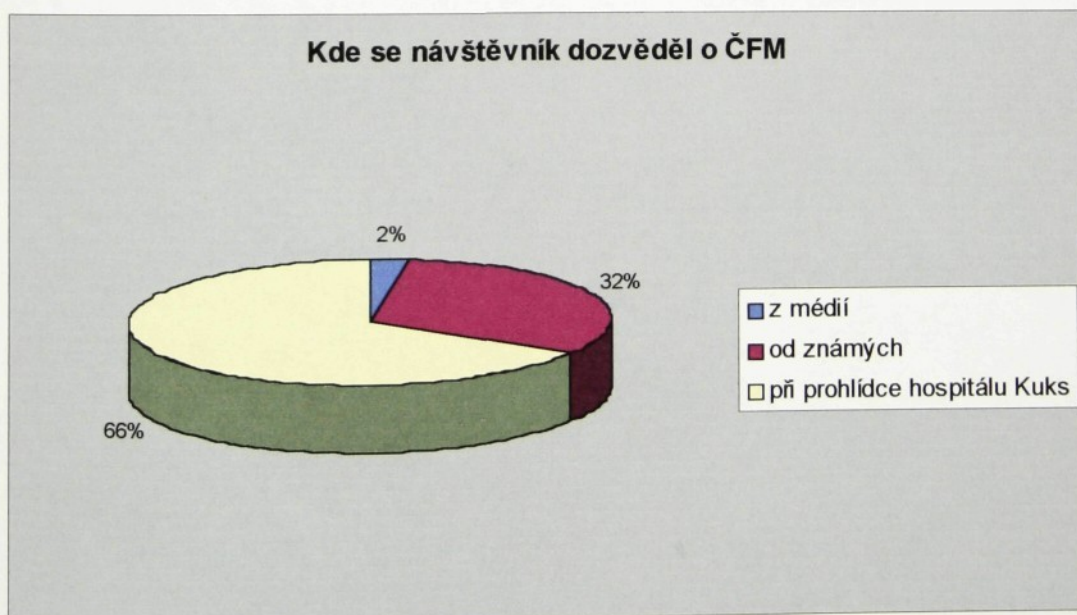
- c)přiliš odborná
- 5. Cena vstupenky?
 - a)čekal / a jsem víc
 - b)přiměřená dnešní době
 - c)měla by být nižší
- 6. A celkový dojem?
 - a)nic nového
 - b)zajímavé
 - c)nad očekávání, mnoho nových poznatků
- 7. Jakékoliv nápady či připomínky jsou vítány.....

2.3.5.2 Vyhodnocení dotazníku

OTÁZKA Č.1:

Tuto otázku jsem zařadila záměrně z důvodu, o kterém jsem se již zmínila. Chtěla jsem zjistit, zda je povědomí o Českém farmaceutickém muzeu opravdu tak malé.

Obr.28: Otázka č.1

Vlastní zdroj

Z grafu vyplývá, že většinou se každý návštěvník o existenci Muzea dozví až při prohlídce hospitálu Kuks, kvůli které přijel a po této hodinové prohlídce už málokdo má zájem o další ač zajímavý výklad.

Myslím si, že v současné době jak zaměstnanci ČFM, tak členové SVČFM o tomto problému vědí a učinili mnohé kroky vedoucí k růstu povědomí o ČFM – např. již zmíněné plakáty, vlastní internetová stránka, odborné články v tisku, atd.

OTÁZKA Č.2:

Z odpovědí na tuto otázku jednoznačně vyplývá, že nejčastějšími návštěvníky jsou jak studenti, tak zaměstnanci v oboru farmacie. Je to především proto, že studenti jsou ve školách informováni o existenci ČFM a školy tohoto zaměření většinou pořádají exkurze, které jsou součástí výuky.

Obr.29: Otázka č.2

Vlastní zdroj

OTÁZKA Č.3:

Tento bod částečně navazuje na předchozí odpověď, že převážnou část návštěvníků Muzea tvoří studenti. Akorát bych ještě dodala, že výsledky ankety mohou být zkresleny z mnoha důvodů. Jedním z nich je rozhodně ochota lidí vyplňovat různé dotazníky. Myslím si, že mladší lidé v tomto případě vyjdou více vstříc než lidé starší a tomu také jednoznačně odpovídá následující graf.

Obr.30: Otázka č.3

Vlastní zdroj

OTÁZKA Č.4:

Podle mého názoru je forma prohlídky opravdu přiměřená. Myslím si, že pro studenty oboru farmacie nebo lékařství je velice zajímavé seznámit se s historií těchto věd z blízka a rozhodně si nemyslím, že by některý ze studentů neměl šanci poznat něco nového. A naopak, pokud návštěvník studuje nebo pracuje v naprosto jiném oboru, tak prohlídka je samozřejmě uzpůsobena, aby nebyla podávána příliš odborně (viz kap. Marketing ČFM).

Na druhou stranu bych ráda podotkla, že ač nejde o příliš odbornou prohlídku, tak je dobré, aby průvodce byl vzdělán v oboru farmacie. Z vlastní zkušenosti vím, že je kladeno plno dotazů ze strany návštěvníků, které zdaleka text určený pro průvodce nepokrývá.

Obr.31: Otázka č.4

Vlastní zdroj

OTÁZKA Č.5:

Cenami vstupného jsem se již zabývala v kapitole 3.2.3 – Příjmy Českého farmaceutického muzea. Výsledek odpovědí na tuto otázku jednoznačně odpovídá mému tvrzení ve výše zmíněné kapitole, že ceny vstupného do ČFM patří mezi jedny z nejnižších.

Rozhodně cílem Muzea není utržit co nejvíce ze vstupného, ale spíše přilákat co nejvíce návštěvníků, aby se zvýšilo povědomí o ČFM. O tom jednoznačně svědčí fakt, že prohlídky před rokem 2001 byly konané zcela zdarma.

Obr.32: Otázka č.5

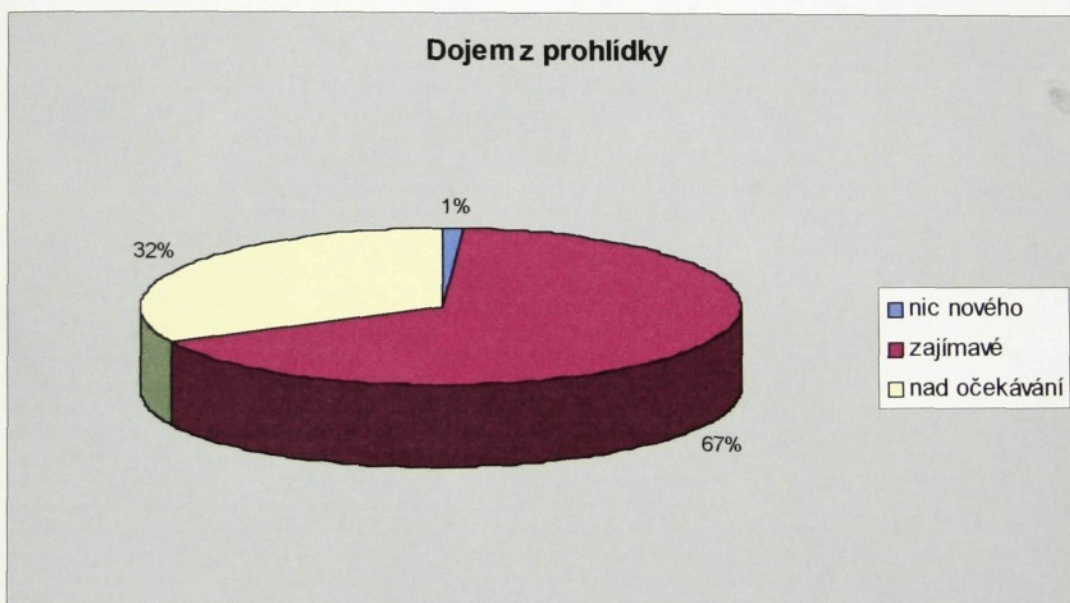

Vlastní zdroj

OTÁZKA Č.6:

Tato otázka je pouze shrnutím všech předcházejících. Výsledky této otázky jen potvrzují fakt, že toto Muzeum je jediným tohoto typu v ČR, a že v průběhu prohlídky se nelpí na striktním dodržování předpisů. Návštěvníci nejsou odháněni od exponátu, mohou si je prohlédnout z bezprostřední vzdálenosti (popř. vzít do vlastních rukou – např. lidskou lebku), jsou vítány menší skupinky, aby se mohl průvodce návštěvníkům věnovat individuálně podle přání.

Obr.33: Otázka č.6

Vlastní zdroj

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zařadit ČFM a SVČFM do právního systému ČR a provést analýzu financování provozu ČFM. Dále jsem se snažila zachytit ostatní aspekty, které se provozu ČFM týkají a je jim podmíněn – sponzorství, reklama, konkurence. Pro zjednodušení celé problematiky a také pro nedostatek interních materiálů organizace jsem se zabývala obdobím od roku 1993. Z tohoto důvodu výsledky získané statistickými metodami není možné zobecňovat. Pro tyto účely by bylo nutné disponovat s účetními dokumenty vztahujícími se ke zrodu myšlenky zřídit farmaceutické muzeum, přičemž podmínky financování by během těchto let musely být stejné.

Jsem ráda, že jsem si za téma své diplomové práce zvolila právě ČFM, protože mě velice potěšilo, že můžeme ještě v dnešní době existovat organizace, která se nesnaží z každé maličkosti něco získat. Jak jsem uvedla před tím, mohlo by se najít spoustu alternativních zdrojů zisku ČFM, ale zde je skutečně dodržován původní záměr – a to kulturní a vzdělávací funkce.

Vzhledem k tomu, že naše historie je patrná z mnoha desítek či stovek kulturních památek roztroušených po celé republice, je závazek celého národa k těmto pozůstatkům historie natolik značný, že by mu měla být věnována daleko větší pozornost, než tomu tak bylo v minulých letech. A to včetně pozornosti politické a legislativní. K tomuto má svým nepatrným dílem přispět i tato práce. Doufám, že se tak alespoň částečně stane.

SEZNAM LITERATURY

- 1) Občanské poradenské středisko, o.p.s.: **Adresář nevládních neziskových organizací**, 2. rozš. vydání, Hradec Králové, 2001 – zkrácená citace[1]
- 2) Hloušek, J.: **Právní minimum pro pracovníky neziskových organizací**, Občanské poradenské středisko Hradec Králové, 1. vydání, Hradec Králové, 2000 – zkrácená citace[2]
- 3) Drucker, P.F.: **Řzení neziskových organizací – Praxe a principy**, Management Press, 1. vydání, Praha, 1994
- 4) Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar REGIS: **Nadace, spolky, sdružení**, 1. vydání, Praha, 1993
- 5) Jasanský J., Lehkoživ J., Peková J., Svátková S., Světlík E., Volf J., Vysušil J.: **Obecně prospěšné společnosti – nástin právních, organizačních a ekonomických otázek**, MONTANEX a.s., Ostrava, 1997
- 6) Schaad, M.: **Neziskové organizace v ekonomické teorii – Analýza vývoje a motivace bezplatných dobročinných aktivit**, Brno, 1998
- 7) Debbasch, Ch., Bourdon, J.: **Neziskové organizace**, VICTORIA PUBLISHING a.s., Praha, 1995
- 8) BILANCE – účelová organizace Svazu účetních: **Předpisy pro nevýdělečné organizace**, Praha, 1995
- 9) Lester M. Salamon, Helmut K. Anheier a spolupracovníci: **Nástup neziskového sektoru – mezinárodní srovnání**, AGNES, 1. vydání, Praha, 1999
- 10) Hamerníková, B.: **Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru**, EUROLEX BOHEMIA s.r.o., Praha, 2000
- 11) Takáčová, H.: **Účetnictví neziskových organizací (obecně prospěšných společností, politických stran a hnutí, občanských sdružení a jiných nevýdělečných organizací)**, VŠE v Praze, Praha, 1999
- 12) **Sbírka zákonů ČR – zákon č.227/1997Sb. o nadacích nadačních fondech, zákon č. 83/1990Sb. o sdružování občanů, zákon č.248/1995Sb. o obecně prospěšných společnostech, zákon č.586/92Sb. o dani z příjmů**
- 13) Plamínek, J. a další: **Řzení neziskových organizací**, Nadace LOTOS, Praha, 1996
- 14) Hannagan, T.J.: **Marketing pro neziskový sektor**, Management Press, Praha, 1996
- 15) Šilhánová, H.: **Basic information about the non-profit sector in the Czech Republic**, NROS, Praha, 1996

16) www.neziskovky.cz/neziskovysektorCR.cz

17) Pešuka, J.: Účetnictví v neziskových organizacích

SEZNAM PŘÍLOH

Číslo	Název	Počet stránek
1	Příkaz děkana – Statut Českého farmaceutického muzea	4
2	Stanovy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	5
3	Členská přihláška Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	1
4	Darovací smlouva	1
5	Sponzoři Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	2
6	Členové Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea	2
7	Právní předpisy týkající se darů právnických osob a fyzických osob	1
8	Průvodce expozicí Českého farmaceutického muzea „Kouzlo apatyky“	14
9	Dotazník	1
10	Fotografie z expozice Českého farmaceutického muzea	2

PŘÍLOHY

Farmaceutická fakulta UK
Hradec Králové

PŘÍKAZ DĚKANA

č. 3 / 94

STATUT ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

1. Dle § 13, odst. 5 zákona č. 172/1990 Sb. o vysokých školách a po projednání ve Vědecké radě farmaceutické fakulty UK dne 22. 6. 1993 a schválení Akademickým senátem dne 26. 5. 1994 zřizují "**České farmaceutické muzeum**" (dále jen "Muzeum") jako **úcelové zařízení fakulty**.

2. Posláním muzea je sbírat, ošetřovat, uchovávat a k vědeckým i výstavním a jiným prezentačním účelům využívat hmotné (*muzeální*), audiovizuální, písemné (*archivní*) a knižní dokumenty dokládající činnost všech farmaceutických odvětví a osob na území České republiky. Zvláštní význam se přikládá zapojení Muzea do výchovy a výuky studentů farmaceutické fakulty i jiných pedagogických institucí.

3. Muzeum se řídí Statutem farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové a svým Statutem, který je přílohou tohoto příkazu.

4. Přijímání vedoucího Muzea se děje podle čl. 8, Statutu FaF UK.

5. Tento příkaz nabývá platnosti dnem 1. července 1994.

V Hradci Králové, dne 30. 6. 1994.

Doc.RNDr.Luděk Jahodář,CSc.
děkan fakulty

STATUT ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

Článek I. Základní ustanovení

1. **České farmaceutické muzeum** (dále jen "Muzeum") je účelovým zařízením Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové (dále jen "Fakulta"). Je zřízeno příkazem děkana FaF UK čís. 3 /1994 ze dne 30. 6. 1994 dle § 13, odst. 5 zákona čís. 172/1990 Sb. o vysokých školách a ve smyslu čl. 6 a 9 Statutu Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové a po projednání ve Vědecké radě fakulty dne 22. 6. 1993 a se souhlasem Akademického senátu fakulty ze dne 26. 5. 1994.

2. Muzeum se může stát společným zařízením i dalších právnických osob a institucí po vyjádření Vědecké rady a se souhlasem Akademického senátu fakulty. Podíl partnerských organizací na činnosti Muzea a vzájemné vztahy stanoví zvláštní smlouva.

Článek II. Úkoly Muzea.

1. Posláním Muzea je sbírat, zpracovávat, uchovávat a k vědeckým, výstavním, výukovým a výchovným účelům využívat dokumenty (prameny) o vývoji farmacie především z území České republiky. Sbírkové fondy mají k těmto účelům sloužit studentům, pedagogům i vědeckým pracovníkům Fakulty a Univerzity Karlovy, farmaceutické veřejnosti i jiným zájemcům a expozice k propagaci farmaceutických věd, Fakulty a Univerzity Karlovy v odborné i laické veřejnosti i ke zvyšování kulturního, etického a profesionálního uvědomění farmaceutů.

2. Muzeum může vykonávat hospodářskou činnost v souladu s platnými právními předpisy.

Článek III. Řízení Muzea.

1. Muzeum řídí vedoucí, kterého pověřuje vedením (Čl. 8, odst. 2 Statutu Fakulty) nebo na základě konkurzu a se souhlasem Akademického senátu ustanovuje děkan Fakulty. Vedoucí odpovídá děkanovi Fakulty za řádný chod a majetek Muzea .

2. K úkolům vedoucího Muzea dále patří zejména:

- a) vytvářet koncepci Muzea, plán jeho činnosti a finančních potřeb, dle potřeby též návrhy jednacích, provozních či badatelských ráďů,
- b) zabezpečit evidenci fondů podle platných předpisů,
- c) zabezpečit získávání (sběrem, dary, nákupem), restaurování a uložení sbírkových předmětů, materiální vybavení muzea a jeho údržbu jakož i výstavní, ediční, přednáškové a jiné akce,
- d) spolupracovat při stanovování počtu a výběru pracovníků pro Muzeum a řídit je,
- e) podílet se přiměřeně na výuce studentů a doktorandů Fakulty vypisováním výběrových přednášek a seminářů, zadáváním diplomových a jiných vědeckých prací, organizovat

exkurze studentů do muzea, a to zejména ve spolupráci s katedrou sociální a klinické farmacie a jejím oddělením dějin farmacie; zúčastňuje se schůzí této katedry,

f) pedagogicky spolupracovat i s jinými fakultami, doškolovacími ústavy a jinými vzdělávacími institucemi nebo se středními zdravotnickými školami,

g) spolupracovat s katedrami Fakulty na koncepci expozic a výstav a na jejich scénářích tak, aby co nejlépe vyhovovaly pedagogickým cílům kateder.

3. Poradním sborem Muzea je Vědecká muzejní rada (dále jen "Rada"), která se podílí na řešení koncepčních, vědeckých, expozičních, publikačních a jiných problémů Muzea a přispívá tak k realizaci poslání Muzea.

4. Členy Rady jmenuje děkan Fakulty z pracovníků Fakulty, ze členů Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea, České farmaceutické společnosti, České lékárnické komory, Společnosti pro dějiny věd a techniky, Národního muzea, Muzea farmaceutického průmyslu, Zdravotnického muzea (pokud jmenované organizace nejsou partnerskými podle Čl. I., odst. 2 tohoto Statutu) a příp. dalších pracovníků farmaceuticko-muzeologického či -historického zaměření.

5. Partnerské organizace podle Čl. I., odst. 2 tohoto Statutu jmenují do Rady svého zástupce na základě smlouvy.

6. Členství v Radě je čestné. Působnost Rady stanoví její jednací řád, který vydává děkan Fakulty

7. Vedoucí Muzea může ustavit z pracovníků Muzea i externích osobností pracovní komise se stálou nebo dočasnou působností k podpoře plnění poslání Muzea.

Článek IV. Spolupráce.

1. K dosažení svého poslání rozvíjí Muzeum spolupráci zejména:

a) se Spolkem pro vybudování Českého farmaceutického muzea a koordinuje s ním, a na Fakultě s Galeríí na mostě, o kterou Spolek pečuje, svou činnost,

b) se smluvními partnery podle Čl. I., odst. 2 tohoto Statutu,

c) s Českou lékárnickou komorou a ostatními farmaceutickými institucemi a organizacemi v České republice i v zahraničí,

d) s Asociací českých, moravských a slezských muzeí a galerií a udržuje své členství v ní,

e) s Památkovým ústavem v Pardubicích a správou Státního zámku Kuks při pronájmu místností v zámku, vytváření expozic, provozu Muzea, bezpečnostních opatřeních k ochraně fondů a expozic a při využívání expozic a výstav Muzea,

f) s Národním muzeem, s Muzeem farmaceutického průmyslu Asociace českého farmaceutického průmyslu v Praze a se Zdravotnickým muzeem v Praze i ostatními muzei v ČR, resp. v cizině, a to zvláště s těmi, jež mají farmaceutické expozice nebo fondy,

g) s Českou farmaceutickou společností a její Sekcí dějin farmacie, se Společností pro dějiny věd a techniky a její Sekcí pro dějiny farmacie a podílí se organizačně i účastí na jejich sjezdech, konferencích, symposiích a jiných akcích.

Článek V. Organizace Muzea.

1. Muzeum má své základní pracoviště: pracovny, depozitáře, historickou a novodobou knihovnu, archiv, expozice, výstavy aj. ve Státním zámku Kuksu u Dvora Králové (okres Trutnov), pracovnu též na Fakultě.

2. Součástí Muzea jsou tyto sbírkové fondy, které byly doposud spravovány Oddělením dějin věd Katedry sociální a klinické farmacie Fakulty:

a) muzejní fond - sbírka muzeálií (*muzeum*).

b) obrazový a zvukový fond - obrazy, grafika, exlibris, foto, audiovizuální dokumenty, film, video, magnetofonové záznamy aj.,

c) archivní fond - historický archiv a archivní sbírky, písemnosti a tisky k dějinám farmacie v ČR i mimo ni,

d) knižní fond - historická knihovna s vlastním přírůstkovým seznamem a dlouhodobými deponáty Informačního střediska Fakulty (*ústřední knihovny*), které se zaznamenávají v separátním přírůstkovém seznamu.

Tyto fondy jsou součástí českého kulturního a farmaceutického dědictví a jejich celistvost má být zachována.

3. Jednotlivé části fondů Muzeum nabývá převodem majetku, darem, odkazem, koupí, výměnou či jiným zákonným způsobem.

4. Muzeum má právo získávat i jiné věcné a finanční dary, dotace a prostředky pro svůj rozvoj a bezpečnost, zejména od Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea.

5. Evidence fondů se děje podle zásad a předpisů platných pro muzejnictví, archivnictví a knihovnictví v ČR a podle pokynů Fakulty nebo Univerzity Karlovy.

6. Muzeum umožňuje za stanovených podmínek (*badatelský řád*) studentům, pracovníkům Fakulty a Univerzity Karlovy i ostatním zájemcům badatelskou a studijní práci ve svých fondech.

Článek VI. Zaměstnanci.

Muzeum může zaměstnávat vědecké, odborné, administrativní nebo technické pracovníky. Přijímá je s přihlédnutím k názoru vedoucího Muzea a Vědecké muzejní rady děkan Fakulty.

Článek VII. Závěrečné ustanovení.

Tento Statut nabývá účinnosti dnem 1. července 1994.

Příloha č.2: Stanovy Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

STANOVY SPOLKU PRO VYBUDOVÁNÍ ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

Preambule

České farmaceutické muzeum (ČFM) vzniká ze sbírkových fondů muzeálního, obrazového, archivního, knižního charakteru, které spravuje Farmaceutická fakulta v Hradci Králové (FAF) jako své zařízení. Tyto sbírkové fondy vznikaly počínaje rokem 1871 z činnosti Spolku českých lékárníků a dalších následovných českých farmaceutických spolků, farmaceutických fakult i řady jednotlivých farmaceutů a jsou stavovskou a kulturní památkou, nenalezly však dosud své trvalé umístění a plné vědecké, stavovské, kulturní a výchovné využití. České farmaceutické muzeum má vytvořit stálou expozici vývoje české farmacie a doplňovat ji výstavami příležitostnými i jinými vhodnými způsoby. Dále má působit jako výukové a badatelské pracoviště fakultní i obecné povahy v oblasti farmaceutické muzeologie a historie. V rámci Asociace českých a moravských muzeí a galerií má spolupracovat s ostatními muzejními institucemi v ČR i v zahraničí.

Článek 1

§ 1 Název, sídlo a působnost

Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea (dále jen "Spolek") je dobrovolnou nepolitickou organizací se sídlem v Hradci Králové a působností v České republice (ČR).

§ 2 Poslání Spolku

Posláním Spolku je přispívat k vybudování, provozování a všestrannému využití Českého farmaceutického muzea (dále jen "Muzeum" nebo "ČFM") jako společné stavovské instituce udržující památku a tradici farmaceutické profese v České republice a sdružovat její přátele.

§ 3 Způsoby činnosti

K plnění svého poslání může Spolek provozovat prostřednictvím pracovníků ČFM nebo jiným vhodným způsobem:

- a) sběrovou a nákupní činností k rozšíření a zkvalitnění fondů Muzea,
- b) vydávat a rozšiřovat publikace a informační materiály,
- c) pořádat odborně vědecká, stavovská a kulturně výchovná shromáždění,
- d) zabezpečovat nebo zřizovat prodej upomínek, pohlednic, audiovizuálních pomůcek a programů vztahujících se k fondům ČFM,
- e) zřídit jako součást expozice ČFM nebo mimo ni prodej na lékařský recept nevázaných léčivých a kosmetických přípravků v souladu s platnými zákonnými předpisy,
- f) nabývat movitostí a nemovitostí či najímat je,
- g) vykonávat i jinou, svěmu poslání odpovídající a funkci a rozvoji Muzea prospěšnou aktivitu.

§ 4 Spolupráce Spolku

v rámci svého poslání Spolek spolupracuje s farmaceutickými institucemi, zájmovými organizacemi a sdruženími, např. Českou lékárnickou komorou a Českou farmaceutickou společností, dále se školami, se státními orgány i s jednotlivými občany v ČR, jakož i s fyzickými a právníckými osobami v zahraničí.

Článek 2

§ 5 Členství

Členem Spolku se může stát každý farmaceut, příznivec farmaceutického stavu a ČFM, státní příslušník České nebo Slovenské republiky (SR) nebo cizí státní příslušník a také farmaceutické a jiné spolky, organizace a instituce a právnické osoby se sídlem v ČR, SR nebo v zahraničí.

§ 6 Nabývání členství

Členem Spolku se stává fyzická nebo právnická osoba, která se písemně přihlásí za člena (přispívajícího, činného, zakládajícího), zaplatí zápisné a členský příspěvek a je předsednictvem Spolku za člena přijat. Proti zápornému rozhodnutí předsednictva je možné se odvolat k valné hromadě.

§ 7 Zápisné a členské příspěvky

1. Členové Spolku platí zápisné jednou provždy a roční členské příspěvky:

a) členové přispívající: 20.- Kč zápisné, 100.- Kč příspěvek,

b) členové činní: 25.- Kč zápisné, 150.- Kč příspěvek,

c) členové zakládající:

fyzické osoby 100.- Kč zápisné, 1000.- Kč jednou provždy příspěvek,

právnické osoby 200.- Kč zápisné, 20000.- Kč jednou provždy příspěvek,

d) čestní členové neplatí zápisné ani příspěvky. Zahraniční členové mohou platit zápisné i členské příspěvky ve své měně.

2. Zápisné a členské příspěvky v jiné výši než je uvedeno v § 7, odst. 1 stanoví a upravuje na návrh předsednictva valná hromada Spolku.

§ 8 Čestní členové

Čestné členy jmenuje předsednictvo Spolku z českých a slovenských nebo cizích státních příslušníků, kteří se významně zasloužili o Spolek nebo Muzeum odbornou spoluprací, cennými sbírkovými či finančními dary, anebo jinak výrazně prospěli Spolku nebo Muzeu. Mají práva členů uvedená v § 10.

§ 9 Zánik členství

1. Členství zaniká písemným prohlášením člena o vystoupení ze Spolku, zánikem právnické osoby, jež je členem Spolku; u fyzických osob úmrtím.

2. Za mimořádných okolností může valná hromada rozhodnout o vyloučení člena ze Spolku.

§ 10 Práva a povinnosti členů

1. Právem člena je přímo, nebo u právnických osob prostřednictvím statutárních zástupců, účastnit se akcí a být informován o veškeré činnosti Spolku a Muzea, účastnit se valné hromady; podávat návrhy, hlasovat ve volbách a být volen do orgánů Spolku.

2. Zvláštním právem zakládajících členů je, aby jejich jména byla vhodným způsobem uváděna v publikacích Spolku a Muzea, resp. též v prostorách muzea.

§ 11 Povinnosti členů

Povinností člena Spolku je působit k uskutečňování jeho poslání (§§ 2-4), podporovat a propagovat jeho činnost i působení ČFM, platit zápisné a členské příspěvky, dodržovat stanovy Spolku, případně odebírat publikace Spolku a ČFM.

Článek 3

§ 12 Orgány Spolku

Orgány Spolku jsou valná hromada, předsednictvo, dozorčí rada a tajemník Spolku.

§ 13 Valná hromada

1. Řádnou valnou hromadu (jako nejvyšší orgán Spolku) svolává předsednictvo jednou ročně, a to měsíc před datem konání, písemnou pozvánkou a oznámením ve stavovských časopisech, které určí předsednictvo. V pozvánce musí být uveden návrh programu.
2. Mimořádnou valnou hromadu může předsednictvo svolat kdykoli. Svolat ji musí, požádá-li o to společným podáním alespoň čtvrtina členů s udáním důvodu, a to do dvou měsíců ode dne podání způsobem, stanoveným pro svolání řádné valné hromady.
3. Valným hromadám přísluší schvalovat a měnit stanovy, posuzovat a schvalovat zprávy předsednictva o činnosti a hospodaření a zprávy dozorčí rady; schvalovat výši zápisného a členských příspěvků, rozpočet, výhled další činnosti, přijímat i podávat návrhy a jednat o nich; rozhodovat v otázkách členství; volit předsednictvo a dozorčí radu, usnášet se o zániku Spolku.
4. Řádně svolaná valná hromada je schopná usnášení, je-li přítomna nejméně jedna čtvrtina členů. Nesejde-li se ve stanovenou hodinu potřebný počet členů, koná se o půl hodiny později druhá schůze, která se platně usnáší bez ohledu na počet přítomných členů.
5. Usnesení valné hromady se schvalují prostou většinou hlasů přítomných členů. O zániku Spolku hlasuje valná hromada způsobem uvedeným v § 21, odst. 1.

§ 14 Předsednictvo

1. Do předsednictva je valnou hromadou voleno deset členů a dva náhradníci dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných členů Spolku. Žádá-li to nejméně čtvrtina přítomných členů, provede se volba tajná. Funkční období předsednictva je tříleté.
2. Nevoleným předsedou je vždy děkan Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Předseda zastupuje Spolek navenek. Disponuje majetkem Spolku v rozsahu stanoveném v § 19.
3. Předsednictvo volí na svém prvním zasedání tajemníka Spolku, dva místopředsedy, příp. další funkcionáře. Odejde-li z předsednictva některý z členů, nastoupí na jeho místo náhradník.
4. Předsednictvo je za svou činnost zodpovědné valné hromadě. Členové předsednictva se mohou ve své činnosti vzájemně zastupovat.
5. Předsednictvo se schází nejméně jednou měsíčně a usnáší se dvoutřetinovou většinou přítomných členů. Náhradníci a předseda dozorčí rady se mohou zúčastňovat zasedání předsednictva s hlasem poradním.
6. Předsednictvo zejména
 - a) rozhoduje o základních otázkách činnosti Spolku v souladu s usneseními valné hromady,
 - b) předkládá valné hromadě rozpočet a způsob hospodaření s prostředky Spolku a disponuje finanční hotovostí Spolku,
 - c) rozhoduje o najímání, nabytvání, zatěžování a zcizování nemovitostí potřebných zejména pro činnost ČFM,
 - d) rozhoduje o přijímání a propouštění zaměstnanců Spolku, stanovuje jejich práva, povinnosti a mzdu či odměny,
 - e) navrhuje kandidátku předsednictva a dozorčí rady,
 - f) navrhuje výši zápisného a členských příspěvků, přijímá nové členy Spolku,

- g) zřizuje vědeckou radu Spolku z odborníků v muzeologii, historii obecné i farmaceutické, odborníků všech odvětví farmacie, příp. jiných vhodných osob, která je poradním sborem Spolku v muzeologických otázkách, koncepci a zaměření činnosti Muzea (expoze, výstavy, edice, výchovná a vzdělávací činnost, odbornost v personálních otázkách),
- h) zřizuje, příp. ruší různé komise dle potřeby, určuje jejich působnost a složení, a to jako orgánů poradních,
- i) po slyšení vědecké rady vykládá stanovky Spolku případně navrhuje valné hromadě změny či doplňky stanov, nebo zrušení Spolku,
- j) v případě potřeby formou jednacího řádu upraví to, co v těchto stanovách není obsaženo,
- k) zřizuje dle potřeby "Kluby přátel Českého farmaceutického muzea" v regionech ČR nebo farmaceutických odvětvích v České republice,
- l) podává zprávy o své činnosti valné hromadě.

§ 15 Dozorčí rada

Dozorčí rada kontroluje zejména finanční hospodaření a účelnost správy majetku Spolku, účetní knihy a další doklady a podává o tom zprávu předsednictvu a valné hromadě. Dozorčí rada má tři členy a jednoho náhradníka a je volena valnou hromadou způsobem uvedeným v § 14, odst. 1. Volí si předsedu, který se zúčastňuje schůzí předsednictva Spolku s hlasem poradním. O náhradníkovi platí obdobně ustanovení § 14, odst. 3 a 5.

§ 16 Tajemník Spolku

Tajemník řídí administrativní agendu, zastupuje Spolek navenek a má právo rozhodovat o majetku Spolku v rozmezích stanovených § 19.

§ 17 Členství v předsednictvu

Členství v předsednictvu je čestné. Usnese-li se na tom předsednictvo, je možné za práci s administrativou Spolku přiznat tajemníkovi přiměřenou odměnu.

Článek 4

§ 18 Zdroje Spolku

1. Prostředky Spolku tvoří
 - a) zápisné a členské příspěvky,
 - b) příjmy z vlastní činnosti Spolku (viz § 3),
 - c) dary
 - d) subvence
 - e) odkazy
2. Finanční prostředky Spolku se vedou na korunovém a devizovém účtu.
3. Spolek může zřizovat účelové fondy.
4. Rozpočet Spolku, předložený předsednictvem, schvaluje valná hromada, která po zprávě dozorčí rady uděluje předsednictvu absolutorium.
5. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním.

§ 19 Dispozice finančními prostředky

1. Předseda a tajemník Spolku mohou disponovat finančními prostředky Spolku do výše 20.000.- Kč. K disponování částkami vyššími než 20.000.- Kč (nebo cizí měnou v odpovídající výši dle platného kurzu) je nutný souhlas dvou třetin členů předsednictva.

2. Souhlas předsednictva je vždy nutný k najímání, nabytí nebo zcizování nemovitého majetku Spolku, ke zřízení zvláštních fondů nebo k disponování s movitým majetkem nad 10.000.- Kč.

3. Při hospodaření s finančními prostředky a majetkem Spolku se postupuje v souladu s obecně závaznými právními předpisy.

§ 20 Způsoby použití prostředků

1. Prostředků Spolku lze použít na

a) zakoupení, resp. nájem, opravu a udržování budov pro umístění a provoz Muzea nebo jeho poboček,

b) nákup předmětů do muzejních fondů muzeálních, obrazových, archivních nebo knižních,

c) ošetřování, restaurování a udržování muzejních předmětů,

d) zabezpečení ochrany sbírek a expozic,

e) odborně vědecké, umělecké a technické ztvárnění trvalé expozice Muzea, příležitostných nebo putovních výstav,

f) edicí muzejních fondů (katalogy, diapozitivy, videofilmy aj.),

g) na vyplácení mezd zaměstnancům Spolku (s přihlédnutím k ustanovení Zákoníku práce), případně na odměnu tajemníkovi Spolku,

h) na podporu hospodářské činnosti Spolku (např. § 3. písm. b, d, e, g),

i) podporu badatelské činnosti v Muzeu,

j) podporu vědeckých a kulturně výchovných shromáždění z farmaceutické historie a muzeologie.

2. Prostředky poskytnuté Spolkem jsou účelově vázány a ten, komu byly poskytnuty, je povinen použít je podle stanovených podmínek; jinak může předsednictvo požadovat jejich vrácení nebo náhradu.

Článek 5

§ 21 Zánik Spolku

1. Spolek zanikne, usnese-li se na tom (po slyšení vědecké rady Muzea) na základě zdůvodněného návrhu předsednictva tříčtvrtinová většina všech na řádné nebo mimořádné valné hromadě přítomných členů.

2. V případě zániku Spolku přechází veškerý movitý i nemovitý majetek, jeho pohledávky i závazky na Farmaceutickou fakultu v Hradci Králové, která provede majetkové vypořádání. Případná aktiva se použijí ve prospěch ČFM, např. vytvořením nadace.

Registrace stanov provedena Ministerstvem vnitra České republiky dne 6. 10. 1992 pod čj. VSC/1 - 15476/92 - R

Příloha č.3: Členská přihláška Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

.....
SPOLEK PRO VÝSTAVBU
"ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA"
HEYROVSKÉHO 1203
500 05 H R A D E C K R Á L O V Ě

Č l e n s k á p ř i h l á š k a

Přihlašuji se tímto za - přispívajícího - činného -
zakládajícího - (nevhodné škrtněte!) - člena

SPOLEK PRO VÝSTAVBU ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

v Hradci Králové, Heyrovského 1203 a zavazuji se plnit
členské povinnosti a platit stanovené členské příspěvky.
Mé členství zaniká jen písemným, doporučené podaným, od-
hlášením (Stanovy § 9, odst. 1).

Jméno, příjmení, titul:.....
.....

Datum narození:.....

Rok, fakulta, místo ukončení studia:.....
.....

Adresa bydliště: PSC: místo:.....

..... ulice:

telefon:

Adresa pracoviště: PSC: místo:.....

..... ulice:

telefon: fax:

v, dne 199 .

.....
(podpis)

DAROVACÍ SMLOUVA

Dárce:

.....

.....

.....

Obdarovaný: SPOLEK PRO VYBUDOVÁNÍ
ČESKEHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

Heyrovského 1203
CZ- 500 05 Hradec Králové

*Stanovy registrovalo MV ČR 6. 10. 1992, čís. VSC/1-15476/92-R
IČO 48144428*

V souladu s § 628 a následujícími Občanského zákoníku uzavírají výše uvedené strany tuto smlouvu:

1) Dárce zaplatí jako dar na vybudování Českého farmaceutického muzea, účelového zařízení Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy, na účet obdarovaného u pobočky Investiční a poštovní banky v Hradci Králové č. 332590/0200, konstantní symbol 0558, variabilní symbol 16-722, částku Kč, slovy korun českých.

2) Obdarovaný uveřejní jméno dárce ve zprávách o činnosti Spolku i v jiných spolkových tiskovinách.

Smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž každý má platnost originálu.

Smlouva nabývá platnosti dnem realizace platby.

V dne 199..

.....
dárce

.....
obdarovaný

Příloha č.5: Sponzoři Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea

SPONZOŘI SPOLKU PRO VYBUDOVÁNÍ ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

Kmenový sponzor: Česká lékárnická komora

800.000 Kč • Česká lékárnická komora • 422.040 Kč • Pierre Fabre Médicament Castres, Francie • 120.000 Kč • Lékárna U pelikána-Dr. J. Oswald, Kadaň • 100.000 Kč • Lékárenská služba Chomutov • Lékárenská služba Šumperk • PhMr V. Melicharová, Ostrava • Čs.-živnostenská pojišťovna a.s. Pardubice

85.000 Kč • Lékárna U Spasitele-RNDr. H. Součková, Praha 2 • 80.000 Kč • Lékárna U zlatého hada RNDr. Ch. Bermanová Praha 1 • „Nová lékárna“-Dr. Václav Šeda, Vysoké Mýto • 64.080 Kč • fa Phoenix a.s., Praha • 50.500 Kč • Lékárna „U Aeskulapa“-Dr. F. Stáně, Lovosice • 50.000 Kč • Lékárna „Na sídlišti“- Mgr. M. Červinková, Nymburk •

45.000 Kč • Mgr. J. Hendrych, Dobruška • 42.000 Kč • Lékárna „Ada“-Mgr. A. Holubová, Litvínov • 40.000 Kč • Mgr. E. Bartková, Praha 9 • Lékárna Centrum-PharmDr. P. Krpálek, Mělník • Lékárna Pharmacentrum s.r.o.-PharmDr. D. Chlapek, Hradec Králové • Stará lékárna-Mgr. L. Matyasová, Zábřeh • 36.000 Kč • Lékárna Na Kolonádě-Mgr. V. Grossová, Poděbrady • 30.000 Kč • RNDr. H. Havránková, Praha 5 • M. Kaltenbruner, Praha 4 • Pharmos a.s., Ostrava-Hrušov • 25.000 Kč • Investiční a poštovní banka, pobočka Hradec Králové • Dr. V. Kropáč, Brno • 23.870 Kč • AB O PROFIL LEK ONU • 22.700 Kč • Farmaceutická fakulta UK • 21.000 Kč • Lékárna Na Petřínách-PharmDr. J. Dvořáková, Praha 6 • 20.000 Kč • fa IBI Internat., s.r.o. Praha • fa Ferring-Léčiva Praha • J. Fagner, Praha 2 • Adamova lékárna-Dr. J. Kraus, Praha 1 • Lékárna Sopha-PharmDr. S. Bukovanová Litvínov • fa Plus spol.s r.o., Plzeň • „Lékárna U anděla“-RNDr. L. Infeldová, Železný Brod • PharmDr. Š. Pavlisková, Ostrava-Poruba • BAYER, s. r. o. • Lékárna U zlaté hvězdy-Mgr. V. Herčík, Trutnov • Lékárna U nemocnice-PharmDr. J. Satrapa, Jindřichův Hradec • Stará lékárna U zlaté koruny-RNDr. K. Harant, Chrudim • Lékárna Novodvorská-PharmDr. M. a RNDr. T. Mikušovi, Praha 4 • Česká lékárnická a. s. • 18.000 Kč • Mgr. L. Nedopilová, Říčany • 17.000 Kč • Lékárna ERICA s.r.o.-PharmDr. H. Snitilá, Čelakovice •

15.000 Kč • PharmDr. M. Mašát, H. Králové • fa Schulze, Praha • PharmDr. V. Hojný, Dvůr Králové n.L. • 13.000 Kč • fa Dr. Müller Pharma s.r.o. Hradec Králové •

10.000 Kč • Ostravské muzeum • Dr. J. Dlouhý, Kyjov • Dr. Z. Čalkovský, Praha 6 • Mgr. H. Rusková, Brno • Lékárna Rýmařov-Dr. Dimitrios Karajannis • • Dr. P. Palouš, Praha • RNDr. J. Bártková-Lékárna U sv. Prokopa, Praha 5 • Lékárna U orla v.o.s., Liberec • Katedra analytické chemie FaF UK Hradec Králové • pí Grundová, Loštice • Lékárna U Jakuba-Mgr. P. Konečný, Česká Kamenice • Grémium majitelů lékáren • Dr. J. Horáček, Praha 10 • Lékárna U zlaté lodi-PharmDr. L. Chudoba • PharmDr. H. Chudobová • RNDr. V. Konečný, Příbram • Lékárna Sluníčko-PharmDr. M. Kováčová, Liberec 14 • TAMDA a.s., Ostrava 1 • PharmDr. J. Voráč, Klatovy • 9.550 Kč • PharmDr. P. Vančák, Praha 1 •

8.000 Kč • OSL Jičín • 7.700 Kč • Česká farmaceutická společnost •

7.000 Kč • Eöllösová Lidmila Ph. • 6.000 Kč • Lékárna Tema s.r.o., Hradec Králové • Lékárna Tilia s.r.o., Brandýs n. Labem • 5.500 Kč • Lékárna Loštice-PharmDr. Č. Běhavka

5.000 Kč • Dr. E. Radinová, Nový Jičín • fa UZK s.r.o., Praha • Lékárna LEBO s.r.o. Boskovice • RNDr. V. Voltrová, Frýdek-Místek • Lékárna Aesculus - PharmDr. E. Chromá, Cheb • Ing. J. Kania, Třebíč • Lékárna Drahaň-Dr. P. Krpálek, Praha 8 • Lékárna Salvia-Mgr. A. Spáčilová, Bilina • Lékárna Arnica-PharmDr. M. Sítora, Tišnov • RNDr. K. Kunčický, Praha 1 • PharmDr. S. Moudrá • PharmDr. I. Soukupová, Nový Bor • Mgr. E. Bydžovská • Lékárna U kostela-RNDr. P. Hobza, Přerov • Dr. K. Horáčková, Štítn • PharmDr. H. Kantorová, Úvaly • Lékárna JINOČANY-PharmDr. M. Fišarová • Lékárna na náměstí-PharmDr. J. Weber, Havlíčkův Brod • Lékárna U anděla strážce-PharmDr. Z. Obr, Choceň • PhMr. Z. Peksa, Mariánské Lázně • 4.500 Kč • RNDr. J. Černík, Okříšky •

4.000 Kč • Mgr. B. Doubková, Svratka • 3.700 Kč • absolventi FaF UK 1979 •

3.500 Kč • OSL Uherské Hradiště • 3.000 Kč • Spolek severočeských farmaceutů, Ústí n.L. • †Doc. DrMr. Miloš Melichar, Ostrava • fa Helago s.r.o. Hradec Králové • Lékárna „U černého orla“-PharmDr. V. Jeřábek, Litoměřice • Mgr. P. Hytych, Břeclav • Lékárna U bílého jednorozce-PharmDr. J. Řehulová, Plzeň • 2.500 Kč • PharmDr. H. Kalinová, Rudné u Prahy • 2.400 Kč • PharmDr. M. Riegrová, Praha • 2.000 Kč • fa Cilag I.I.O. Praha • Mgr. M. Novotná, Tábor • Dr. E. Trávníková, Chomutov • Mgr. Z. Chlebná, Terezín • PharmDr. R. Kejzlar, Vodňany • RNDr. J. Mašková, Praha 4 • Dr. N. Douba, Říčany •

1825 Kč • PharmDr. Eva Středová Nová Paka • 1.500 Kč • fa NEE Praha • M. Vyličilová, Chvalčov • 1.100 Kč • absolventi studia farmacie MU Brno 1947 (Dr. A. Fajt),

1.000 Kč • Mgr. A. Tomeček, Velké Pavlovice • J. Lukášová, Praha • Prof. Thomas G. Benedek, M.D. Pittsburgh, Pennsylvania, USA • RNDr. M. Kuncová, Studénka II. • RNDr. M. Matějka, Mělník • Ing. M. Flašar Praha • Lékárna U Panny Marie Vítězné PhMr. M. Čech Brno • Lékárna Melissa-RNDr. E. Trnková, Praha 7 • PhMr. M. Gajdušek Brno • Medimax a.s. Praha 3 • Herbacos s.r.o. Pardubice • RNDr. E. Hladík Havířov-Město • Lékárna U České koruny, Semily • Mgr. J. Kotlář, Hradec Králové • PharmDr. M. Poláková, Stará Boleslav • 925 Kč • Dr. D. Holečko za redakční radu • 900 Kč • Dr. V. Černá Praha 1 • 500 Kč • Nejmenovaný • PhDr. B. Zahradníčková, Hradec Králové • 300 Kč • Lékárna U Don Boska M., Ostrava • Lékárna Obzor, Brno • • Apotheker Ekkehard Dochtermann, Bad Schussenried, SRN věnoval 700 DM • Poděkování zaslouží i četní zachránci a dárci sbírkových předmětů • Fa Sophis Mgr. Aleš Nedopil Praha věnovala počítač za 34.700 Kč •

• Honoráře z Časopisu českých lékárníků od fy Peti Ostrava 6.210 Kč, od České lékárnické komory 36.475 Kč. Díky všem autorům, kteří je věnovali. •

Sponzorům, u nichž jsme neuvedli adresu, příp. jiné náležitosti, se omlouváme. Z poštovních nebo bankovních dokladů nebyly zjistitelné. Uvítáme jejich doplnění.

PŘÍKLADY HODNÉ DÍKŮ A NÁSLEDOVÁNÍ !

04062001

ČLENOVÉ SPOLKU PRO VYBUDOVÁNÍ ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA

Zakládající členové-právnícké osoby s příspěvkem 20.000 Kč:

Farmaceutická fakulta UK, Česká farmaceutická společnost, Česká lékárnická komora, Medicamenta Vysoké Mýto, Česká lékárnická a.s. Praha, Pharmos Cs, a.s. - sklad léků Pchery, Lékárna „U nemocnice“ Jindřichův Hradec, Phoenix a.s. Praha.

Zakládající členové s příspěvkem 1.000 Kč:

RNDr. L. Infeldová - Železný Brod, Doc. L. Opletal - FaF UK; RNDr. Z. Kučerová - Hradec Králové; Mgr. T. Lebl - Pardubice; PharmDr. Vl. Müller - Hradec Králové; Doc. V. Rusek a Prof. J. Solich - FaF UK;

PharmDr. H. Nováková - Hradec Králové; Doc. P. Komárek - Praha; †RNDr. P. Kulendík - Haviřov; PharmDr. M. Pospíšil - Hr.Králové; RNDr. P. Palouš - Praha; PharmDr. M. Macháček - FaF UK; Mgr. Z. Chlebná - Terezín; RNDr. E. Radínová - Nový Jičín; RNDr. A. Gendová - Blansko; PhMr. R. Geisler - Nová Paka; Mgr. D. Mejšťíková - Příbram; RNDr. M. Kallusová - Uherské Hradiště; RNDr. J. Stará - Jeseník; RNDr. E. Trávníková - Chomutov; Mgr. L. Hovorková - Jablonec nad Nisou; †PhMr. J. Čížmář - Brno; Mgr. A. Holubová - Litvínov; RNDr. M. Matějka - Mělník; PharmDr. Ch. Bermanová - Praha; PharmDr. H. Součková - Praha; PharmDr. J. Dlouhý - Kyjov; Mgr. H. Hlavsová - Plzeň; Mgr. J. Junová - Heřmanův Městec; RNDr. Vl. Kostka - Smečno; Mgr. M. Kaltenbruner - Praha; Mgr. I. Martincová - Trutnov; PharmDr. Fr. Stáně - Lovosice; PharmDr. Vl. Jeřábek - Litoměřice; Mgr. L. Holečková - Praha; PharmDr. M. Klementová - Praha; Mgr. E. Bartková - Praha; Mgr. J. Vojtišek - Tanvald; Mgr. M. Ďurček - Praha; Mgr. L. Nedopilová - Bartková - Praha; RNDr. J. Kotlářová - FaF UK; Mgr. J. Kotlár - Hradec Králové; RNDr. E. Šíkolová - Liberec; RNDr. Vl. Kropáč - Brno; RNDr. I. Vodičková - Praha; Mgr. M. Trchalová - Frýdek-Místek; Ing.arch. M. Flašar - Praha; RNDr. D. Čupová - Brno; Doc. M. Rabišková - Brno; PharmDr. P. Vančák - Praha; Mgr. J. Veselka - Ostrava; RNDr. V. Larsen-Machová - Simi Valley, USA; RNDr. V. Černá - Praha; Mgr. M. Lajkep - Zbraslavice; RNDr. J. Etzler - Ostrava; PharmDr. M. Dvořáček - Hradec Králové; PharmDr. V. Bareš - Brno; Mgr. D. Kaltenbrunerová, Mgr. J. Krásová, Mgr. E. Kopecká a Mgr. J. Mašková - všechny Praha; PhMr. A. Jirkovský - Praha; Mgr. M. Novotná - Tábor; PharmDr. V. Hojný - Dvůr Králové n.L.; RNDr. V. Šeda - Vysoké Mýto; PharmDr. I. Moutelíková - Praha; Mgr. J. Hendrychová a Mgr. Jan Hendrych - Dobruška; Mgr. M. Skoček - Praha; Doc. M. Tichý - Hradec Králové; Mgr. V. Starý - Vidnava; Mgr. J. Kantor - Komárov; Mgr. P. Hytych - Břeclav; M. Bartek - Praha; RNDr. T. a PharmDr. M. Míkušovi - Praha; Mgr.

K. Dostálková - Litomyšl; PharmDr. P. Niebauer - Rokycany; PharmDr. D. Niebauerová - Plzeň; Mgr. E. Kuželová - Rokycany; RNDr. L. Sudová - Rokycany; Mgr. L. Novotná - Praha; PharmDr. S. Bukvanová - Litvínov; RNDr. A. Fajt - Brno; PharmDr. M. Holpučová - Jilové u Děčína; RNDr. D. Ščurkevičová - Brno; Mgr. K. Nesměrák - Praha; Mgr. H. Šnajdrová - Tábor; Ing. arch. P. Röder a PharmDr. A. Röderová - Hranice; PharmDr. J. Zimák - Pardubice; PharmDr. J. Popelková - Olomouc; RNDr. B. Fečková - Františkovy Lázně; RNDr. E. Trnková - Praha 8; PharmDr. M. Riegerová - Jeneč; Mgr. D. Plaček - Brno; Mgr. L. Drhová - Teplice; Mgr. J. Drha - Dvůr Králové n. L.; PharmDr. R. Tůmová - Mariánské Lázně; PharmDr. V. Müller - Hradec Králové; Mgr. Petr Hartman - Praha 15; RNDr. Vít Kopečný - Příbram.; Mgr. L. Dostálková - Dýšina; Mgr. L. Poláček - Chomutov.; Doc. RNDr. J. Dušek, CSc. - Hradec Králové; Mgr. I. Fuksová - Frenštát p. R.; J. Roučková + Jaroslav Roučka - Praha; Lenka Dostálková - Dýšina; Luděk Poláček - Chomutov.

Členové činní s ročním příspěvkem 150 Kč:

PharmDr. E. Středová - Nová Paka; PharmDr. M. Mašát - Hradec Králové; Ing. V. Březina - Hradec Králové; RNDr. D. Chlapek - Hradec Králové; Mgr. V. Grossová - Poděbrady; †Doc. M. Melichar - Ostrava; RNDr. L. Kučera - Jablonec n. N.; RNDr. O. Hanzlíčková - Praha; PharmDr. P. Grodza - Koprivnice; Doc. K. Král - FaF UK; Prof. L. Jahodář - FaF UK; RNDr. P. Sajdl; Mgr. D. Melerová - Praha 10; PharmDr. H. Šindelářová - Plzeň; Mgr. L. Jurman - Brno; Mgr. J. Kulhánková - Praha 6; Mgr. L. Valášková - Jaroměř; G. Nejedlová - Hradec Králové

Členové přispívající s ročním příspěvkem 100 Kč:

Mgr. V. Klemerová - FaF UK; L. Kynkorová - FaF UK; Doc. M. Polášek - FaF UK; Doc. Vl. Semecký - FaF UK; Doc. S. Hartlová - FaF UK; RNDr. J. Velkoborský - Ostrava; PharmDr. H. Marešová - Hradec Králové; Mgr. M. Lisá-Skalská - Praha; PharmDr. J. Švarc - Přerov; PhMr. H. Hoblová - Třebíč; PharmDr. J. Voráč - Klatovy; PharmDr. P. Hobza - Přerov; Mgr. A. Tomeček - Velké Pavlovice; Mgr. E. Brachtlová-Poláčková - Chrudim; Mgr. B. Součková a Dr. R. Souček - Praha 5; Mgr. Vl. Chobot - FaF UK; RNDr. T. Lysoněk - Uherské Hradiště; RNDr. J. Šálený - Rokycany; †PhMr. J. Doskočil - Černovice; RNDr. L. Jindra - České Budějovice; R. Jirásek - Kolin; PhMr. J. Vacková - Ostrava; PharmDr. H. Snitilá - Čelákovice; Mgr. S. Pišová - Holice; PharmDr. M. Kováčová - Liberec; PhMr. M. Čech - Brno; Mgr. Božena Doubková - Svratka; PhmC. J. Kročil - Uherský Brod.

Celkem členů: 116 zakládajících, 18 činných, 29 přispívajících - dohromady: 163

Právní předpisy týkající se darů právnických osob a fyzických osob

Poskytování darů upravuje zákon o dani z příjmů č. 586/1992 Sb ve znění pozdějších předpisů.

Dar poskytuje fyzická osoba:

§ 15 odst. 8)

Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělávání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní a fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2% ze základů daně anebo činí alespoň 1000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10% ze základu daně.

Dar poskytuje právnická osoba:

§ 20 odst. 8)

Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělávání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní a fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat na financování těchto zařízení pokud hodnota daru činí alespoň 2000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 2% ze základu daně dle § 34. Tento odpočet nemohou uplatnit poplatníci, kteří nejsou založeni za účelem podnikání.

Příloha č.8: Průvodce expozicí Českého farmaceutického muzea „Kouzlo apatyky“
PRŮVODCE EXPOZICÍ ČESKÉHO FARMACEUTICKÉHO MUZEA
„KOUZLO APATYKY“

ÚVOD

Myšlenka zřídit v kuksském hospitálu **České farmaceutické muzeum (ČFM)** se rodila v letech 1970-72, když se uvažovalo o umístění historické sbírky Farmaceutické fakulty (FaF) Univerzity Karlovy (UK) v Hradci Králové a současně o kulturním využití uvolněných hospitálních prostor. Charitativně zdravotnická tradice hospitálu, existence hospitální barokní lékárny, to byly příznivé skutečnosti, které se nabízely jako vhodné předpoklady pro spojení s farmaceutickými (lékárnickými) historickými předměty fakultní sbírky a jejich rozvinutí do instituce farmaceutického muzea a jeho expozice. Tato myšlenka byla přijata jak na krajské úrovni (kulturním odborem a památkovou péčí), tak vedením Farmaceutické fakulty a Univerzity Karlovy. Na základě smlouvy o spolupráci byla pro výstavní potřeby budoucího muzea (jako samostatná organizační složka bylo zřízeno k 1. 7. 1994) určena tři podlaží (suterén, přízemí s lékárnou, první poschodí) v severovýchodním křídle hospitálu a pro pracovny a depozitáře severní část východního křídla (přízemí a 1. patro). V současnosti působí v suterénu Galerie F. A. Sporcka.

Kromě výstavních úkolů, zdravotně farmaceutické osvěty, má ČFM jako vědecké pracoviště v oblasti dějin farmacie a farmaceutické muzeologie sloužit i pedagogickým potřebám farmaceutických škol a studentům a doktorandům farmaceutických fakult umožňovat vypracování diplomových, rigorózních a doktorských prací. Spolupráce s podobnými institucemi doma i v zahraničí je samozřejmostí.

V roce 1986 převzalo muzeum pracovny a depozitáře, dne 18. 5. 1996 byla ve třech místnostech (v tzv. předsíni lékárny, barokní lékárně, dřívějším refektáři-jídelně) otevřena první část expozice pod názvem „**Kouzlo apatyky**“. Zasloužili se o to -(i o otevření druhé části)- Památkový ústav v Pardubicích (včetně správce hospitálu Ing. L. Křížkovského), Farmaceutická fakulta UK a její ČFM, finančním příspěvkem Spolek pro vybudování ČFM (který byl dotován sponzemi lékárníků a farmaceutických a jiných institucí), návrhem umělecko-prostorového řešení (1981) a jeho realizací (1996 a 2001) architekti † ing. Lubomír Černík a ing. Miroslav Kopecký, CSc. z Pardubic. Restaurátorské práce provedl Luboš Krušina z Prahy, s praktickými pracemi při výběru, úpravě a instalaci exponátů pomohli

vydatně techničtí pracovníci hospitálu R. Feist a T. Ledvinka, doktorandi a studenti farmaceutické fakulty v Hradci Králové, studenti sesterské fakulty v Brně i studenti chrudimských středních škol.

Prvá část expozice poukázala na řád Milosrdných bratří (MB), v jehož správě hospitál (nemocniční sál i lékárna) v letech 1743-1938 byl, ale hlavně na vývoj vzhledu a vybavení lékárenské oficíny od 18. do poloviny 20. století, s náznaky lékárenské laboratoře a místnosti pro zásoby léčiv, tzv. materiálky. Poznávací hodnota expozice měla být umocněna i kouzlem a neobvyklostí vystavených muzeálií a nábytkových celků.

Druhá část expozice „Kouzlo apatyky“, otevřená dne 9. 6. 2001, rozšířila expoziční prostor o další tři místnosti a tím i výstavní prezentaci a tematiku o materiálku s příklady léčiv tří říší, o vojenskou farmacii, malovýrobní i průmyslová výrobní zařízení léčivých přípravků, o ukázky průmyslových přípravků domácích firem, označování (signování) přípravků, recepturní a lékopisnou literaturu, o poukazy na farmaceutický výzkum a kontrolu, na vědecké sjezdy a symposia, velkoobchod s léčivy a vztahy farmacie a umění. Ukázala, že farmacie nezahrnuje jen lékárnu, ale i další farmaceutická odvětví.

Závěrečný prostor druhé části expozice je věnován lékárně 2. poloviny 20. století a dokončuje tak presentační řadu lékárenských oficín z první části. Naplňují jej vzorky unifikovaného racionálního nábytku lékárenské laboratoře s otočníky a některými přístroji a pomůckami a výrazný kruhový výdejní box, dominanta oficín této vývojové etapy našich československých lékáren.

Obdobně jako první část expozice má i tato nová působit nejen svou dokumentární hodnotou, ale také estetickým kouzlem vystavených reálií a uměleckých artefaktů.

Oživení do celé expozice přináší a pozornost návštěvníků získává nejen chod tovární míchačky a tabletovačky, ale hlavně příležitost vlastnoručně si zkusit rozmělnování v třence, manipulaci s pokladnou National, zhotovení etikety (signatury), výroba tablety ruční tabletovačkou nebo vylisování čípků. Zážitkem je i možný pokus o dispensaci v boxu. Jako památku si v závěru prohlídky může každý pořídit razidlem pečet' Filiálního grémia lékárníků kraje Československého s patrony lékárníků a lékařů, svatými Kosmou a Damiánem. Je tu dána i možnost shlédnout videofilmy z jiných muzeí, odborných exkurzí Spolku pro vybudování ČFM, o farmaceutických fakultách i instruktivní film z bývalého Muzea farmaceutického průmyslu přibližující funkci a chod farmaceutických malovýrobních pomůcek i továrních strojů.

VLASTNÍ EXPOZICE

1. První místnost - tzv. předsíň barokní lékárny

V této místnosti jsou ve vitrínách vystaveny lékárenské stojatky z italské majoliky (albarella, konvice, džbány) ze 17. a 18. století, dřevěné stojatky 18. a 19. století, asi 50 cm vysoké kameninové nádoby na theriaky, které byly viditelnou ozdobou oficíny. Dryáky se užívaly zprvu jako prostředek proti jedům, kousnutí jedovatými zvířaty a později jako všehojící lék.

Privilegium Marie Terezie z roku 1763, psané na pergameni a panovnicí vlastnoručně podepsané, dosvědčuje jmenování pražského malostranského lékárníka „U černého orla“ Mathiase Salaby královským českým lékárníkem.

Asi ze 17. věku pocházejí dřevěné polychromované postavy **pidimuže a pidiženy**, které sloužily jako podstavce pod hmoždíře. Osmnácté století zastupuje lékárenská skříň (repositorium) z jáchymovské lékárny s malovanými štítky na zásuvkách.

Práci řádu MB v hospitálu připomíná nástropní freska znázorňující Krista jako lékárníka a Milosrdné bratry vzdávající mu hold, původní vývěsní štít lékárny z rozhraní 18. a 19. století, ve vitríně mosazný hmoždíř téže lékárny se znakem řádu: půleným granátovým jablkem s křížem a hvězdou a datem jejich příchodu do Kuksu: „1743“, dále část lékárenské skříně a portréty dvou provinciálů řádu MB: jednak **P. Ferdinanda Schüsterera** (†16. 2. 1786 Bratislava) zvoleného v rakouské řádové provincii třikrát mezi lety 1760-1781, v následující nově vytvořené rakousko-české provincii pro roky 1781-1784, jednak **P. Norberta Boccia** (*15. 1. 1731 Temešvár - †14. 7. 1806 Valtice), zvoleného v této provincii na léta 1784 až 1797, významného propagátora sadařství, botanika a spoluvůrce dosud v lichtenštejnském Vaduzu dochovaných herbářů rostlinstva valticko-jihomoravského regionu. Oba vizitovali ve své funkci řádové lékárny provincie, tedy i lékárnu konventu v Kuksu. Tato místnost i barokní lékárna představují památník staleté práce řádu Milosrdných bratří ve prospěch chudých a nemocných v Kuksu i obecně v Českých zemích.

2. Druhá místnost - barokní lékárna 18. století

Původní **barokní mramorovaný nábytek hospitální officíny - lékárny**, zhotovený a instalovaný asi v letech 1748-1750, vyplňuje celý prostor officíny. Regály, sjednocované architektonicky římsou kolem celé officíny a dělené do policových paprsků sloupky zakončenými hermami, které tuto římsu drží ve vztyčených rukách, jsou osazeny původními dřevěnými červenými a bílými fajánsovými stojatkami (1752) a dalšími skleněnými i porcelánovými stojatkami pozdějšího původu. Spodní část regálů tvoří podstava se zásuvkami pro uschování sušených léčivých rostlin a jiných léčiv. Římsu (v levém rohu) zdobí v kartuších portréty sv. Kosmy a Damiána, patronů lékárníků a lékařů, a po obvodu dalších neurčených osob.

Lékárenská tóra (=pracovní stůl) je osazena železným tepaným granátovým stromem, jehož plody se staly vzorem pro podobu řádového znaku.MB. Jeho větve sloužily k zavěšení motouzů, nůžek a jiných, při výrobě léčivých přípravků dle lékařských předpisů potřebných pomůcek. Nad vstupem do lékárny je umístěna hlava bájného **jednorozce** (Unicornu), jehož roh, ve skutečnosti narvalí zub, se užíval jako antidotum, protijed. Strop je opět vyzdoben (nyní dosti poškozenou) **freskou**, na níž - milosrdní bratři - lékárníci sloužící zdraví lidských těl, vzdávají úctu lékárníkovi, původci léků pro lidské duše - Kristovi.

Z jednotlivostí zaujme sbírka bronzových, mosazných a železných hmoždířů snesených zde z jiných lékáren a některé dřevěné stojatky, které skrývaly kdysi pro nás dnes nezvyklá léčiva.

Např. „**OSS. DE ♥ CERV.**“ = Ossa de corde cervi – kůstky z jeleního srdce

„**OCUL. 9 CRUD.**“ = Oculi cancrorum crudi – račí oka neupravovaná (surová)

„**UNICORN. VER.**“ = Unicornu verum – Pravý jednorozec, ve skutečnosti narvalí zub. Do začátku 17. století, než se poznal jeho původ, býval velmi drahocenným práškovým léčivem. Platíval jako prostředek proti jedům, antidotum. Jednorozec, o němž jsou zmínky již ve 4. století před Kristem, divoké zvíře podobné koni, mělo žít na pomezí starověké Persie a Indie. Vysokou cenu rohu určoval údajný nesnadný způsob získávání. Mohl být totiž chycen jen tehdy, spatřil-li čistou pannu. Tehdy zkrotl, položil hlavu do jejího klína a usnul a roh mu mohl být odebrán. *Dodnes nejsou doloženy zprávy, že by se to někdy podařilo. Proto narval.*

„**CRAN. HUMAN.**“ = Cranium humanum – lidská lebeční kost z násilně zemřelého, uzavírá mozek, nahrazuje fosforečnan vápenatý. „**DENT. CASTOR.**“ = Dentes castorei – bobří zuby

„**SANG. DRACON.**“ = Sanguis draconis – dračí krev, sušená pryskyřičná šťáva plodů palmy Daemonorops Draco rostoucí na Molukách, Zadní Indie

3. Třetí místnost (refektář) - lékárna 19. století a první polovina 20. století

Třetí místnost byla původně klášterní jídelnou, refektářem. Jsou tu vystaveny další dvě skříně (podstavy se zásuvkami) z Jáchymova, mosazný hmoždíř z brněnské lékárny „U zlaté koruny“ z roku 1791, část klasicistního repositoria z lékárny v České Kamenici z roku 1792 se zdejšími původními stojatkami (obsahujícími zbytky původního obsahu), osazené ještě různými stojatkami (fajáns, kamenina, krystal) ze samého konce 18. století. Začátek 19. století reprezentuje sada stojatek z poděbradské lékárny z mléčného, opálového skla, z roku 1818. Vývoj lékárenských stojatek je pak možno sledovat v repositoriích kolem celé místnosti. V rohové zasklené skříně (nalevo od vchodu do čtvrté místnosti) jsou k vidění další, výtvarně zajímavé stojatky z opálového skla, ale především soubor porcelánových stojatek vyrobených ve vídeňské porcelánce roku 1794 pro lékárnu „U milosrdného samaritána“, kterou tehdy v Lanškrouně zakládal vědecky vynikající lékárník PhMr. Christian Polykarp Friedrich Erxleben (1765-1831). Jsou asi prvním datovaným použitím **porcelánových nádob pro léčiva** v lékárnách Českých zemí (ČZ). Skřínka na léčiva z chotěbořské lékárny, s čelou zásuvek krásně malovanými imaginárními krajinami a zvířaty, se hlásí ještě do 18. století.

Devatenáctý věk reprezentují: **diplom pražské Univerzity Karlo-Ferdinandovy pro magistra farmacie** (PhMr) Jana Dobromila Arbeitera (1794 až 1870) z roku 1822, portréty lékárníků PhMr. Heinricha Hofmanna a jeho ženy, malostranského lékárníka „U černého orla“ PhMr. Benjamina Fragnera (1824-1886), jednoho ze zakladatelů české velkovýroby speciálních léčivých přípravků. Do téže doby patří malovaný oválný vývěsní štít lékárny „U černého medvěda“ (Apotheke zum schwarzen Bären) z Vysokého nad Jizerou, mosazný hmoždíř lékárny „U černého medvěda“ v Budišově nad Budišovkou PhMr. Johanna Biera z roku 1800 na dřevěném podstavci – medvědovi, dále pracovní táry novobarokní a novogotická se dvěma váhami. Pracovní stůl lékárníka s řadou zásuvek je znamenitým kusem empírového nábytku.

První polovina dvacátého století je zastoupena nábytkem oficíny z berounské „Nové lékárny“ PhMr Václava Bříška. Navrhoval je roku 1937 pražský **architekt Václav Kubík** (1903-1966) ve svém typickém stylu třicátých let. V tom období navrhl vybavení asi 40 českých a moravských lékáren. Ve všech regálech (repositoriích), jak už bylo řečeno, jsou vývojově sestaveny lékárenské stojatky, nádoby na uchovávání léčiv a přípravků, z různého materiálu (plech, dřevo, kamenina, fajáns, černý hyalit, porcelán, sklo, červené-rubínové, zelené-uranové, modré, hnědé) od konce 18. do poloviny 20. století.

Na regálech spočívají busty **zdravotnických bohů** Aeskulapa, Hygiei, významných starověkých léčitelů Hippokrata, Galena. Také strop této místnosti je zdoben freskou s náboženskou tematikou.

Součástí nábytkového vybavení „Nové lékárny“ jsou i dvě lékárenské tary. Prvá, na níž stojí automatická prodejní pokladna značky „National“, je určena ke styku s pacientem, který přišel koupit lék nebo přinesl recept od lékaře. Na něj mu lékárník vydal tovární přípravek, tzv. **farmaceutickou specialitu** (příklady jsou vidět v zaskleném čelu tary nebo později v páté nebo šesté místnosti). Nebo se podle předpisu lék vyráběl tzv. **magistraliter** na druhé, kryté táře, aby magistr nebyl rušen přítomnými pacienty. Výrobní činnost na tomto stole znázorňuje jednak tárovací váha, jednak několik třenek (porcelánová, skleněná, nerezová), v nichž si návštěvníci mohou příležitostně zkusit rozdrobňování a mísení látek.

Lékárenskou výrobu připomíná velký železný hmoždír (250 kg) a některé pomůcky a přístroje v nice; jsou to např. skleněný perkolátor pro přípravu tinktur průtokovou extrakcí rostlinných směsí, např. lihem (velký kamenný perkolátor je v páté místnosti), kovový lis, strojek na roztírání a plnění masť do tub, sterilizátor, síto, měděná pánev, tuhové žihací kelímky, porcelánový hmoždírek z válečných let 1914-1918 („Aus grosser Zeit“) jako náhrada za bronzový, který se musel odevzdat na výrobu kanónů, zásobnice na vyrobené přípravky aj. Tato výrobní zařízení dokládají, že lékárna vždy měla i laboratoř (tzv. latinskou kuchyni) pro výrobu léčiv a přípravků - ve větších než recepturních množstvích, do zásoby, anebo tzv. domácích specialit.

Ve skříňkách kubíkovských tar je možno vidět ukázky našich i zahraničních továrních léčivých a obvazových přípravků, drobné lékárenské recepturní výrobní nástroje (např. na čípky), obalový materiál, homeopatickou lékárníčku, ampulky i injekční stříkačku, vážky aj.

Kontrolně analytický oddíl s reagensy a mikroskopem tu připomíná, že **lékárník vždy ručil a stále ručí za kvalitu a účinnost vyrobeného a vydávaného přípravku**, o čemž se přesvědčoval a přesvědčuje různými analytickými zkouškami a rozbory. Dnes k tomu používá již složitější přístroje, z nichž některé lze vidět i v páté místnosti. Ty nejmodernější ovšem zde v muzeu nemáme, ty je možné prohlédnout si v některé továrně, např. v Léčivech a.s. v Dolních Měcholupech, při exkurzi nebo dni otevřených dveří. Tam je možno také posoudit rozdíl mezi našimi historickými výrobními pomůckami a stroji a nejmodernějším strojovým vybavením a způsobem hromadné výroby léčiv a léčivých přípravků. Naše exponáty (např. tabletovačky v páté nebo šesté místnosti) jsou ovšem nutným vývojovým stupněm k dnešním strojům.

Ve stolových vitrinách je několik příkladů chemického skla, přístroj na dělení prášků do papírových váčků, tzv. kanón, lékárenské etikety a signovací přístroj s písmenovými šablonami, jimiž se daly prakticky psát nové štítky na stojatky a jiné nádoby. Dále jsou tu ukázky česky psaných farmaceutických publikací: 1864 „Seznam slov farmakopey rakouské“, časopisů: nejstarším je „Časopis českého lékárnictva“ z roku 1882 (dřívější byly psány německy), lékopisů: „Dispensatorium medico-pharmaceuticum Pragense“ (Pražské mediko-farmaceutické dispensatorium) z roku 1739 – první domácí lékopis, titulní list a značky; „Pharmacopoea Austriaca, Editio quinta.“ (Rakouský lékopis, vydání páté) z roku 1855 – první moderně členěný u nás užívaný lékopis, příklad předpisů; „Pharmacopoea Bomemoslovenica, Editio prima“ (Československý lékopis, vydání první) z roku 1947 – první československá farmakopea, titulní list. Biblí současného farmaceuta v lékárnách i na jiných farmaceutických pracovištích je „Pharmacopoea Bohemica MCMXCVII“ (Český lékopis 1997), má doplňky z roku 1999, 2000, - je překladem Evropského lékopisu, 3. vydání a je doplněn i specifickými národními články. Ukázku lze vidět ve stolové vitrině v páté místnosti. Několik knižních značek (exlibris) našich farmaceutů doplňuje tento soubor lékopisů.

Na panelech jsou ukázky malířské tvorby PhMr. Jana Hally (Stará lékárna) a Vlado Růžičky (lékárenské zátiší) a také dobová vyobrazení lékáren nebo lékárníků.

Nová expozice Českého farmaceutického muzea

Od 9. června 2001 byla dosavadní expozice „Kouzlo apatyky“ rozšířena o další tři místnosti:

4. Čtvrtá místnost - materiálka s léčivy

Materiálka je místnost určená k uskladnění zásob „léčivých surovin“, **léčiv (LČ)**, z nichž se v laboratoři dle receptů nebo lékopisů a v lékárenské oficíně dle lékařského předpisu (tzv. magistraliter způsobem) vyráběly **léčivé přípravky (LP)**, určené pak k vydání pacientovi; ten je užil dle návodu (signatury) a působily pak v jeho organismu jako **léky (L)**.

„Léčivé suroviny“ jsou přirozená léčiva (LČ) z říše rostlinné, živočišné a nerostné, případně uměle připravené chemické látky, chemická léčiva.

V dřívějších dobách se k výrobě léčivých přípravků používala ponejvíce rostlinná léčiva. Usušené části rostlin, např. listy (Folia), kořeny (Radices), květy (Flores), plody (Fructus), a semena (Semina) se v „materiální komoře“, nebo v tzv. „herbárně“, uchovávaly ve velkých nádobách, dřevotřískových krabicích, dřevěných bedýnkách, sudech, lepenkových, plechových zásobnicích, papírových nebo látkových pytlích, případně kameninových či

skleněných nádobách různých tvarů. V těch se uchovávaly i některé léčivé přípravky, jichž musela mít lékárna větší zásobu, např. aromatické vody (Aquae aromaticae), tinktury (Tincturae), sirupy (Sirupi) apod. Příklady těchto skleněných zásobnic stojí na vitríně **na levé straně materiálky**, většinu ostatních jmenovaných vidíme ve skříni **na pravé straně** místnosti. Před ní, na podlaze, je umístěna truhla, v níž se skladovaly různé velikosti sáčků pro výdej léčivých rostlin nebo přípravků.

Látky se silným účinkem nebo zápachem, tzv. **separanda**, se musí uchovávat odděleně ve zvláštní skříni, ve stojátkách s křížovou zátkou a názvy (signaturami) psanými červeným písmem na bílém podkladu štítku. **Opiáty**, tj. léčiva návyková, mají navíc přes štítek modrý pruh, jsou uložena pod zámkem a přísně kontrolována. Příklady tohoto druhu stojatek jsme viděli v zaskleném repositoriu v pravém rohu třetí místnosti.

Léčiva s velmi silným účinkem, tzv. **venena** (jedy), jsou umístěna ve stojátkách s křížovými zátkami, signaturami psanými bílým písmem na černý podklad štítku, s uvedenou maximální dávkou jednotlivou a denní, v uzamykatelné skříňce. Příklad je vidět v závěru materiálky na zdi u vchodu do čtvrté místnosti. Zvláštní tvary zátek, dávkování i výrazné barvy názvů mají farmaceuta upozornit na nebezpečí hrozící pacientovi po užití předávkovaného nebo zaměněného léčiva.

Při vstupu do materiálky nás vítá velký sud, **železný hmoždíř** lékárníka PhMr. Jana Hubatky z lékárny „U zlatého noha“ z pražského Václavského náměstí z roku 1817 a na stěnách podél okna oválné **vývěsní štíty** z lékárenských portálů, podoby Hygiei a Aeskulapa, ochránců lékárnického i lékařského povolání.

Stolová vitrína obsahuje velký ilustrovaný **atlas léčivých rostlin** z poloviny 19. století a titrovanou náprstníkovou nat' ve skleněných tubách; rozkvetlý náprstník je secesním stylem znázorněn na okně z lékárenské skříňe, umístěném v nice nad vitrínou.

Na levé straně materiálky je v zasklených vitrínách představeno množství dřívě i dnes používaných léčiv rostlinného, živočišného, minerálního a chemického původu.

Rostlinného původu jsou v první vitríně např.: nat' máty peprné, dubová kůra, květ bezu černého, plod fenyklu, nat' šalvěže.

V druhé vitríně jsou další léčivé rostlinné drogy, z nichž nejzajímavější je původní svazek sarsaparilového kořene, kořene přestupu. Matečnou rostlinou je liána, stále zelený keř v Hondurasu. Originální čajové směsi připomínají, k čemu se rostlinná léčiva dají v terapii použít.

V třetí vitrině jsou **minerální a chemická léčiva**, převážně anorganického původu, některá v nádobách, v nichž byla původně v lékárně uchovávána.

Čtvrtá vitrina je věnována ještě **minerálním vodám** a ukázkám kameninových džbánek, skleněných a plastových láhví, v nichž byly vody expedovány pacientům. Protějšek vodám tvoří dvě skleněné láhve na **léčivá vína**.

Ale nejzajímavějším obsahem této vitríny jsou **léčiva živočišného původu**, zoofarmaka. Pocházela buď z velkých živočichů (odebíraly se jen části, plíce, játra, srdce, lidská lebeční kost), anebo celých živočichů malých. Upravovali se sušením nebo spálením a používáním popela. Patří sem např. švábi (proti křečím), svinky (proti žloutence a vodnatelnosti), sušené bobří žlázy, včelí vosk, sušená kozlí krev (při krvácení, zánětu plic), červec opálový, košenila (k barvení přípravků), španělské mušky (dříve užívané jako afrodisiakum). K živočišným drogám s obsahem vápenatých sloučenin patřily račí oka (vápenaté konkrementy mezi vnitřní a vnější kůží žaludku raka říčního, vkládaly se i pod oční víčka k odstranění cizího tělesa, vyvolaly slzení), račí klepeta, červený a bílý korál, sepiová kostice (do zubních prášků, lidově proti horečce a žaludečním potížím), škeble. Vzácná je ukázka pravé egyptské mumie se zbytkem kůstky. Obsahovala asfalt a pryskyřice užívané k balzamování. Užívala se do „záračných“ léků a do náplastí. Často byla falšována.

V dolních, širších částech vitrín, jsou příklady zařízení na sběr (hřebeny) a úpravu léčivých rostlin (řezačky, mlýnky), měděná pánev na lektvary a také dekantační nádoby a jiné nádoby na LP.

V závěru materiálu najdeme na zdech uzamykatelnou **skříňku pro venena**, vyobrazení léčivých rostlin, zub z pilouna (dříve spíše jako výzdoba než zdroj léčiva). Ukázka měděné nádoby na teriak, velkých kameninových nádob na vody nebo oleje a decimálka, naznačují výrobní činnost a tím i přechod do další místnosti.

5. Pátá místnost (sloupová síň) - farmaceutická odvětví

V páté, klenuté („sloupové“) místnosti je expozičně ukázáno několik tématických celků, farmaceutických odvětví. **Farmaceutickou výrobu v malém** (v pravostranné prohlídkové lince) představují kamenný hmoždíř, přípravu léčivých povidel pak starodávná přenosná železná pícka; laboratorní rukodělné přístroje (válnová pilulkovnice, užívaná od sklonku 18. století (1771); mechanizovaná kovová pilulkovnice se dvěma noži; plnička mastí do tub a zařízení na jejich uzavírání; autokláv (sloužil ke sterilizaci injekcí, obvazů aj. V něm se nasycenou vodní parou pod tlakem usmrcovaly mikroorganismy). Tyto přístroje prezentují

již moderní lékárenskou výrobu od poloviny 19. zhruba do poloviny 20. století. Protože lékárenská laboratorní výroba osvědčených přípravků mnohdy nepostačovala zájmu, rozšiřovali někteří lékárníci svou výrobu a postupně ji převáděli do továrních prostor (Fragner, Hell, Vostřebal aj.).

Výrobu ve velkém v továrnách dokládají živě fungující průmyslové stroje: výstředníková tabletovačka firmy Kilian pro výrobu briket (velkých tablet) a míchačka mastí a past. Výrobu tinktur a extraktů vyluhováním lihem nebo vodou prezentuje vysoký a objemný kameninový perkolátor. Zbytek vyluhovačla z extrahované rostlinné drogy se získával v lisu.

Stolové vitríny soustřeďují ukázky výsledků výrobní farmaceutické činnosti: vzorky **čtyř druhů aplikačních forem léčivých přípravků** (-tvarově amorfních: čajové směsi, roztoky mastí; -tvarově určených podkladem: náplasti; -tvarově určených tvářením: pilulky, čípky, pastilky, tablety; -tvarově určovaných obalem, jako je např.: želatinová tobolka, škrobová oplátka pro prášky a jiné LP, skleněná ampulka pro injekční roztoky, obalem z cukru, keratinu či jiných látek – dražé). Dále i ukázky řady **léčivých specialit** předních starších farmaceutických továren v ČZ: ■ Benjamin Fragner (BF) v Praze asi od 1857 (Balsam Dr. Rosy), od 1930 v továrně v Dolních Měcholupech (Celaskon, Hysteps, Jodantox, Spironovan; dnes Léčiva a.s.), ■ Gustav Hell (Hello) v Komárově u Opavy od 1883 (Honthin, Syrupus Colae comp.; později Galena, dnes IVAX-CR a.s.), ■ K. Vostřebal v Praze 1900 (želatinové tobolky, strojová výroba tablet), ■ Medica v Kralupech a Praze-Vysočanech (Anginol, 1912 – první antibiotický přípravek u nás, 1921 pobočky v Bratislavě a Jugoslávii), ■ Dr. Robert Heissler v Chrasti u Chrudimi 1912 (již 1917 adrenalin, alkaloidy aj.), ■ Remed v Praze 1919 (Apertuss, Erevit), ■ Norgine v Ústí nad Labem (1923 insulin), ■ Interpharma v Praze-Modřanech 1931 (sulfonamidy, vitaminy) a další. V rámech na stěnách jsou ukázky zdařilých letáků a tisků propagujících přípravky některých těchto firem.

V dalších stolových vitrínách se nabízejí příklady rukopisných i tištěných **receptářů a lékopisů** dle nichž se výroba LČ a LP řídila.

V levém rohu místnosti je zásuvková skříň, v níž v lékárně skladovali **etikety**, potřebné k označení zhotovených a k vydání pacientovi přichystaných přípravků v lékovkách, mastíovkách, krabičkách (příklady jsou již ve třetí místnosti ve vitríně kryté táry). V rámu na zdi je možno prohlédnout si příklady etiket různé doby vzniku: starších **závěsných** nebo mladších **nálepovacích**; obojí bývaly tištěny v celých arších. Bylo zpravidla úkolem začínajícího lékárníka, tyrona-učně, z takových archů etikety do zásoby vystříhat. Ukládaly se

pak např. do podobných dřevěných „zásobníků“, jaký visí na boční zdi. Návštěvník má možnost vyrobit si na skřínce lékárenský štítek otiskem z řady razítek, které tu má k dispozici.

Symboliku farmacie a onu „kouzelnost“ farmaceutických muzeálií a kulturnost lékárnické profese přibližuje několik vystavených artefaktů i farmaceutických pozoruhodností. Je to především **luneta** vynikajícího českého sochaře Jaroslava Horejce z roku 1908, přenesena sem z pražské lékárny „U zlatého noha“. **Barokní pozlacení andělíčci** v okenních nikách symbolizují lékárenskou činnost stojatkami, které drží v ruce. Na sloupu uprostřed místnosti visí olejový obraz antické **bohyně zdraví Hygiei**, dcery boha Aeskulapa na plechu dveří lékárenské skříně, od kutnohorského malíře Kratochvíla. To vše doplňují olejové **portréty lékárníků** Františka Schnöblinga sen., Hofmanna sen. a vojenského lékárníka, dále trojrozměrné **znaky lékáren**: orlů, koruny na zdi a též bělostná socha bílého lva a soubory vybraných stojatek ve vitrínách.

Druhá, levostranná prohlídková linka sleduje **vojenské lékárenství** ve stolové a protějšší vertikální vitríně s archivními a obrazovými doklady, čtyřbokými stojatkami zasunovatelnými racionálně do přenosných lékárníček, sadou porcelánových závaží ze sovětské vojenské lékárny z II. světové války, cestovními lékárníčkami podobnými vojenským, slavnostním kloboukem lékárníka z 18./19. století.

Skulptura bílého lva a velký renesanční hmoždír uvozují část věnovanou **činnosti kontrolní**. Kontrola jakosti léčiv i léčivých přípravků je důležitou složkou farmaceutovy práce na všech pracovištích. Zaručuje, že pacientovi se dostane takového léku, který mu skutečně pomůže a neublíží. Nejdostupnější a nejpoužívanější kontrolní metody jsou fyzikální (např. stanovení bodu tání látek) a chemické. Jimi se nejenom ověří totožnost zkoušené látky, ale také určí její množství a vyloučí se přítomnost případných nečistot. Ve vertikálních vitrínách jsou vystavena některá kontrolní zařízení a přístroje, např. Kippův přístroj na přípravu vodíku, analytická váha, polarimetr, refraktometry, mikroskopy aj.

Celkově je jakost LČ a LP zajišťována soustavou nařízení a norem, z nichž k nejdůležitějším patří již zmíněné **lékopisy**. V současnosti je platný Český lékopis 1997 se svými Doplňky. Jeho ustanovení se shodují s Evropským lékopisem, jenž sjednocuje požadavky na jakost LČ a LP prakticky v celé Evropě. Českému lékopisu předcházela čtyři vydání Československého lékopisu, před ním platil Rakouský lékopis, za okupace Německý lékopis.

Přípravu chemických léčiv připomínají ve vertikálních vitrínách např. destilační přístroje aj. Destilací se připravovaly také na začátku novověku oblíbené aromatické vody.

Menší množství se destilovalo z křivulí, větší z baňky, na níž byl nasazen helm čili alembik. Chladilo se zpravidla vzduchem, ale užívalo se i vodní chlazení. Návody k přípravě vod byly od 16. století součástí herbářů (ukázka ve velké vitríně) nebo tzv. „knih o vodách pálených“. K oddělování přebytečné silice od nadestilované vody sloužila tzv. florentinská láhev.

Vědeckou práci a výzkum předznamenávají busty starověkých učených kapacit na vitrínách a dokládají některé publikace učitelů farmaceutických fakult, které mají místo v zasklených výsuvných vitrínách. Samozřejmě, že s vystavenými přístroji se konaly výzkumné studie. Výzkum léčiv, léčivých přípravků i farmaceutických funkcí se děje na pracovištích Akademie věd, specializovaných výzkumných ústavech (jako byl např. Výzkumný ústav farmacie a biochemie v Praze), továrních laboratořích nebo na vysokých školách, především na **farmaceutických fakultách**.

Farmaceutické fakulty reprezentují také nejvyšší stupeň farmaceutické školské soustavy, **farmaceutického školství**. Původně se farmacie studovala od r. 1804 do 1953 na lékařské, resp. filosofické a pak přírodovědecké fakultě UK. Farmaceutické fakulty, založené v Československu roku 1952 v **Brně** (studium založeno 1945, roku 1960 přesunuto do Bratislavy) a **Bratislavě** (studium založeno 1939, v letech 1960-1969 jako jediné v ČSSR), v současnosti při Univerzitě Karlově v Praze se sídlem v **Hradci Králové** (od 1969) a při Veterinární a farmaceutické univerzitě v **Brně** (od roku 1991), vychovávají pracovníky v bakalářském tříletém (titul „Bc.“), magisterském studiu pětiletém (titul „Mgr.“) s vysokoškolskou kvalifikací pro práci na všech farmaceutických a některých zdravotnických (bioanalytických) pracovištích. Magistr může získat po obhajobě doktorské práce titul „PharmDr.“ – doktor farmacie nebo zvolit pokračování ve zpravidla tříletém doktorském studiu a po zkouškách a obhajobě doktorské práce získat titul „Ph.D.“ – doktor.

Střední zdravotnické školy, obor farmaceutický laborant, vychovávají od roku 1953 ve čtyřletém odborném studiu střední farmaceutické pracovníky.

Především fotografické doklady ze života tří fakult, diplomy, indexy, publikace, medaile, doklady ke studentskému životu (např. taneční pořádek) apod. lze najít ve vysunovacích zásuvkách ve spodní části vertikálních vitrín.

V nich lze najít i doklady k **farmaceutickému velkoobchodu**: ceníky, kalendáře, k činnosti **farmaceutických sdružení a spolků**, odborových, majitelů lékáren i vědeckých společností (České farmaceutické společnosti, Sekce dějin farmacie: programy symposií, medaile, publikace)

Vztah farmacie k umění a aktivní uměleckou tvorbu farmaceutů lze najít v dalších výsuvných vitrínách. Krásnou **literaturu**, romány, cestopisy, básně tvořili František Herites, Vilém Němec, Jaroslav Bednář, Amálie Kutinová, Marie Kubátová, Milena Brůhová, Zdeněk Zapletal, Jiří Staněk, Lubomír Jaroš. Ve **výtvarném umění** se uplatnili Jan Halla, Zdeněk Bugaň, Milan Nestrojil, kteří mají vystaveny příklady své grafické tvorby. Vztah k umění řadových farmaceutů je dokumentován užíváním grafických exlibris pro své knihy, případně jejich sběratelstvím (Mojmír Helcelet, Vincenc Bosák).

Část výsuvných vitrín je určena pro **příležitostné výstavky** buď členů Spolku pro vybudování farmaceutického muzea nebo lékárníků vůbec. V současnosti je vystavena sbírka balených cukrů ze světa i z domova a sbírka zápalek. Obojí exponáty mají vztah k farmacii nejen osobou sběratele a vystavovatele RNDr. Petra Palouše z Prahy, ale tak tím, že k poznání obsahu cukru v řepě, k jeho výrobě z ní přispěli lékárníci, stejně tak jako že vynález bezpečné hlavičky zápalek učinil vídeňský lékárník Römer. Tyto výstavky ale nejsou vysloveně tématicky vázány na farmacii, ale spíše na osobu farmaceuta. Proto příští výstavku jídelních lístků uspořádá členka a následující výstavku hodinek člen Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea.

Zájemcům je možno **promítnout video filmy** o výrobě léčivých přípravků nebo jinou farmaceutickou tematikou (Farmaceutická fakulta UK, lékárny Milosrdných bratří) a muzeologickou tematikou (farmaceutická muzea v Heidelbergu, Basileji).

6. Šestá místnost - lékárna druhé poloviny 20. století

Šestá místnost, kterou zdobí **relief „farmacie“** sochaře Josefa Kubíčka, je věnována lékárně druhé poloviny 20. století, která je ve srovnání s předchozími etapami vývoje vzhledově i organizačně jiná. Zmizela repositoria a s nimi i stojatky, kryté táry, neboť recepturní výroba se přesunula do zvláštních místností – přípraven. Do popředí lékárenské officíny se dostaly pestrobarevné hromadně vyráběné léčivé přípravky (speciality), které vytvořily zázemí přepážky určené k výdeji volně prodejných přípravků, anebo uzavřených **výdejních boxů**. V nich sedící lékárník (nemusel již běhat denně kolem dlouhé táry) vydával pacientům přípravky na lékařské recepty a radil jim, jak je užívat, odpovídal nerušeně na jejich dotazy.

Lékařenský nábytek byl typizován a z jednotlivých modulů se daly sestavovat kombinace pro daný prostor přípraveny, výrobní galenické nebo kontrolní laboratoře, skladovacích místností. Také lékárny byly funkčně a stavebně typizovány, snahou toho všeho bylo snižování provozních nákladů a především **racionalizace práce**. Takovou situaci

zachycují fotografie v rámech na zdích. Vše usnadňovalo to, že lékárny byly ve státním vlastnictví, jednotně řízeny a postupně organizačně začleněny do ústavů národního zdraví.

Vystaveny jsou příklady **typizovaných laboratorních stolů** s příručními otočníky a potřebnými stojatkami na nich. Moderní typy vah a vážek, zařízení na pevné uchycení třenek při výrobě mastí, přístroj na plnění oplatek, infralampa k tavení masťových, čípkových základních hmot, dokládají možné přístrojové vybavení výrobní lékárenské laboratoře.

Část lékárny určená pacientům s receptem je doložena **kruhovým výdejním boxem**, osazeným soudobými továrními přípravky. Některý z návštěvníků si v něm může zkusit roli lékárníka.

Podobně u velkého laboratorního stolu si návštěvníci pravidelně sami zkoušejí vyrobit tablety jednak v jednoduché, prapůvodní formě úderem dřevěného kladiva, jednak technicky složitější vřetenovou ruční tabletovačkou a hned je mohou i okusit (jsou z cukru a škrobu), nebo vylisovat z kakaového másla čípky, které se však zkoušet na místě nedoporučuje. V nové sezóně se pokusíme zpřístupnit i výrobu pilulek.

V místnosti jsou i dvě **skleněné vitríny**, které tématicky navazují ještě na předchozí místnost. Prvá s ukázkami trojrozměrných (sošek) reklam na rybí tuk a na sirupy s příklady stojatek a továrních sirupů v historických originálních, neporušených baleních; druhá se soškou mnišky-zdravotní sestry propagující vatou a ukázkami obvazového a chirurgického šicího materiálu, jehož výdej patří do náplně lékáren.

K dispozici jsou i informační materiály o muzeu, skládanky, seriály pohlednic (stojatky, léčivé rostliny, svatí-patroni lékárníků a lékařů), repliky historických stojatek, případně i některé originální grafické listy (barokní jednorožec, nádvoří hospitálu, stojatkové zátiší).

*Sestavili : Doc. DrMr. Václav Rusek, CSc. a RNDr. Pavel Drábek,
za spolupráce PharmDr. Evy Středové*

NEPŘEHLÉDNĚTE!!!!!!!!!!!!!!

Shromažďuji materiály a nové poznatky o Českém farmaceutickém muzeu za účelem zpracování své diplomové práce. Jejím cílem je zpříjemnění prohlídek pro další návštěvníky a zlepšení podmínek a propagace týkajících se Českého farmaceutického muzea.

Děkuji!

1. O ČFM jsem se dozvěděl / a
 - a)z médií
 - b)od známých
 - c)teprve při prohlídce hospitálu Kuks

2. Pracuji v oboru.....
 - a)farmacie
 - b)lékařství
 - c)ostatní

3. Věk.....
 - a) 0 - 15
 - b)16 - 50
 - c)51 -

4. Prohlídka se mi zdála být.....
 - a)velmi zjednodušující (laická)
 - b)přiměřená
 - c)příliš odborná

5. Cena vstupenky?
 - a)čekal / a jsem víc
 - b)přiměřená dnešní době
 - c)měla by být nižší

6. A celkový dojem?
 - a)nic nového
 - b)zajímavé
 - c)nad očekávání, mnoho nových poznatků

7. Jakékoliv nápady či připomínky jsou vítány.....

Příloha č.10: Fotografie z expozice Českého farmaceutického muzea

